

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

**KADINA YÖNELİK ŞİDDET KONUSUNDA SON 10 YILDA YAPILMIŞ OLAN
TEZLERİN TEMATİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

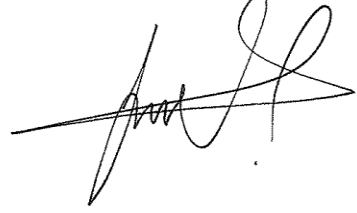
Havva Öznur YILDIZ MARTI

DANIŞMANI: Yrd. Doç. Dr. Gülgün MEŞE

İZMİR – 2014

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne sunduğum "Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Son 10 Yılda Yapılmış Olan Tezlerin Tematik Açıdan Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada gösterdiğimi onurumla doğrularım

Havva Öznur YILDIZ MARTI

T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : HAVVA ÖZNUR YILDIZ MARTI

Numarası : 92120000511

Anabilim Dalı : KADIN ÇALIŞMALARI

Tez Başlığı (Türkçe) : Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Son 10 Yılda Yapılmış Olan Tezlerin Tematik Açıdan Değerlendirilmesi

Tez Başlığı (İngilizce) : A thematic evaluation of the dissertations (theses) published in Turkey in the last ten years on Violence Against Women

Tez Savunma Tarihi : 29.09.2014

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Yrd. Doç. Dr. Gülşen Meye

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Dilek Dıncel

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Ayhan Mavi

Karar : Başarılı Başarısız Düzeltme

İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle

Oy çokluğuyla

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

- Bu tutanak üç (3) işgünü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Anabilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.

ÖNSÖZ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de önemli bir toplumsal sorun ve insan hakkı ihlali olan kadına yönelik şiddet, yapılan tüm mücadele çalışmalarına rağmen varlığını devam ettirmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla özellikle son yıllarda ülkemizde meydana gelen ulusal ve uluslararası gelişmeler çok boyutlu bir değişim ve dönüşüm sürecini beraberinde getirmiştir. Toplumun tüm kademelerine yayılan bu mücadele süreci akademik ilgiyi üzerinde toplamış ve kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmalarda özellikle son on yılda ciddi anlamda artış meydana gelmiştir. Kadına yönelik şiddetin pek çok yönünü inceleme nesnesi olarak kullanan bu çalışmalar sonucunda önemli bir akademik birikim elde edilmiştir. Bu on yıllık süre içinde elde edilen akademik birikimin ülkemiz üniversitelerindeki genel görünümünü, eksik veya kısıtlı yönlerini tespit etmeye çalışan; kadına yönelik şiddeti tüm boyutları ile anlayabilmek ve etkin mücadele yöntemleri geliştirilmesi konusunda akademik katkı sağlayabilmek amacıyla kaleme alınan tezimizin gelecekte yapılacak çalışmalar için bir rehber niteliği taşımaya umulmaktadır.

Tez konumun belirlenmesi ve araştırmamın yürütülmesi sürecinde bilgisini, desteğini ve güvenini benden esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Gülgün Meşe'ye çok teşekkür ederim.

Ayrıca akademik anlamda bana verdiği ümit ve cesareti daima hatırlayacağım değerli hocam Dr. Uğur Özdemir'e şükranlarımı sunarım.

Benim için oldukça yorucu olan bu dönemde maddi ve manevi anlamda hep yanımda olan eşim Mustafa Esen Martı, ablam Gülsüm Yıldız ve kardeşim Ayşe Mahinur İnan'a minnettar olduğumu belirtmek isterim.

Son olarak, hayatım boyunca desteğini benden ayırmayan aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

YEMİN BELGESİ.....	ii
TUTANAK.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

ÜLKEMİZ ÜNİVERSİTELERİNDE SON 10 YILDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN ENSTİTÜLER VE BİLİM DALLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

A- Sosyal Bilimler Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	6
1. Kadın Çalışmaları Alanında Yapılan Tezler.....	7
1.1. Kadın Çalışmaları Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	7
2. Psikoloji Alanında Yapılan Tezler.....	8
2.1. Psikoloji Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	8
2.2. Psikoloji Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	10
3. Sosyoloji Alanında Yapılan Tezler.....	11
3.1. Sosyoloji Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	11
4. Hukuk Alanında Yapılan Tezler.....	12
4.1. Hukuk Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	12
4.2. Hukuk Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	14
5. İlahiyat Alanında Yapılan Tezler.....	14
5.1. İlahiyat Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	14
5.2. İlahiyat Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	15
6. Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Tezler.....	15
6.1. Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	15
7. Medya Alanında Yapılan Tezler.....	16

7.1. Medya Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	16
7.2. Medya Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	17
8. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Tezler.....	17
8.1. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	17
8.2. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	18
9. Edebiyat Alanında Yapılan Tezler.....	19
9.1. Edebiyat Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	19
10. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Tezler.....	19
10.1. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	19
10.2. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Doktora Tezleri.....	19
B- Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	20
1. Hemşirelik Alanında Yapılan Tezler.....	20
1.1. Hemşirelik Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	20
1.2. Hemşirelik Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	22
2. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Tezler.....	22
2.1. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	22
2.2. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Doktora Tezleri.....	23
3. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Tezler.....	24
3.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	24
3.2. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Doktora Tezleri.....	24
C- Diğer Enstitülerde Yapılan Tezler.....	24
1. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	25
1.1. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Yüksek Lisans Tezleri.....	25
1.2. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Doktora Tezleri.....	25
2. Savunma ve Güvenlik Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	26
3. Fen Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	26
4. Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	26

D- Tıp Fakültelerinde Yapılan Tıpta Uzmanlık Tezleri.....	27
1. Ruhsal Travma Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri.....	27
2. Aile Hekimliği Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri.....	27
3. Adli Tıp Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri.....	28
4. Psikiyatri Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri.....	28

II. BÖLÜM

ÜLKEMİZ ÜNİVERSİTELERİNDE SON 10 YILDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN TEMATİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın Yöntemi.....	30
1. Kadına Yönelik Şiddet.....	31
1.1. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet.....	32
1.2. Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Tezlerin Genel Değerlendirmesi	32
2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri.....	33
2.1. Sosyo-Psikolojik Nedenler.....	34
2.2. Sosyo-Biyolojik Nedenler.....	34
2.3. Sosyo-Kültürel Nedenler.....	34
2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	37
3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri.....	38
3.1. Fiziksel Şiddet.....	39
3.2. Sözel Şiddet.....	41
3.3. Psikolojik Şiddet.....	41
3.4. Ekonomik Şiddet.....	42
3.5. Cinsel Şiddet.....	42
3.6. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	44
4. Cinsel Şiddet Suçları.....	44
4.1. Cinsel Taciz (Basit Cinsel Saldırı).....	44
4.1.1. Çalışma Hayatında Cinsel Taciz.....	46
4.1.2. Cinsel Tacize İlişkin Tutumlar.....	49
4.1.3. Cinsel Tacizle İlgili Yasal Süreç.....	50

4.1.4. Cinsel Tacizle İlgili Yasal Süreçte Yaşanan Aksaklıklar.....	52
4.2. Tecavüz (Nitelikli Cinsel Saldırı).....	53
4.2.1. Tecavüz Algısı.....	53
4.2.2. Tecavüze İlişkin Tutumlar.....	54
4.2.3. Eşe Karşı Uygulanan Cinsel Saldırı.....	55
4.2.4. Tecavüz İle İlgili Yasal Süreç.....	57
4.2.5. Tecavüz İle İlgili Yasal Süreçte Yaşanan Aksaklıklar ve Yasadaki “Beden ve Ruh Sağlığı” Kavramı.....	57
4.2.6. Medyada Tecavüz Sunumu.....	59
4.3. Cinsel Şiddet Suçları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi	61
5. Kadına Yönelik Şiddetin Failleri ve Mağdurları.....	63
5.1. Şiddet Uygulayan Erkeklerin Özellikleri.....	63
5.2. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Özellikleri.....	65
5.3. Şiddet Uygulayan Kadınların Özellikleri.....	67
5.4. Kadına Yönelik Şiddetin Failleri ve Mağdurları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	69
6. Töre ve Namus Cinayetleri.....	70
6.1. Töre ve Namus Cinayetlerinin Yaygınlığı.....	71
6.2. “Namus” Kavramı.....	72
6.3. Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep ve Sonuçları.....	74
6.4. Töre ve namus Cinayetlerinde Yasal Süreç.....	76
6.5. Medyada Töre ve Namus Cinayetlerinin Sunumu.....	78
6.6. Töre ve Namus Cinayetlerini ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	80
7. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları.....	81
7.1. Şiddet ve Depresyon.....	85
7.2. Şiddet ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu.....	87
7.3. Şiddet ve Kişilik Bozuklukları.....	89
7.4. Şiddet ve İntihar.....	90
7.5. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	91
8. Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler.....	92

8.1. Uluslararası Düzenlemeler	93
8.1.1. CEDAW (Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme).....	94
8.1.2. Kadınlara Yönelik Şiddetin Tasfiyesine İlişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi...	95
8.1.3. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı.....	95
8.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi).....	96
8.2. İç Hukuk Düzenlemeleri.....	99
8.2.1. “4320” Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun.....	99
8.2.2. “6284” Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun.....	102
8.2.3. “5237” Sayılı Türk Ceza Kanununda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suçlar.....	103
8.3. Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	106
9. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri.....	108
9.1. Kadın Sığınmaevlerinin Kuruluş Amacı.....	108
9.2. Toplumsal Yapı İçerisinde Kadın Sığınmaevleri.....	108
9.3. Tarihsel Süreçte Kadın Sığınmaevleri.....	110
9.4. Kadın Sığınmaevlerinin İşleyiş Modelleri.....	112
9.5. Kadın Sığınmaevlerinin Kurumsal Yapısı.....	114
9.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	115
10. Kadına Yönelik Şiddet ve Din.....	115
10.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Din ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	119
11. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya.....	120
11.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi.....	126
12. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleden Sorumlu Olan Meslek Elemanları....	127
12.1. Bilgi, Tutum ve Farkındalık Düzeyi.....	128
12.2. Mesleki Yeterlilik.....	131
12.3. Mesleki Yıpranma.....	132

12.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleden Sorumlu Olan Meslek Elemanları Konusunda Tezlerin Değerlendirmesi.....	133
SONUÇ.....	135
KAYNAKÇA.....	144
ÖZGEÇMİŞ.....	166
ÖZET.....	168
ABSTRACT.....	169

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Üniversitelerimiz Enstitülerinde Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Yapılan Tezler.....	6
Tablo 2. Sosyal Bilimler Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	6
Tablo 3. Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler.....	20
Tablo 4. Diğer Enstitülerde Yapılan Tezler.....	24
Tablo 5. Tıp Fakültelerinde Yapılan Uzmanlık Tezleri.....	27
Tablo 6. Üniversitelerimiz Enstitülerinde Son 10 Yılda Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Yapılan Tezlerin Temalarına Göre Sınıflandırması	31

GİRİŞ

Olumsuz sonuçları herkes tarafından kabul edilen şiddet, tarihi insanlık kadar eski olan toplumsal bir gerçekliktir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından “kişinin kendisine veya bir başkasına karşı ölüm, yaralanma veya psikolojik zarar oluşturabilecek seviyede kasıtlı güç kullanımı veya kullanma tehdidi” olarak tanımlanan bu gerçeklik, aynı zamanda bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilir. Dünya Sağlık Örgütü Raporu’na göre şiddet yüzünden her yıl yaklaşık bir milyondan fazla insan hayatını kaybetmektedir. Şiddet kavramı, intihar olaylarından savaşlara, terör eylemlerinden ekonomik krizlere uzanan çok geniş bir yelpazeye sahip olmasına rağmen şiddet denilince genellikle ilk akla gelen işkence, dayak, cinayet gibi olgular olur. Oysa şiddet hem bireyler hem de toplumlar üzerinde psikolojik, ekonomik ve toplumsal yönden çok boyutlu bir etki alanına sahiptir (WHO, 2002).

Dünya çapında yaşanan cinsiyete dayalı eşitsizlikler, kadınlara karşı süreklilik arz eden hak ihlallerini beraberinde getirmektedir. Bu ihlallerin en bilineni erkekler tarafından kadına yönelik uygulanan şiddettir. Şiddet davranışı genellikle kadın cinsiyetine dayalı önyargılar ve yanlış inanışlar ile beslenen öfke ya da planlı zarar verme düşüncesi sonucunda oluşmaktadır. Temelini toplumsal cinsiyet algısının oluşturduğu şiddet davranışları bireylerin çocukluk, yetişkinlik ve yaşlılık dönemini kapsayan tüm yaşam sürecine yayılmaktadır. Hemen hemen her toplumda farklı oranlarda varlığını gösteren kadına yönelik şiddet, yarattığı çok boyutlu zararların dışında kadınlar için sosyal hayatta da tehdit alanı oluşturmaktadır.

Toplumların sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı, gelenek örgüsü ve inanç dokusu bireylere görevler ve roller yüklemektedir. Bu görevler ve roller doğrultusunda oluşan duygular, davranışlar ve eylemler, kadınlar ve erkekler arasında farklı görünümeler oluşturur. Bireyler toplum tarafından oluşturulan ve görünmez bir yasa niteliği taşıyan bu roller doğrultusunda tutum ve davranış sergilemek zorunda kalırlar. Zorunlulukların oluşturduğu sosyal beklentiler, bireyler üzerinde büyük bir etki alanı yaratır. Söz konusu rol beklentileri, temelde insanların cinsiyetlerine dayanan birtakım sorunlar yaşamalarına sebep olmaktadır. Toplumsal, ekonomik, psikolojik yansımaları olan bu

sorunların çoğu, beklentilerin karşılanamamasından ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yaşanan çatışmalardan kaynaklanmaktadır. Toplum içinde kadın ve erkek için uygulanan çifte standartlar ve bireylerin kendi seçimleri konusunda engellerle karşılaşması sonucunda oluşan çatışmalar, kadına yönelik şiddetin oluşum nedenlerini içinde barındırır. Kadının çalışma veya okuma hakkının engellenmesi, toplumsal sorumlulukların yarattığı stres ve kaygı sunucu oluşan sosyal geri çekilme, namus sebebiyle yaşanan kadın cinayetleri ya da kadının aile içinde söz hakkına sahip olmaması gibi örnekler kadının maruz kaldığı şiddetin farklı görünümüdür.

Ülkemizde 1990'lı yıllarla birlikte üniversitelerde kadın çalışmaları anabilim dalları ve kadın danışma merkezleri kurulmaya başlamıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en büyük akademik kazanımlarından olan bu durum akademik gündem üzerinde de etkili olmuş ve konu ile ilgili yapılacak çalışmaların yolu açılmıştır. Özellikle son on yıl içerisinde çok daha görünür olan bu akademik ilgi sonucunda birçok güzel ve yararlı çalışma hayata geçirilmiştir. Ancak kadına yönelik şiddetin kapsamının oldukça geniş olması araştırma yapan bireyler, kurum ve kuruluşlar için doğru bilgiye ulaşma konusunda zorluklar yaratmaktadır. Bu durum alanda yapılan araştırmalar için üniversiteler, resmi kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Günümüze kadar kadına yönelik şiddet ile ilgili niceliksel ve niteliksel olarak pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak bu araştırmalar yukarıda bahsedilen nedenlerden dolayı genellikle belli bölgelerde ve kısıtlı sayıda örneklem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Maalesef ki ülkemizde kadına yönelik şiddet konusunda ulusal düzeyde yapılan araştırma sayısı çok azdır. Bunlar içerisinde en güncel ve en geniş kapsama sahip olan araştırma, 2008 yılında gerçekleştirilen "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" olmuştur. 51 il, 24048 hane içinde kadınlarla yüz yüze görüşmeler yapılarak gerçekleştirilen bu çalışma, ülkemizde aile içinde kadına uygulanan şiddetle ilgili son derece önemli niceliksel veriler sunmaktadır. Araştırma sonuçları ülkemizde kadına yönelik gerçekleşen aile içi şiddetin çok yaygın bir problem olduğunu ortaya koyar. Bu araştırmaya göre örnekleme dâhil olan kadınların %75'i evlenmeden önce aile içi şiddete maruz kalmıştır. Evli ya da birlikteliği olan kadınların ise %39'u en az 1 defa eşlerinden fiziksel şiddet

görmüşlerdir. Kadınların %15'i evlilikte cinsel şiddete uğramış, %42'si fiziksel ve cinsel şiddeti bir arada yaşamış, %44'ü ise duygusal şiddete maruz kalmıştır. Kadınların %24'ü yaşadığı şiddet nedeniyle yaralanmış, fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalan kadınların %33'ünde intihar düşünceleri tespit edilmiş, %12'si ise intihar teşebbüsünde bulunmuştur. Evli ve şiddet mağduru kadınların %37'si evlenmeden önce aile içi şiddete tanık olmuştur. Fiziksel şiddetin nedeni olarak sırasıyla erkeğin ailesi ile yaşanan sorunlar (%32), maddi sıkıntılar (%18) ve çocuklarla ilgili sorunlar (%13) gösterilmiştir. Kadınların %86'sı erkeğin kadına uyguladığı şiddeti onaylamamakta, %49'u erkekle tartışmamak gerektiğine inanmakta ve %47'si ise kadın davranışlarının sorumluluğunu erkeğe yüklemektedir. Kadınların %51'i şiddeti gizlemektedir. Fiziksel ve cinsel şiddet mağduru kadınların %92'si resmi kurumlara ya da sivil toplum örgütlerine başvurmamaktadır (Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, 2008).

Bu tez çalışması ile kadına yönelik şiddet araştırmalarının konuya getirdiği çok yönlü bilimsel açıklamalar tespit edilmeye ve elde edilen sonuçlar belli şekillerde sınıflandırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu değerlendirmelerin kadına yönelik şiddetin ülkemizdeki akademik görünümünü ortaya koyması ve gelecekte yapılacak çalışmalar için katkı sağlaması beklenmektedir.

Çalışmamızın birbirine bağlı iki ana amacı bulunmaktadır. Öncelikle kadına yönelik şiddet konusunu çalışan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerine ulaşılmış, bu tezler daha sonra yayımlandıkları üniversite, enstitü ve anabilim dalına göre kronolojik bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Tezlerin üniversitelerde gerçekleştirildiği şekliyle bibliyografyaları çıkarılmış ve böylelikle kadına yönelik şiddet konusunda ampirik içerikli bir veri tabanı elde edilmiştir. Üniversitelerimiz bünyesinde kadına yönelik şiddet konusunda gerçekleşen yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tez çalışmalarının ana hatlarıyla sınırlarını belirlemek ve çerçevesini çizmeye çalışmak oldukça zordur. Bunun sebebi cinsel tacizden tecavüze, töre ve namus cinayetlerinden kadın intiharlarına, aile içi şiddetten kadın sığınmaevlerine, kadına yönelik şiddet ile ilgili yasal düzenlemelerden bu şiddet türünün medyadaki görünümüne kadar birbirinden uzak ve farklı görünen pek çok konunun kadına yönelik şiddetin çalışma

alanına giriyor olmasıdır. Ayrıca kadın çalışmaları, sosyoloji, psikoloji, felsefe, iletişim, medya, hukuk, ilahiyat, idari bilimler, spor, edebiyat ve tıp gibi pek çok disiplinin ilgi alanına giren bu konu, çalışmamızın literatür taraması sürecinde pergelin ayağını oldukça geniş tutmayı gerektirmiştir.

Çalışmamızın ikinci aşaması, ilk bölümde elde edilen ampirik tabanlı verilerin tematik açıdan incelenmesi ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Bibliyografik dökümleri yapılan bu tezlerin çalıştıkları konular, odaklandıkları problemler, çözüm bulmaya çalıştıkları sorunlar belli bir düzende sınıflandırılarak teorik bir perspektif oluşturulmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda tezlerle ilgili kadın bakış açısıyla yapılan değerlendirme ve yorumlamaların alanda çalışan akademisyenlere katkı sağlaması umulmaktadır.

Bu tez kadına yönelik şiddet çalışmaları alanında bir ilk niteliği taşımaktadır. Yapılan bu çalışmanın hem akademik yönden incelenen konuların ve ele alınan sorunların neler olduğu sorusuna yanıt vermesi, hem de kadına yönelik şiddet alanında çalışan akademisyenler arasında iletişim ve bilgi akışı sağlaması beklenmektedir.

I. BÖLÜM

ÜLKEMİZ ÜNİVERSİTELERİNDE SON 10 YILDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN ENSTİTÜLER VE BİLİM DALLARINA GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Türkiye’deki üniversitelerin farklı bilim dallarına ait enstitülerinde ve bu enstitüler içinde birbirinden farklı anabilim dallarında kadına yönelik şiddet konusunda pek çok çalışma yapılmıştır. Yapılan bu akademik çalışmaların bir araya getirilmesi kadına yönelik şiddet konusunda araştırma yapan kişiler için konunun ülkemizdeki akademik görünümünü ortaya koyması açısından önemlidir.

Çalışmamızın bu bölümü ampirik bir içeriğe sahiptir. 2004-2014 yıllarını kapsayan 10 yıllık zaman diliminde, üniversitelerimize bağlı enstitülerin farklı anabilim dallarında kadına yönelik şiddet konusunda çalışan yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri bir araya getirilmiştir. Yükseköğretim Kurulu bünyesinde bulunan Ulusal Tez Arşivi Elektronik Veri Tabanı’ndan (<https://tez.yok.gov.tr>) elde edilen bu tezler, bağlı buldukları enstitüler ve anabilim dallarına göre kronolojik bir çerçeve dâhilinde sınıflandırılmıştır.

Kadına yönelik şiddet çalışan akademisyenler arasında bilgi alışverişini sağlamak, bu alanda yapılan çalışmalardan haberdar olmak, tez konularındaki benzer tekrarların önüne geçmek ve alanda eksik olan çalışma konularını tespit etmek gelecekte yapılacak olan çalışmalar için oldukça önemlidir. Çalışmamızda yapılan ampirik çalışma neticesinde oluşturulan bibliyografya bu amaca hizmet edecektir.

Tablo 1. Üniversitelerimiz Enstitülerinde Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Yapılan Tezler

	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	Doktora Tezi Sayısı	Tıpta Uzmanlık Tezi Sayısı	Toplam
Sosyal Bilimler Enstitülerinde Yapılan Tezler	98	12	-	110
Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler	28	4	-	32
Diğer Enstitülerde Yapılan Tezler	15	1	-	16
Tıp Fakültelerinde Yapılan Tezler	-	-	13	13
TOPLAM	141	17	13	171

A- Sosyal Bilimler Enstitülerinde Yapılan Tezler

Tablo 2. Sosyal Bilimler Enstitülerinde Yapılan Tezler

	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	Doktora Tezi Sayısı	Toplam
Kadın Çalışmaları Alanında Yapılan Tezler	9	-	9
Psikoloji Alanında Yapılan Tezler	24	1	25
Sosyoloji Alanında Yapılan Tezler	14	-	14
Hukuk Alanında Yapılan Tezler	16	1	17
İlahiyat Alanında Yapılan Tezler	5	2	7
Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Tezler	5	-	5
Medya Alanında Yapılan Tezler	10	3	13
İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Tezler	10	2	12
Edebiyat Alanında Yapılan Tezler	3	-	3
Sosyal Bilimler Enst. Diğer Alanlarında Yapılan Tezler	2	3	5
TOPLAM	98	12	110

1. Kadın Çalışmaları Alanında Yapılan Tezler

1.1. Kadın Çalışmaları Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Özel, Gülen (2006), İç Savaşlarda Kadına Karşı Cinsel Şiddet: Yugoslavya İç Savaşı Üzerine Bir İnceleme, ODTÜ, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Ünkap, Özge (2009), Türkiye’de Namus Cinayetleri Adına İşlenen Cinayetler: Mücadele ve Kazanımlar Kamer Örneği, İstanbul Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Açikel, Seher (2009), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevleri Önlemi: Türkiye Örneği, Ankara Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Sarı, Kibar Seyhun, (2010), Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Ankara Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Topkaya, S., Elif, (2011), Cinsiyet Perspektifi ile Psikolojik Şiddet (Mobbing): Kadınların Algısı, Deneyimi ve Nasıl Etkilendikleri, ODTÜ, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Moralhoğlu, Aylin (2011), Kadının Güçlendirilmesinin Hukuksal Boyutu: Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu, İstanbul Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Kıymaz Bahçeci, Şehnaz (2012), İstanbul Sözleşmesi’nin Değerlendirilmesi: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması İçin Sağlayacağı Olanaklar ve Kısıtlamalar, ODTÜ, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Korkmaz, Miray (2012), Kadın Sığınaklarının Feminist Duruş Kuramı Çerçevesinde Analizi: Türkiye’den Bir Vaka Çalışması, ODTÜ, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Cengiz, Aylin, (2013), Kadın Ruh Sağlığı ve Toplumsal Cinsiyet; Antalya İlinde Bir Klinikte Uygulama, Akdeniz Üniversitesi, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dalı

2. Psikoloji Alanında Yapılan Tezler

2.1. Psikoloji Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Yalçın, Zeynep, S. (2006), Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Kontrol Odaklı Düşünceler, Empati ve Adil Dünya İnancının Tecavüz Kurbanlarına İlişkin Tutumlara Etkisi, ODTÜ, Psikoloji Anabilim Dalı

Çoklar, Işıl (2007), Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması ve Tecavüze İlişkin Tutumlar, Ege Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı

Salman, Selin (2007), Cinsel Tacize İlişkin Tutumları Yordayan Faktörler: Kontrol Odağı İnancı, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Cinsiyet Farklılıkları, ODTÜ, Psikoloji Anabilim Dalı

Turgut, Sinem (2007), Cinsel Tacize İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Erkeklere Yönelik Çelişik Tutumlar ve Cinsiyet, ODTÜ, Psikoloji Anabilim Dalı,

Damka, Zeliha (2009), Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler, Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı

Gökmen, Duygu (2009), Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar İle Eşiyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji İnsan Bilimleri ve Felsefe Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Işık, Ruşen (2008), Namus Algısının ve Namusu Korumak Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Sistemi Meşrulaştırma, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı

İdiz, Zeynep, (2009), Evlilik Uyumu, Evlilik Yatırımı, Aile İçi Şiddet ve İntihar Girişimi Arasındaki Bağlantıların Sosyal Psikolojik Açından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı

Özcan, Özlem, (2009), Partneri Tarafından Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğramış ve Uğramamış Kadınların Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli Psikoloji Programı

Rozant, Rakel, (2010), Aile İçi ve Aile Dışı Cinayet İşlemiş Faillerin Kişilik Yapılarının Karşılaştırılması, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli ve Klinik Psikoloji Programı

Güldoğan, Evin (2010), Kadınları suça İten Psikolojik Nedenler: Adam Öldürme Suçu İşlemiş Kadınlar Örneğinde Bir İnceleme, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli Psikoloji Programı

Kazancı, Dilara (2010), Evliliklerinde Maruz Kaldıkları Şiddet Nedeniyle Kadın Sığınmaevlerinde Barınan Kadınların Kaygı ve Depresyon Düzeyleri, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı

Yeniocak, Nilgün (2011), Şiddet Bağlamında İncelenen Üç Kadın Grubunun Başa Çıkma Biçimleri ve Bu Bağlamda Çocuklarında Algılanan Sorunlar, Ankara Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı

Güzelgün, Güliz Gülçin (2011), Toplumumuzda Kadına Yönelik Cinsel Saldırganlığın Sosyal Psikolojik Arka Planı, Ege Üniversitesi, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı

Tarhan, Ceyda, (2011), Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Gelişimin Yordanması, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Burma, Rukiye, (2012), Cinsel Saldırı Suçu İşlemiş Hükümlülerde, Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi İle Benlik Saygısı, Öfke İfade Tarzı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji

Güler, Ebru (2012), Sığınma Evinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet İle Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki, Haliç Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Programı

Zengin, Ezgi (2012), Türk Bayan Sporcularda Cinsel Taciz Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Rolü, ODTÜ, Psikoloji Anabilim Dalı

Amirigargari, Azade, (2013), Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki, Haliç Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı

Karaboğa, Işıl, (2013), Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme, Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı

Keskin, Gurbet Sıla, (2013), Travmatik Bir Yaşantı Olarak Boşanma: Aile İçi Şiddet, Travmatik Stres ve Sosyal Desteğin Travma Sonrası Büyüme İle İlişkisi, Ankara Üniversitesi, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı

Türkoğlu, Beril, (2013), Erkeğin Yeniden İnşası Olarak Şiddet: Erkekliğe Tehdit ve Erkeklik İdeolojisinin Kadına Yönelik Şiddet Üzerindeki Rolü, ODTÜ, Psikoloji Anabilim Dalı

Türkoğlu, İpek (2013), Şiddet Görmüş Kadınların Kişilik Özelliklerinin Somatik Belirtiler ve Depresyon Üzerine Etkisi, Haliç Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı

Urhan, Sevim (2013), Ev İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Depresyon Belirtilerinin Sıklığı ve Bu Sorunlarla İlişkili Risk Faktörleri, Haliç Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı

2.2. Psikoloji Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Tuncay Senlet, Ece, (2012), Kadına Yönelik Aile İçinde Şiddetin Bağlanma, Evlilikte Başa Çıkma ve Sosyal Desteğin Etkileri ile Birlikte Evlilik Uyumu ve Psikolojik Durumlar ile İlişkileri, ODTÜ, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

3. Sosyoloji Alanında Yapılan Tezler

3.1. Sosyoloji Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Çetinkaya, Ayşe (2006), Kişilere Karşı Suç Haberlerinin, İnternet Gazetelerinden Cinsiyete Göre Yansıtılışına İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme, Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Demir, A., Zeynep, (2006), Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar; Diyarbakır Örneği, Dicle Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Hacıoğlu, Nilüfer, (2006), Sosyal ve Ekonomik Kaynaklar ve Eşleri Tarafından Kadınlara Uygulanan Fiziksel Şiddet, ODTÜ, Sosyoloji Anabilim Dalı

Mutlu, Funda, (2006), Aile içi şiddet sürecinde kadına yönelik şiddet üzerine sosyolojik bir araştırma, Fırat Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Okyay, Gaye (2007), Kadının Mağduriyeti Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri, ODTÜ, Sosyoloji Anabilim Dalı

Çelik, Hande (2008), Denizli Açık Cezaevindeki Suçluların Sosyolojik Bir Analizi, ODTÜ, Sosyoloji Anabilim Dalı

Dinçer, Gülşen, (2010), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Düzce Örneği), Sakarya Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Gjokaj, Elona, (2010), Kadın ve Şiddet: Arnavutluk Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Yörük, Sevde, (2010), Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği, Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Güler, Okan (2011), Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği, Hacettepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Tümer, Öykü (2011), Söylemler ve Eylemler: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir İnceleme, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

Uçan, Açelya, (2011), Bir Sosyal Stigma Öznesi Olarak Kadın Sığınmaevleri ve Sığınanlar, Ege Üniversitesi, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı

Güngör, Derya (2012), Türkiye’de Kadın Cinayetleri: 2009 Yılı Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerinden Betimleyici ve Eleştirel Bir Çalışma, ODTÜ, Sosyoloji Anabilim Dalı

Nıgmatullina, Dina (2013), İstanbul Kamu Alanlarında Kadınlara Cinsel Taciz, Fatih Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı

4. Hukuk Alanında Yapılan Tezler

4.1. Hukuk Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Ağaoğlu, C., Dilara, (2004), Kadın Suçluluğu, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Bodur, Harun (2007), Çeşitli Boyutlarıyla Kan Davası ve Namus Cinayetleri, Marmara Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı

Düvenci, Nurdan (2007), Mağdur Hakları Açısından Şiddet Mağduru Kadının Korunması, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, İnsan Hakları Hukuku Bilim Dalı

Ceren, Tuğba (2008), Türkiye’de Görülen Töre Cinayetlerinin Sosyolojik, Antropolojik ve Kültürel Kökenine Bakış, İstanbul Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Karacan, Olcay (2008), Catherina Mackinnon’un Görüşleri Çerçevesinde Boşanma Nedenleri Bakımından Hukukta Cinsel Tahakküm, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku (Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi) Anabilim Dalı

Salman, Eda (2009), Eşe Karşı Cinsel Saldırı Suçu, Bahçeşehir Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Şişman, Sefa (2010), Cinsel Saldırı Suçu, Selçuk Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Gül, Kürşad (2010), 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Çankaya Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Akkaya Şahin, Gülay (2010), Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi, İstanbul Üniversitesi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Aksoy, Özgün Sinem (2010), Cinsel Saldırı Suçu (5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.102, Marmara Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı

Özdemir, Omca (2010), Bir İktidar Tekniği Olarak Kadına Yönelik Tecavüz Tehdidi, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Özden, Salih (2010), Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet, Marmara Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı

Öztürk, Özlem (2011), Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet, Marmara Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı

Ataman, Erkan (2011), 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Selçuk Üniversitesi, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza Hukuku Bilim Dalı

Demirkır Ünlü, Müge (2012), İstanbul Sözleşmesi'nin (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı

Kuyucu, Nisan (2013), AİHM İctihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı

4.2. Hukuk Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Bayrak, Emek (2010), Ataerki-Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri, Ankara Üniversitesi, Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı

5. İlahiyat Alanında Yapılan Tezler

5.1. İlahiyat Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Aslan, Esra (2007), Töre Cinayetleri: Diyarbakır’da Göç Sonrası Töre, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı.

Sevgili, Macit, (2007), İslam Hukuku Açısından Töre Cinayetleri, Ankara Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri (İslam Hukuku) Anabilim Dalı

Kılıç, Melike Nur, (2009), Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar, Ankara Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Psikolojisi

Küçük, Yunus Emre, (2011), Eşler Arası Şiddeti Önlemede Fıkıhta Öngörülen Tedbirler, Rize Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı

Ömek, Hatice, (2013), Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım (Ankara’daki Kadın Sığınmaevleri Örneği), Ankara Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri (Din Sosyolojisi) Anabilim Dalı

5.2. İlahiyat Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Öztürk, Emine, (2008), Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din, Marmara Üniversitesi, İlahiyat Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı

Bayer, Ali, (2013), Değişen Toplumsal Yapıda Aile: Eşler Arası Şiddet ve Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı

6. Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Tezler

6.1. Eğitim Bilimleri Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Güven, Sıdıka, (2005), Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri üzerine bir inceleme, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Karayel, Ayhan (2006), Retrospektif Bir Çalışma: 2001-2005 Yılları Arasında Adana İl Emniyet Müdürlüğüne Yansıyan Cinsel Taciz Vakalarının İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Bınar E. Serap, (2011), Sığınma Evinde Kalan Kadınların Algıladıkları Sosyal Destek ile Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Ankara Üniversitesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Gökpınar, Fatoş, (2011), Cinsel Travma Yaşantısı Olan Kadınların Kontrol Odağı İnançları İle Sürekli Öfke ve Öfke Tarzları Arasındaki İlişki, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Uçar, Onur, (2011), İzmir Aile Mahkemelerinde Boşanma Davası Görülen Kadınların Eş Şiddetine Maruz Kalma Durumu, Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı

7. Medya Alanında Yapılan Tezler

7.1. Medya Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Er, Eda (2006), Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz (Doksanlı Yıllar ve Sonrasında Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz Filmleri), Ege Üniversitesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı

İlköz, Günce (2007), 2003-2006 Yılları Arasında Töre Cinayetlerinin Ana Akım Medyada Yer Alma Şeklinin Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı

Umunç, Canan (2008), Töre Cinayetlerinin Basına Yansımaları (Hürriyet, Radikal, Zaman Gazeteleri 2000-2006 Yılları Arası), Gazi Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı

Taşlıçukur, Çiçek (2009), Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye'deki Basında Haber Olarak Yapılandırılışının Analizi, Anadolu Üniversitesi, Basın ve Yayın Ana Bilim Dalı

Erol, Özlem (2010), Aile İçi Şiddete Son Kampanyası ve Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Analizi, Marmara Üniversitesi, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı

Aydın, Sumru (2012), Gazete Yayıncılığında Muhafazakarlık Söyleminin Değişimi 2003-2008, Kadir Has Üniversitesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

Ügümü, Pelin (2012), Türk Televizyon Dizilerinde Tecavüzün Sunumu: "İffet" Örneği, Akdeniz Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı

Çalışkan, Tuğçe (2013), Kadına Yönelik Şiddet Kampanyaları, Bilgi Üniversitesi, Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı

Dudu, Esra (2013), Farklı Yayın Politikalarına Sahip Gazetelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sunumu, Atatürk Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı

Yener, Yasemin (2013), Türkiye’de Tecavüz Söylemleri: Türk Televizyon Dizisi Fatmagül’ün Suçu Ne? Örneği, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İletişim Tasarımı Anabilim Dalı

7.2. Medya Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Halıcı, Coşkun (2007), Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma, Anadolu Üniversitesi, Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Yıldız, Ayşe N. (2009), Kadın Cinselliğinin Söylemsel İnşası ve Namus Cinayetleri: Şanlıurfa Örneği, Ankara Üniversitesi, Gazetecilik Anabilim Dalı

Orta, Nermin (2013), Meşrulaştırma Aracı Olarak Sinemada Tecavüz: 1990 Sonrası Türkiye’de Bağımsız Sinema Üzerine Eleştirel Bir Analiz, Marmara Üniversitesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Radyo Televizyon Bilim Dalı

8. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Tezler

8.1. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Gülcan, Saadettin (2004), İşletmelerde Kadın-Erkek Ayrımcılığı ve Cinsel Taciz, Dumlupınar Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı

Dinçer, Çiğdem (2006), İşyerinde Cinsel Tacizin Bayan Doktorlar Ve Hemşireler Tarafından Algılanmasına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması, Hacettepe Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon ve Örgütsel Davranış Bilim Dalı

Erdem, Aşlı, (2009), Kadın Sığındırma Politikası: SHÇEK Örneği, Boğaziçi Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Erdem, Deniz (2009), Türkiye’de Siyasal Reformlar ve AB Üyeliği: Namus Cinayetleri ve Kürtçe Dil Hakları, Sabancı Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı.

Kökcan, Meral, (2010), Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı, Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı

Memiş, Mehtap, (2010), Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Sakarya Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

Şahin, Handan Kamile (2010), Aile İçi Şiddetle Mücadele Çalışmaları ve Karşılaşılan Sorunlar, Atılım Üniversitesi, , Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı

Salman, Özden (2011), Aile Birliğinin Korunmasında Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kamusal Politikalar, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Arık, Meltem (2011), Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Kadına Yönelik Suçlar, Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı

Giden, Merve (2012), Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde Kadının Şiddete Karşı Korunması ve Türkiye'nin Durumu, Süleyman Demirel Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

8.2. İktisadi ve İdari Bilimler Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Pervizat, Leyla (2005), Uluslararası İnsan Hakları Bağlamında Namus Cinsiyetleri: Kavramsal ve Hukuksal Boyutu ve Türkiye Özelinin Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Ecevitoğlu, Pınar (2009), Siyasal İktidar-Öldürme İlişkisi Bağlamında Namus Kavramı ve Namus Cinayetleri: Siyasal Ontolojik Bir Yaklaşım Denemesi, Ankara Üniversitesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Siyaset Bilimi) Anabilim Dalı

9. Edebiyat Alanında Yapılan Tezler

9.1. Edebiyat Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Taşdelen, Pınar, (2006), Geoffrey Chaucer'in Canterbury Hikayeleri'nde Kadına Karşı Şiddete Bakış Açısı, yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Kaya, Nimet, (2009), Possessing The Secret of Joy, Bliss, Rich Like Us Ve Raise The Lanterns High Adlı Romanlarda Kadına Karşı Gelenekler, yüksek lisans tezi, ODTÜ, Eğitim Bilimleri Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı

Koyuncu, Fatma, (2013), Feministik Yaklaşım Göre Amy Tan ve Dorothy Allison'da Anne-Kız İlişkileri ve Aile İçi Şiddet, yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı

10. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Tezler

10.1. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Kama Özelkan, Fulya (2009), Kadınların Güçlenme Politikaları: Kamer ve Mor Çatı'nın Şiddete Karşı Dönüştürücü Mücadeleleri, Sabancı Üniversitesi, Disiplinlerarası Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı

Bal, Ezgi (2012), Foucault'un İktidar ve Özne Kavramlarından Hareketle "Namus Cinayetleri" Üzerine Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Felsefe Anabilim Dalı

10.2. Sosyal Bilimler Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Doktora Tezleri

Gündoğan, Kadir (2009), Töre Cinayetleri Faillerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Anabilim Dalı

Vargün, Berivan (2009), Batman ve Şanlıurfa’da Töre Cinayetlerine Bakış Açısının Sosyal Antropolojik Açından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi, Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Anabilim Dalı

Akpınar, Orkide, (2011), Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması, Ege Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

B- Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler

Tablo 3. Sağlık Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler

	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	Doktora Tezi Sayısı	Toplam
Hemşirelik Alanında Yapılan Tezler	13	2	15
Halk Sağlığı Alanında Yapılan Tezler	11	1	12
Sağlık Bilimleri Enst. Diğer Alanlarında Yapılan Tezler	4	1	5
TOPLAM	28	4	32

1. Hemşirelik Alanında Yapılan Tezler

1.1. Hemşirelik Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

İpekten, Mehtap (2006), Evlilikte Kadına Yönelik Cinsel İstismar-Şiddetin Belirlenmesi, Marmara Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Çiftçi, Özlem (2007), Yaşadıkları Şiddet Nedeniyle Sığınma Evlerine Başvuran Kadınların Umutsuzluk, Depresyon ve Üreme Sağlığı Durumlarının Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim dalı

Dındaş, Hamide, (2008), Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi, Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı

Erenoğlu, Rabiye (2008), Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Töre Namus Cinayetleri Hakkındaki Görüşleri, Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü

Kıyak, Sibel, (2008), Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Bilgi ve Tutumları, Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı

Avcı, A., Demet, (2008), Gebe Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumlarının Belirlenmesi, İstanbul Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Yayla, İnci Derya, (2009), Hekim ve Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri, Marmara Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adli Hemşirelik Programı

Ağçay, Güler, (2009), Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkında Bilgi Düzeyleri, Marmara Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Akalın, Ayşe, (2010), 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Depresyona Etkisi, Selçuk Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı

Beyazpınar, Ayşegül, (2010), Hemşire/ebelerin Kadına Yönelik Şiddetin Tanılamasında Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi, Marmara Üniversitesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Biçici, G., Burçin, (2011), Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Eş Şiddeti Konusunda Tutum ve Uygulamaları Ölçeğinin Türkçe Formunun Gerçeklilik ve Güvenilirliği, Ege Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Güler Çetin., Fatma, (2013), 15-49 Yaş Evli Kadınların Ruhsal Durumları ve Şiddet Üzerine Bir Çalışma, Haliç Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı

Küçük, Narin, (2013), Polislerin Kadına Yönelik Şiddete ve Bu Tip Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları, Marmara Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adli Hemşirelik Programı

1.2. Hemşirelik Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Yaman Efe, Şengül, (2010), Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Acil Servis Hemşirelerinden Beklentileri, Hemşirelerin Girişimleri ve Etkileyen Faktörler: Niteliksel Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi, Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Kaplan, Sena, (2011), Kadına Yönelik Şiddet İle Mücadelede Farklı Yöntemlerle Verilen Sağlık Hizmetleri Eğitimlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi, Marmara Üniversitesi, Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

2. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Tezler

2.1. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Beliner, Aylın (2006), Konak Sağlık Grup Başkanlığı'na Bağlı Kurumlarda Çalışan Personelin Aile İçi Şiddetle Karşılaşmasının Değerlendirilmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Camuz, Funda, (2007), Hatay-Samandağ İlçesinde Farklı Etnik Gruplarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, Dicle Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Kandemir, Öznur, (2007), Şanlıurfa Viranşehir İlçe Merkezinde Sağlık Personelinin Aile İçi Şiddet Konusunda Bilgi, Tutum ve Mesleki Uygulamaları, Harran Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Okutan, Nur, (2007), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet-Van'da, Kadınların Şiddet deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Tunçel, K, Ebru, (2007), Samsun ili merkezinde evli kadına yönelik eş şiddeti sıklığı ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Dönmez, Güljan, (2008), Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet Varlığının, Türlerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Ünal, Serap, (2010), Ankara İli Gölbaşı İlçesi 2 No'lu Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Dilimi Şiddet Gören ve Görmeyen Kadınlarda Beck Depresyon Ölçeğine Göre Depresif Öge Yüğü, Ankara Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Çiftçi, Sema, (2011), Mardin İlinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler, Fırat Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Sarıbıyık, Meryem, (2012), Malatya Merkez Sağlık Ocaklarında Çalışan Hekim, Hemşire ve Ebelerin Şiddet Deneyimleri ve Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Tutum ve Davranış Düzeyleri, İnönü Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Olgun, İ., Gülşen, (2013), Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler, Süleyman Demirel Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Özdemir, Betül, (2013), Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Algılama Durumlarının Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi , Halk Sağlığı Anabilim Dalı

2.2. Halk Sağlığı Alanında Yapılan Doktora Tezleri

Bilgili Aykut, Nihal, (2005), Yunus Emre Sağlık Ocağı Bölgesinde Kadınlarda Bazı Ruh Sağlığı Sorunlarının Prevalansı ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Buna Etkisinin Saptanması, Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

3. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Tezler

3.1. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Çetiner, Gökçen (2006) Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı, Ankara Üniversitesi, Disiplinler Arası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı

Lengerli, Ayşen, (2010), Eş Şiddeti Suçu ile İlişkili Olabilecek Psiko-Sosyal Faktörlerin Belirlenmesi ve Suç Analizi, Ankara Üniversitesi, Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı

Toros, Iraz, (2010), Aile içi Şiddete Maruz Kalmış Kadınların MMPI Profillerinin İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Bal, Emine (2011), Lisanlı Bayan Sporcuların Cinsel İstismar ve Taciz Durumlarının İncelenmesi, Erciyes Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı

3.2. Sağlık Bilimleri Enstitülerinin Diğer Alanlarında Yapılan Doktora Tezleri

Kayrın, Neşe, (2011), Fiziksel Şiddete Uğramış Kadınlar ve Tıptan Beklentileri: Kadın Hasta Hakları Çerçevesinde Bir Değerlendirme, Çukurova Üniversitesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

C- Diğer Enstitülerde Yapılan Tezler

Tablo 4. Diğer Enstitülerde Yapılan Tezler

	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	Doktora Tezi Sayısı	Toplam
Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Tezler	8	1	9
Savunma ve Güvenlik Bilimleri Enst. Yapılan Tezler	5		5
Fen Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler	1		1
Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler	1		1
TOPLAM	15	1	16

1. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Tezler

1.1. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Yüksek Lisans Tezleri

Usta, Bülent, (2006), Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi'nin Antropolojik Açıdan Değerlendirilmesi, yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Anabilim Dalı

Sezgin, Handan, (2007), Partneri Tarafından Şiddet Görmüş ve Kadın Sığınma Evinde Barınan kadınların Kullandıkları Baş etme Yöntemleri ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruh Sağlıkları ile İlişkinin İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Aktürk, İ., Altay, (2008), Ceza Davalarına Yansımış Kadın Kaynaklı Şiddetin Hukuksal ve Adli Tıbbi Boyutu, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Erler, Sabahat (2008), Kadın Eşe Karşı Yapılan Cinsel Saldırı Suçu, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Akhan, Burcu (2009), Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Etkisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Çakır, Anıl, (2009), Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Tortamış, Banu (2009), Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Şiddet Öyküsü Açısından Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Benlik Saygısı ve Beden Algısının Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

Yıldız, Özer Salih (2009), Sporda Cinsel Taciz ve İstismarın Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Anabilim Dalı

1.2. Adli Tıp Enstitülerinde Yapılan Doktora Tezleri

Gölge, Zeynep, B., (2005), Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı

2. Savunma ve Güvenlik Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler

Akkoç, Fatih (2007), Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı

Akyüz, Mesut (2011), Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo-kültürel Özelliklerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği, yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı

Tekeli, Esra, S. (2011), Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Kadın Mağduriyeti, Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı

Eyiler, Serdar (2012), Yazılı Basında Cinsel Suçlar: 2006-2008 Yılları Arasında Hürriyet ve Takvim Gazetelerinde Yayınlanan Cinsel Suç İçerikli Haberlerin İçerik Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı

Yağmur, Murat (2005), Kadın Suçluluğunu Meydana Getiren Sosyokültürel Etkenler (Çankırı ceza evinde bir uygulama), Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı

3. Fen Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler

Alpago, Ceyda (2006), Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri Olgusu, Yüksek lisans tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü.

4. Eğitim Bilimleri Enstitülerinde Yapılan Tezler

Bınar, Serap E. (2011), Sığınmaevinde Kalan Kadınların Algıladıkları Sosyal Destek İle Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi,

Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

D- Tıp Fakültelerinde Yapılan Uzmanlık Tezleri

Tablo 5 Tıp Fakültelerinde Yapılmış Tıpta Uzmanlık Tezleri

	Uzmanlık Tezi Sayısı
Ruhsal Travma Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri	2
Aile Hekimliği Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri	2
Adli Tıp Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri	6
Psikiyatri Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri	3
TOPLAM	13

1. Ruhsal Travma Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri

Akatlı Merdan, Ashhan, (2009), Kadın Danışma Merkezlerinde Çalışan Kadınların Ruhsal Travma ve İlişkili Sorunları, Kocaeli Üniversitesi, Ruhsal Travma Programı

Çakır Parmaksızoğlu, Aşlı, (2011), Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler, Kocaeli Üniversitesi, Ruhsal Travma Programı

2. Aile Hekimliği Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri

Turhan, Ebru, (2005), Çatışma Yöntemleri Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bazı Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi, Trakya Üniversitesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Yetim, Dilek, (2008), Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler, Trakya Üniversitesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı

3. Adli Tıp Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri

Tütüncüler, Akın (2006), Kadın Cinayetlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Eren, Bülent, (2008), Bursa’da Partneri Tarafından Şiddet Uygulanan Kadınların Demografik Özellikleri ve Travmatik Bulguların Araştırılması, Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Karbeyaz, Kenan, (2009), Cinsel Suç Mağdurlarında “Beden veya Ruh Sağlığında Bozulma Kavramı”, Bu Hususta Düzenlenen Adli Raporların Yargı Kararı Üzerindeki Etkinliği, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Çaylı, Erdinç, (2011), 2006-2010 Yılları Arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda ve Ülke Genelinde Cinsel Saldırı ve İstismar Olgularının Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Aslan, Fatmagül, (2012), Kadınlarda Şiddet Öyküsü: "Anket Çalışması", Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

Kandemir, Ferhan (2013), 2005-2012 Yılları Arasında Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda Cinsel Saldırı Olgularının İlk ve İkinci Gelişlerinde Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi ve Mahkeme Kararları, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı

4. Psikiyatri Alanında Yapılan Uzmanlık Tezleri

Altuğ, Işıl I. (2005), Liseli Kız Öğrencilerin Cinsel Tacizle Karşılaşma ve Başetme Durumları, Akdeniz Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı

Gümüş, E., Huriye, (2010), Suç İşlemiş Kadınların Sosyodemografik Özellikleri, Anne-Baba Tutumları ve Öfke İfade Biçimlerinin Değerlendirilmesi, Bakırköy Prof. Dr.

Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Psikiyatride Uzmanlık Tezi

Akyazı, Senem (2010), Kadın Sığınmaevinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış
Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar, Tıpta Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof.
Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 7.
Psikiyatri Kliniği, İstanbul.

II. BÖLÜM

ÜLKEMİZ ÜNİVERSİTELERİNDE SON 10 YILDA KADINA YÖNELİK ŞİDDET İLE İLGİLİ YAPILAN TEZLERİN TEMATİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmamızın ilk bölümünde, üniversitelerimiz enstitülerinin farklı anabilim dallarına ait olan kadına yönelik şiddet konulu yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri amprik bir araştırma neticesinde derlenmiştir. Elde edilen veriler, çalışmamızın bu bölümünde kadına yönelik şiddet ile ilgili teorik bir perspektif geliştirebilmek amacıyla inceleme nesnesi olarak ele alınmıştır. Bibliyografik dökümleri yapılan bu tezler; çalıştıkları konular, odaklandıkları problemler ve çözüm bulmaya çalıştıkları sorunlara göre sınıflandırılarak 12 ana tema belirlenmiştir. .

Konu ile ilgili akademik yazın oldukça geniş bir yelpaze de çeşitlilik arz etse de, tezlerin ana hedefleri ne olursa olsun sahip oldukları alt problemler ve cevaplamaya çalıştıkları sorular birbiriyle benzerlik oluşturmaktadır. Kadına uygulanan şiddetin çok boyutlu yapısı ve birbiri ile iç içe geçmişliği tezlerin konularına göre sınıflandırılma aşamasını etkiler niteliktedir. Bu etkiyle baş edebilmek amacıyla kadına yönelik şiddet ile ilgili akademik yazın; kadına yönelik şiddet ve şiddetin nedenleri, şiddet çeşitleri ve bunların içinde akademik olarak oldukça fazla ilgi gören cinsel şiddet suçları, şiddetin uygulayıcısı olan failler ve şiddete maruz kalan kadın mağdurlar, şiddetin ortaya çıkardığı sonuçlar, töre cinayetleri, sığınmaevlerinin mücadele içerisindeki yeri, yasal düzenlemeler, kadına uygulanan şiddetin dindeki yeri, medya ve kadına yönelik şiddetle mücadeleden sorumlu olan meslek elemanları şeklinde toplam 12 ana tema oluşturulmuş ve ilk bölümde elde edilen tezler bu sınıflamaya dâhil edilerek değerlendirilmiştir. Bu 12 ana tema dâhilinde oluşturulan her bir bölümünün sonunda, o

bölümde uygulama nesnesi olarak kullanılan tezler ile ilgili genel değerlendirme yapılmıştır.

Tablo 6. Üniversitelerimiz Enstitülerinde Son 10 Yılda Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Yapılan Tezlerin Temalarına Göre Sınıflandırması

1- Kadına Yönelik Şiddet
2- Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri
3- Kadına Yönelik Şiddet Türleri
4- Cinsel Şiddet Suçları (Taciz-Tecavüz)
5- Kadına Yönelik Şiddetin Failleri ve Mağdurları
6- Töre ve Namus Cinayetleri
7- Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları
8- Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler
9- Kadına Yönelik Şiddet ve Sığınmaevleri
10- Kadına Yönelik Şiddet ve Din
11- Kadına Yönelik Şiddet ve Medya
12- Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleden Sorumlu Meslek Elemanları

1. Kadına Yönelik Şiddet

Uluslararası Af Örgütü, kadına yönelik şiddeti “kadınları fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak erkeğe bağımlı kılan, acı ve ızdırıp verici olan ve kadınlara sadece kadın oldukları için erkekler tarafından uygulanan orantısız güç” olarak tanımlamaktadır. Dünyanın her yerinde karşımıza çıkan şiddete en çok maruz kalan grup kadınlar ve çocuklardır. Ancak uygulanan şiddetin boyutları ile ilgili elde edilen veriler gerçeği hiçbir zaman tam olarak yansıtamamaktadır. Bunun en önemli sebeplerinden biri kadınların maruz kaldıkları şiddeti birçok sebepten ötürü gizlemeyi tercih etmeleridir. Yapılan araştırmalar şiddetin en yaygın ama en gizli şekilde aile içinde ve kadına yönelik olarak gerçekleştiğini ortaya koyar. Kaynağını toplumsal

cinsiyet ayrımcılığından ve çarpık zihinsel kodlardan alan bu olgu, kadını hem özel alanda hem de kamusal alanda güçsüz bırakmaktadır. Gücün kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan dağılımı olarak da ifade edebileceğimiz bu ayrımcılık, özel ve kamusal alandaki iktidar mücadelesinin bir sonucu olarak yorumlanabilir. Kültürel kodların ve toplumsal dinamiklerin belirleyici olduğu bu çeşit şiddet olgusu, ne yazık ki toplumun bireyleri tarafından benimsenmekte, normalleştirilmekte ve kısır bir döngü şeklinde yeniden üretilmektedir. Bu durum insanların yaşadıkları veya uyguladıkları şiddeti fark etmesini, ortaya çıkarmasını ve sorunla başa çıkmasını da zorlaştırmaktadır. Bu sebeple kadına yönelik şiddet ile mücadele etmek için gerekli farkındalığın sağlanması ve şiddeti ortaya çıkaran tüm etkenlerin bilinmesi gerekir (Uluslar Arası Af Örgütü, 2004).

1.1. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet

Kadını gerek bedensel gerekse ruhsal açıdan hırpalayan şiddet eylemlerinin en yaygın biçimi aile içinde uygulanan şiddettir. Bu şiddet çeşidinin sosyolojik, psikolojik, adli, idari, ilmi ve kültürel nitelik taşıyan pek çok sebebi bulunmaktadır. Aile içi şiddet denildiğinde ilk olarak eş şiddeti akla gelir. Bunun sebebi, genelde erkeğin eşine karşı şiddet uyguluyor olmasıdır. Uluslararası Af Örgütünün 2004 yılında yapmış olduğu araştırmada elde edilen verilere göre, cinayet kurbanı kadınların %70'i eşleri tarafından öldürülmektedir. Bunun yanında baba, kardeş hatta çocuk tarafından kadına uygulanan şiddet vakaları da oldukça yaygındır. Aile içi şiddetin engellenmesinin oldukça zor olduğu bugün konu ile ilgilenen tüm çevreler tarafından kabul edilmektedir. Bunun sebebi, şiddetin özel alan kabul edilen aile içinde meydana gelmesi, birtakım kültürel arka plan bilgilerinden beslenmesi, evliliğin ve evin mahrem olarak kabul edilmesi olarak gösterilir (Uluslar Arası Af Örgütü, 2004).

1.2. Kadına Yönelik Şiddet ile İlgili Tezlerin Genel Değerlendirmesi

Kavramsal açıdan incelendiğinde görülecektir ki, ülkemizde “kadına yönelik şiddet” ile “aile içinde kadına yönelik şiddet” kavramları arasında belirsizlik ve iç içe geçmişlik söz konusudur. Şiddetin en yaygın biçimde aile içinde yaşanıyor olması, bu belirsizliğin sebebi olarak gösterilebilir. Özellikle son 30 yıl içinde meydana gelen gelişmeler kadına yönelik şiddetin ülkemizde bir devlet politikası haline gelmesine sebep olmuştur. Ancak

resmi kaynaklara, çıkarılan genelgelere, yapılan yasal düzenlemelere ve bu amaçla faaliyete geçen kurumlara baktığımızda kadına yönelik şiddetin genellikle “aile içinde kadına yönelik şiddet” adı altında kullanıldığı dikkati çeker. Olgunun kavramlaştırılmasında meydana gelen bu karmaşa gerek, sivil toplum örgütleri, gerek kadın kuruluşları gerekse akademik çevre tarafından sıklıkla eleştirilmiştir.

Ülkemizde kadına yönelik şiddet konusunda yapılan akademik çalışmalara baktığımızda da konunun yoğunluklu olarak aile içinde kadına yönelik şiddet adı altında araştırıldığı gerçeğiyle karşılaşırız. Bu konudaki tez çalışmaları genellikle “aile içi şiddet” ya da “aile içinde kadına yönelik şiddet” adı altında yapılmıştır. “Kadına yönelik şiddet” başlığı ile yapılan çalışmalarda ise bu çalışmalara dahil edilen katılımcıların yoğun olarak evli ya da bir müddet evli kalmış kadınlardan seçildiği görülmektedir. Dolayısıyla genel akademik eğilim, şiddeti aile içinde tespit etme yönündedir. Oysa kadına yönelik şiddeti tam olarak tespit etmek, şiddetin nedenlerini eksiksiz olarak ortaya çıkarmak, bu konuda etkin mücadele yöntemleri geliştirmek ancak ve ancak kadın ve şiddeti bütüncül bir bakış açısıyla araştırma konusu yapmakla mümkün olacaktır. Çalışmamızın çıkış noktasını oluşturan bu durum, kadına yönelik şiddetin ülkemizdeki akademik görünümünü ortaya çıkarmanın gereğini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Bu amaç dâhilinde araştırmamıza çok yönlü bir bakış açısı kazandırabilmek için, kadına yönelik şiddet konulu tezlerin yanında kadına yönelik aile içi şiddet ve konusu kadın olan aile içi şiddet tezleri de inceleme nesnesi olarak çalışmamıza dâhil edilmiştir.

2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddetin nedenleri çok boyutlu ve kapsamlıdır. Bu nedenleri bilmek konuyla ilgili mücadele çalışmalarını yönlendirme ve etkili çözüm stratejileri geliştirme açısından önemlidir. Şiddet pek çok faktörün bir araya gelmesi sonucunda oluştuğu için, sadece demografik özelliklerle, psikolojik ya da sosyolojik süreçlerle, tek bir teori ya da tek bir sebeple açıklanması mümkün değildir. Kadına yönelik şiddeti anlamak, tüm bu faktörleri ve birbirleri ile olan etkileşimi anlamakla mümkün olacaktır.

2.1. Sosyo-Psikolojik Nedenler

Kültürel veri birikiminin ve toplumsal cinsiyet rollerinin aracılığı ile şekillenerek nesilden nesle aktarılan şiddet algısı, bir anlamda güçlü olan erkeğin güçsüz olan kadın üzerinde kurduğu sınırsız/insafsız kontrolün adıdır. Çocukluk döneminde şiddete maruz kalma veya şiddete tanık olma, ilerleyen yaşlarda şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında çok önemli bir yere sahiptir. Bu açıdan bakıldığında şiddetin aile, arkadaş ve akran grubu, sosyal çevre ve kitle iletişim araçları gibi vasıtalarla öğrenildiğini, içselleştirildiğini ve uygulandığını söylemek mümkündür. İletişim problemleri, evlilik çatışmaları, ekonomik problemler, baskı ve stres yaratan diğer ortamlar, engellenmeler ve beklentilerin karşılanamaması gibi tolerans gücünü yaratan durumlar şiddetin ortaya çıkmasına katkı sağlayan diğer değişkenler arasında sayılabilir.

2.2. Sosyo-Biyolojik Nedenler

Şiddet konusunda yapılan araştırmalar erkeklerin şiddeti bir sorun çözme aracı olarak kadınlara oranla çok daha fazla kullandığını ortaya koymaktadır. Bu sebeple şiddetin nedenleri ile ilgili yapılan biyolojik açıklamalar genellikle cinsiyet ve hormonal farklılıklar üzerine yoğunlaşır. Ruhsal bozukluklar, kişilik bozuklukları, alkol ve uyuşturucu gibi maddelerin yarattığı etkiler, şiddet ile ilgili yapılan diğer biyolojik açıklamalardır (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995).

2.3. Sosyo-Kültürel Nedenler

Erkeğin kadın karşısındaki toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan açık üstünlüğü özel ve kamusal alanın tamamına yayılmış durumdadır. Toplumsal cinsiyet rollerinin duygu, düşünce ve davranışlar üzerinde yarattığı etki, toplumsal beklentileri beraberinde getirir. Toplumsal yapı çerçevesinde oluşan bu beklentiler kadını erkeğin birkaç basamak altında konumlandırma ve onun hizmetine sunma eğilimi taşımaktadır. Bu yapı içerisinde kadının rolü, erkeğin hüküm ve adalet sistemi içerisinde kabullenici ve boyun eğici olmaktır. Rol ve beklentiler konusunda belirlenen bu çizginin dışında kalan kadın için şiddet kaçınılmazdır. Bireyler ve toplumlar tarafından içselleştirilen bu durum, gereken koşullar sağlandığında şiddeti bir yola getirme/ıslah etme aracı olarak meşru bir zemine taşımaktadır. Kadınların ev ve çocuklar üzerindeki sorumluluklarını

beklendiği şekilde yerine getirmemesi, kocalarının isteklerine karşı gelmesi veya namus beklentisinin dışına çıkacak şekilde hareket etmesi gibi örnekler kadına yüklenen geleneksel rolleri yerine getirmemesi olarak açıklanabilecek koşullar arasında sayılabilir.

Funda Mutlu'nun "**Aile İçi Şiddet Sürecinde Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma**" (2006) isimli yüksek lisans tezi şiddeti meydana getiren sebeplerin çok boyutlu yapısını ortaya koymaya çalışır. Asliye hukuk mahkemesinde görülen dava örneklerinin incelendiği bu tezde kadınların sosyo-ekonomik düzeyi ve eğitim seviyesi ne olursa olsun aile içinde şiddete maruz kalabileceği savunulur. Elde edilen verilerle desteklenen bu görüş alkol ve madde kullanımı, işsizlik gibi sebepleri de şiddet için risk faktörü olarak belirler. İncelenen dava dosyalarının hemen hepsinin boşanma ile sonuçlanması dikkat çekicidir. Ekonomik açıdan güçsüz ve eğitimsiz kadınların şiddete maruz kaldıkları toplum içinde genel kabulü olan bir görüştür. Oysaki yapılan araştırmalar meslek ve statü sahibi, eğitim ve maddi donanım açısından güçlü olan kadınların da şiddet gördüğünü ortaya koymaktadır.

Zeynep Demir Akçer'in "**Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar; Diyarbakır Örneği**" (2006) adını verdiği tezde ise küçük yaştan itibaren başlayan şiddetin hayat boyu devam ettiği vurgulanır. Bireysel ve ekonomik faktörler, kadının eğitim ve adalet hakkının engellenmesi, toplumsal cinsiyet kalıpları ve ataerkil yapı gibi faktörler şiddetin meydana gelmesinde etkilidir. Tez sonuçlarına göre şiddetin yaygın olarak görüldüğü ailelerin %81,3 ü açlık sınırının altında yaşar. Kadınların %66,6 sı asgari ücretin altında bir ekonomik gelire sahiptir. Literatür ile uyumlu olan bu sonuçların yanında alkol kullanımı ile şiddet uygulayıcılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamış ve "alkol arttıkça şiddet artar" savı elde edilen veriler ile desteklenmemiştir. Verilere göre kadınların %57,3 ü şiddete rağmen evliliğini devam ettirmektedir. Şiddeti besleyen ataerkil ideoloji, sosyal ve kültürel yapının sürekliliğini bu şekilde sağlamaktadır. Tezin dikkat çeken sonuçlarından biri de literatürde bulunan birçok araştırmanın aksine bu çalışmaya dâhil edilen kadınların, maruz kaldıkları şiddeti tanımlayabilmeleridir. Bu kadınlar şiddeti haksızlık olarak değerlendirirler. Şiddeti yalnızca fiziksel şiddetten

ibaret gibi görmezler. Oldukça umut verici bulunan bu sonuç, ataerkil yapıda meydana gelen çözümler olarak yorumlanır.

Aile içinde kadına yönelik şiddetin ve şiddet nedenlerinin 3 etnik grup içindeki görünümünü incelemeye alan **“Hatay-Samandağ İlçesinde Farklı Etnik Gruplarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”** (Funda Camuz, 2007) isimli yüksek lisans tezi, kültürün şiddet üzerinde yarattığı farklara odaklanır. Arap-Alevi, Türk-Sünni ve Rum-Ortodoks gruplarıyla karşılaştırmalı bir çalışma yapan Camuz, şiddet türleri ve şiddet nedenlerinin etnik gruplar arasındaki farklılaşma düzeyini belirlemeye çalışır. Araştırmanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, cinsel şiddetin etnik gruplar arasındaki farklı görünümüdür. Şiddet nedeni ise Arap ve Türklerde “kadın inadı” iken Rumlarda “kocanın gözünün dışarıda olması” olarak belirlenir. Sonuçlardaki farklar geleneksel aile yapısı ile açıklanır.

Elona Gjokaj, Arnavutluk’un Vlora şehrinde şiddete uğrayan kadınların şiddet hakkındaki düşüncelerini anlamak için bir saha çalışması yapmıştır. **“Kadın ve Şiddet: Arnavutluk Örneği”** isimli bu yüksek lisans tezine göre, örnekleme dâhil edilen kadınların büyük kısmının eşleri tarafından şiddete uğramadığı belirlenmiştir. Şiddeti kesinlikle meşru kabul etmeyen bu kadınların, “ağırbaşlı” ve “uysal” olduğu sürece bir kadının şiddet görmeyeceği genel kanısı taşımaları önemli bir veridir. Araştırmada kadınlar şiddetin sebeplerini sırasıyla, eşin kötü alışkanlıklarının olması (kumar oynaması, alkol, eroin, hap kullanması vb.), kıskançlık ve eşin ruhsal problemlerinin olması olarak ifade etmişlerdir.

Ebru Kaynar Tunçel tarafından yapılan **“Samsun İli Merkezinde Evli Kadına Yönelik Eş Şiddeti Sıklığı ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi”** (2007) isimli tez ve Dilek Yetim tarafından gerçekleştirilen **“Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler”** (2008) isimli tıpta uzmanlık tezi benzer sonuçlar ortaya koyar. Yetim’in Edirne’de 306 kadın ile yaptığı görüşmeler sonucunda bu kadınların %61.4’ünün eş şiddetine maruz kaldığını saptamıştır. Sonuçlara göre düşük eğitim seviyesi, eşlerin alkol ve sigara kullanması, ilk evlilik

yaşının küçük, evlilik ilişkileri ve cinsel yaşamların sorunlu olması, sosyal destek sistemlerindeki zayıflık şiddet sebepleri olarak belirlenmiştir.

Hacer Memiş tarafından “**Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**” (2010), Sema Çiftçi tarafından “**Mardin İlinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler**” (2011), Mehmet Akyüz tarafından “**Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo-kültürel Özelliklerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği**” (2011),ve Gülşen Olgun İzmirli tarafından“**Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler**” (2013) isimli yüksek lisans tezlerinde de literatür ile benzer sonuçlar elde edilmiştir.

2.4. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Çalışmamızın bu bölümüne dâhil ettiğimiz tezler, sonuçları bakımından birbiri ile paralellik gösterir. Tezlerin geneline baktığımızda ortaya çıkan sonuç, şiddeti ortaya çıkaran faktörlerin tek bir nedene bağlı ve birbirinden bağımsız olmadığıdır. Nedenler çok boyutlu ve karmaşık bir yapı sergiler. Bu konuda yapılan çalışmalarda nedenlere ayrı ayrı odaklanmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tezler genelde üniversitelerin sosyoloji ve halk sağlığı anabilim dallarına bağlı olarak yapılmıştır. Bu bölümde ele alınan tezlerin ortak noktası ataerkil yapının kuvvetli, kültürel yelpazenin geniş olduğu kentlerde yapılmış olmalarıdır. Katılımcı grupların genelde evli kadınlardan seçilmiş olması, şiddetin aile içinde araştırıldığını ortaya koymaktadır. Aynı zamanda şiddetin boyutlarını da saptama amacı taşıyan bu çalışmaların, şiddetin psikolojik ve sosyal yönlerine yoğunlaştıkları dikkati çekerken biyolojik açıklamalara rastlanmamaktadır. Yaptığımız literatür taramasında kadına yönelik şiddetin biyolojik yönlerine odaklanan hiçbir yüksek lisans, doktora ya da uzmanlık tezi bulunamamıştır.

3. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Şiddet denilince akla ilk olarak fiziksel şiddet gelse de cinsel, ekonomik, duygusal ve sözel yollarla uygulanan birçok şiddet türü günlük hayatta karşımıza çıkmaktadır. Yoğunlukları birbirinden farklı olsa da araştırma sonuçları şiddet çeşitlerinin genelde bir arada yaşandığını ortaya koymaktadır. Fiziksel şiddete sözel veya duygusal şiddetin eşlik etmesi, cinsel şiddetin fiziksel şiddetle birlikte yaşanması gibi travmatik etkisi katlanmış durumlar, mağdurlar açısından yıkıcı sonuçlar yaratır. Alanda yapılan araştırmalar gördüğü şiddet türlerini ayırtıramayan veya maruz kaldığı şiddet türünü tam olarak tanımlayamayan mağdur kadınların olduğunu göstermektedir. Kadınları kendi haklarına sahip çıkmaktan ve şiddetle gerektiği gibi mücadele etmekten yoksun bırakan bu durum ayrıca şiddetin nesilden nesle aktarımında da etkin rol oynar. Maruz kaldıkları şiddeti tanımlayamayan bu kadınların şiddetle mücadele edememeleri şaşırtıcı değildir. Bu sebeple, kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında özellikle son yıllarda şiddeti tanıma ve konu ile ilgili farkındalık kazandırma noktasına ağırlık verilmektedir.

Şiddet ile ilgili yapılan akademik çalışmalar kadınların şiddetin tüm çeşitlerine maruz kaldığını ortaya koymaktadır. Türkiye’de her üç kadından biri fiziksel şiddete maruz kalırken bu kadınların dörtte üçü de şiddetin tüm çeşitlerini bir arada yaşamaktadır. Literatürde bu bilgiyi destekler nitelikte birçok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalardan biri de çalışmamız kapsamına aldığımız Sevede Yörük tarafından yapılmış olan “**Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği**” (2010) adlı yüksek lisans tezidir. Çalışma, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi’ne 2008 yılı içerisinde başvuru yapmış 319 kadının istatistiksel verileri ve on kadınla yapılan derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler ışığında oluşturulmuştur. Bu kadınların %43’ü fiziksel, cinsel, ekonomik ve duygusal şiddeti birlikte yaşadıklarını bildirmişlerdir. Genelleme yapmak için yeterli olmamakla birlikte, araştırma Antalya örneği üzerinden anlamlı bilgiler vermektedir.

3.1. Fiziksel Şiddet

Ortaya çıkış şekli bakımından kadının bedenini hedef alan bu şiddet eylemleri genellikle diğer şiddet çeşitleriyle birlikte görülür. Bedensel kuvvetin bir bastırma aracı olarak kullanılması sonucu ortaya çıkan bu şiddet türünün en yaygın görünümü vurma, dayak atma, yumruklama, itme, bir cisim ile vurma, kesici ve ateşli silah kullanarak yaralama veya öldürme gibi eylemlerdir. Görünür niteliği sebebiyle kadınlar genellikle şiddeti fiziksel şiddet olarak değerlendirir. Bu varsayım birçok araştırma tarafından doğrulanmıştır.

Nilüfer Hacıoğlu tarafından yapılan “**Sosyal ve Ekonomik Kaynaklar ve Eşleri Tarafından Kadınlara Uygulanan Fiziksel Şiddet**” (2006) adlı çalışma fiziksel şiddeti ekonomi, güç, statü gibi kaynaklar üzerine yoğunlaşarak inceler. Analizini kaynak teorisi üzerinden yapan Hacıoğlu, erkeklerin bu kaynaklara ulaşamaması ve kadının ulaşması durumunda çift arasındaki mevcut dengelerin sarsılacağını ve ataerkil yapının karşısında yeni bir güç dengesinin oluşacağını savunur. Bu durum aile içinde kadına uygulanan şiddet açısından önemli bir risk faktörü yaratır. Güç dengesinin değişmesi ile birlikte ortaya çıkan şiddet karşısında geliştirilen başkaldırma davranışı, sosyal baskı ve dışlanma ile karşılaşır. Bu baskı ve dışlanmaya maruz kalmaktan korkan kadınlar ise şiddeti görmezden gelme, şiddete boyun eğme veya eşlerini şiddet konusunda haklı görme eğilimi taşırlar. Hacıoğlu bu noktadan hareketle örneklem grubunu, eşlerini kendilerine uyguladıkları şiddet konusunda haksız bulan ve maruz kaldıkları şiddete karşı mücadele etme yolunu seçen kadınlar arasından seçer. Katılımcıların boşanma ve eşlerini polise şikâyet etme kararları aileleri tarafından desteklenmiştir. Maddi gelir, eğitim, sosyal destek ve statü gibi kaynaklara daha kolay erişimleri vardır. Araştırma sonucunda kaynakları kısıtlı olan ve her türlü sosyal destek sistemlerinden yoksun olan kadınların, bu kaynaklara sahip olan kadınlara göre fiziksel şiddete çok daha fazla maruz kaldığı ve genellikle durumla başa çıkabilmek için şiddete boyun eğme tepkisi geliştirdiği belirlenmiştir.

Anıl Çakır, 2009 yılında yaptığı “**Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi**” isimli tezinde fiziksel şiddeti çok boyutlu bir

şekilde araştırır. Araştırma sonuçlarına göre fiziksel şiddete maruz kalma oranı fiziksel şiddet uygulama oranına göre çok daha fazladır. Erkekler çocukluk döneminde fiziksel şiddete daha fazla maruz kalırken kadınlarda yetişkin dönemde daha fazla şiddet görmektedirler. Araştırma verilerine göre 18 yaşından önce fiziksel şiddete uğrayanların adli makamlara başvuru oranı oldukça düşüktür. Şiddet aile içinde yaşandığında ise hiç adli şikâyetle bulunulmamıştır. Eğitim düzeyinin ve ekonomik gücün yükselmesi kadınların eş şiddetini adli sisteme taşıma oranını yükseltir. Çocukluk dönemi şiddet tecrübesi ise yetişkinlikte fiziksel şiddeti çözüm aracı olarak uygulama eğilimini arttırmaktadır.

Özlem Özcan tarafından yapılan **“Partneri Tarafından Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğramış ve Uğramamış Kadınların Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi”** (2009) isimli yüksek lisans tezi, şiddetin etki düzeylerini hem fiziksel hem de psikolojik açıdan inceler. Kadına yönelik şiddet konusundaki akademik çalışmaların genel eğilimine paralel bir şekilde bu çalışmada da örneklem grubu evli ve eş şiddetine maruz kalan kadınlardan seçilmiştir. Katılımcılar İstanbul’da farklı sığınma evlerinde kalan kadınlardır. Şiddet gören kadınlarla görmeyen kadınların umutsuzluk düzeyleri arasındaki fark araştırılır ve şiddetin boyutları ortaya konmaya çalışılır. İnceleme sonucunda, genelde ailenin rızası dışında ya da görücü usulü ile evlenen veya geniş ailelerde yaşayan bu kadınların şiddetin birçok çeşidine maruz kaldığı görülmektedir. Kadınların yaşları küçüldükçe ve eğitim seviyeleri düştükçe maruz kaldıkları şiddet oranları yükselmektedir. Eğitim seviyeleri yüksek olan kadınlar kendilerine yeni bir hayat kurma konusunda daha başarılı oldukları için genelde sığınmaevinde kalmaya ihtiyaç duymazlar. Sosyo-ekonomik seviyeleri yüksek olan bu kadınların bir diğer özelliği de şiddeti gizlemeleridir. Bu sebepler, çalışmada eğitim seviyesi ve şiddet arasındaki ilişki ile ilgili elde edilen verilerin genellenmesini engellemektedir. Tez hipotezine göre, şiddet gören kadınların umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek çıkması beklenir. Ancak elde edilen bulgular, şiddet gören grup ile görmeyen grubun umutsuzluk düzeylerinin birbirine yakın olduğu şeklindedir. Bu sonuç sığınma evinde kalan katılımcıların artık şiddetten ve şiddet uygulayıcılarından uzakta yaşaması dolayısıyla şiddet döngüsünden çıktığı için kendini güvende hissediyor olması

şeklinde yorumlanmıştır. Umutsuzluk düzeyi ile ilgili elde edilen diğer sonuçlar ise evlenmeden önce şiddet görme (daha çok baba tarafından), polise başvurma, intihar düşünceleri ve intihar girişimleri faktörlerinin iki grup arasında anlamlı derecede farklılaşmasıdır.

3.2. Sözel Şiddet

Kadının aşağılanma, eleştirilme, tehdit edilme, küçümsenme ve alay edilme, sorguya çekilme ile baskı altına alınması, sindirilmesi ve kontrol altında tutulmasıdır.

Gülşen Dinçer, kadına yönelik aile içi şiddet çeşitlerini Düzce örneği üzerinden analiz etmiştir. **“Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Düzce Örneği)”** (2010) isimli bu tezde kadınların birden fazla şiddet türünü bir arada yaşadıkları bir kez daha kanıtlanır. Örneklemin %55,5 i en az bir şiddet türüne maruz kalmıştır. Kadınların en çok maruz kaldığı şiddet türü sözel şiddettir (%40,6). Sözel şiddeti sırasıyla duygusal şiddet (%27), fiziksel şiddet (%16), ekonomik şiddet (%7.4) ve cinsel şiddet (%2.0) takip eder. Tez sonuçları, 2008 yılında 17.168 kişiyle yapılan ve Türkiye’deki en kapsamlı çalışmalardan biri olan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırması sonuçları ile de örtüşmektedir.

3.3. Psikolojik Şiddet

Genelde fiziksel şiddet eylemleri ile birlikte görülen bu şiddet türü, mağdur üzerinde ciddi boyutlarda baskı ve stres yaratır. Fiziksel bir baskı kurmadan duygusal ihtiyaçlara yapılan bu saldırı kadın üzerinde iktidar oluşturma çabasının bir sonucu olarak yorumlanır. Bu şiddet türünde mağdurun kişiliğine, duygu ve düşüncelerine verilen zarar oldukça büyüktür. İfade ve hareket özgürlüğünü kısıtlama, yaşam kalitesini düşürme, hor görme, küfretme ve aşağılama ile kişinin kendine olan güvenini bilinçli bir şekilde yok etme, sevgiden ve ilgiden mahrum bırakma, duygu, düşünce ve davranışlarına hükmetme en sık uygulanan psikolojik şiddet örneklerindedir.

Güljan Dönmez’e ait olan **“Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet Varlığının, Türlerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”** (2008) isimli uzmanlık tezi benzerlerinden farklı olarak örneklem grubunu erkelerde oluşturur. Tezin ulaştığı nokta

kadınların başta psikolojik şiddet olmak üzere şiddetin her çeşidine maruz kaldığıdır. Psikolojik ve ekonomik şiddetin ortaya çıkmasında belirleyici faktör, kadının öğrenim durumu ve sahip olduğu hastalıklar olarak tespit edilmiştir. İş ve öğrenim durumu, alkol ve madde kullanımı gibi erkeğe yönelik değişkenler ise fiziksel şiddet ile ilişkilendirilir.

3.4. Ekonomik Şiddet

Mali kaynakların kadınlar üzerinde bir kontrol aracı olarak kullanılması sonucunda oluşan bu şiddet türü, ekonomik özgürlüğü kısıtlanarak kadının erkeğe bağımlı hale getirilmesi olarak tanımlanır. Ekonomik şiddetin en sık görülen şekilleri; mağdurun çalışma özgürlüğünün elinden alınması ve gelir kaynaklarının kısıtlanmasıdır. Çalışmaya zorlama, parasız bırakma ve maddi konularda söz hakkı tanımama da bu şiddet çeşidinin diğer görünümleri arasında sayılabilir.

Kadına yönelik uygulanan şiddet türleri arasında baskın olan eylem türü, toplumsal yapı ve demografik özellikler gibi değişkenlerin etkisiyle değişim gösterir.

3.5. Cinsel Şiddet

İnsanların kişiliği, onuru ve sağlığı üzerinde yıkıcı etki yaratan cinsel şiddet; psikolojik, ekonomik, hukuksal ve sosyal yönleriyle çok kapsamlı bir yapıya sahiptir. Toplumsal norm ve değerler, bunlara bağlı oluşan cinsiyet rolleri ve cinsel davranış kodlarıyla paralel olarak oluşan cinsel şiddet genellikle erkeklerin fail kadınların mağdur konumunda olduğu bir görünüm sergiler. Fail ve mağdur profillerine bakıldığında; sosyal yönleri zayıf, benlik algısı düşük, ekonomik olarak güçsüz ve genellikle dürtü kontrol bozukluğuna sahip erkeklerin bu şiddet yöntemine daha çok başvurduğu görülmektedir. Pasif, itaatkâr ve bağımlı kişilik yapısına sahip olan kadınlar ise çoğunlukla bu şiddetin mağduru konumunda bulunurlar (Fincancı, Sözen, İnce, 1994). Bunun yanında cinsel saldırı hormonal denge, cinsel uyarılma, alkol ve uyuşturucu madde kullanımı gibi fizyolojik sebeplerle de açıklanmaktadır.

Yanlış inanışların yanı sıra olayın mağdurlarına ve faillerine yönelik oluşan yargı ve tutumlar, cinsel şiddetin sebepleri ve sonuçları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kaynağını sosyo-kültürel mekanizmalardan alan bu inanç kalıpları; toplumsal cinsiyet

rolleri, demografik özellikler, geçmiş tecrübeler ve cinsiyetçi eğilimlerden beslenerek kadının erkek karşısındaki ikincil konumunu güçlendirir. Cinsel şiddet olayında erkeğin işlediği suçu meşrulaştırma eğilimi taşıyan bu yapı, kadını iktidar için cinselliğini kullanmakla suçlayarak şiddetin kadın üzerinde yarattığı etkileri küçümsemektedir (Glick, P., & Fiske, S. T., 1997). “Kadın kışkırtması”, “masum flörtleşmeler”, “erkeğin elinin kırı” gibi küçümseyici ve erkeği aklayıcı tanımlar, değişime karşı da oldukça dirençlidirler. Baskı yaratıcı, rahatsız edici ve cinsellik içeren davranışa maruz kalan kadınlar bu durumda yaşadıkları şeyi tanımlamakta ve çevrelerine anlatmakta oldukça zorlanmaktadır. Bu sebeple cinsel şiddet ile ilgili yapılan araştırmalar genellikle mağdur kadınların olayları algılama ve olaylardan etkilenme biçimlerine odaklanmayı tercih eder.

Zayıflatma, direnç kırma, sorgulamada bilgi alma, etnik temizlik veya toplumsal kıyım gibi amaçlara hizmet eden kadın tecavüzleri; özel ve kamusal alanlarda çeşitli nedenlerle meydana gelen cinsel tacizler ve evlilikte eşler arasında meydana gelen cinsel saldırılar bu şiddet türünün en sık karşılaşılan görünümüdür. Özellikle fiziksel şiddetle bir arada görülen bu şiddet türü, cinselliği iktidar ve kontrol etme aracı olarak kullanır. Kadını isteği dışında cinsel ilişkiye zorlama, kürtaja veya fuhşa zorlama, cinsel içerikli ifade ve hareketlerle kadını rahatsız etme, cinsel organlara verilen zarar, namus ve töre cinayetleri, taciz, ensest, çocuk evlilikleri burada örnek olarak gösterilebilir.

Kadınlara yönelik uygulanan cinsel şiddet oldukça yaygın bir sorundur. Literatürde bu bilgiyi destekleyen pek çok çalışma bulunur. Örneğin, Bülent Eren’in partner şiddetine maruz kalıp adli müracaatta bulunan 270 kadın ile yaptığı **“Bursa’da Partneri Tarafından Şiddet Uygulanan Kadınların Demografik Özellikleri ve Travmatik Bulguların Araştırılması”** (2008) adlı adli tıpta uzmanlık tezinde istemediği halde partneri tarafından cinsel ilişkiye zorlanan kadınların oranı %62,6 olarak belirlenmiştir. Onur Uçar tarafından **“İzmir Aile Mahkemelerinde Boşanma Davası Görülen Kadınların Eş Şiddetine Maruz Kalma Durumu”** (2011) adıyla yayınlanan yüksek lisans tezinde ise 218 kadının olgusu içerisinde cinsel şiddete maruz kalma oranı %47,7dir. Cinsel şiddetin meydana gelmesi ile ilgili tespit edilen bu oranlar genel içerisinde değerlendirildiğinde oldukça yüksektir.

3.6. Kadına Yönelik Şiddetin Türleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmaların amacı ne olursa olsun, bu çalışmalarda genellikle kadınların maruz kaldığı şiddet ve şiddet çeşitleri ile ilgili niceliksel veriler karşımıza çıkmaktadır. Literatürde şiddet türlerini ayrı ayrı sınıflandırarak ele alan tezler yok denecek kadar azdır. Şiddet türlerinin çoğunlukla bir arada yaşanması, konunun karmaşık yapıda olması ve fiziksel şiddetin daha kolay tespit edilmesi sebebiyle genellikle şiddetin fiziksel yönüne odaklanılır.

Bu bölüme dâhil edilen tezler yoğunluklu olarak şiddetin varlığını ve çeşitlerini çalışmışlardır. Araştırmalarda yer alan katılımcılar yine evli ya da bir süre evli kalmış kadınlardan seçilmiştir. Şiddetin kadınların ruh ve beden sağlığı üzerinde yarattığı etki en sık araştırılan konular arasındadır. Sosyoloji, tıp ve adli tıp alanları bu tezlerin bağlı olduğu disiplinlerdir.

4. Cinsel Şiddet Suçları

4.1. Cinsel Taciz (Basit Cinsel Saldırı)

Zorlama ve vücut bütünlüğünü bozma yoluyla kadınlara fiziksel ve ruhsal zarar veren cinsel davranışlardır. Cinsel arzuları tatmin amacı taşıyan bu davranışların faileri genellikle erkeklerdir. Eylem, cinsel ilişki olmadan da gerçekleşebilir. Cinsel tatmin amacına hizmet eden dokunma, sıkıştırma, öpme gibi durumlar suçun temel şeklini oluşturur. Bu eylemlere maruz kalan kişinin rızası suçu ortadan kaldırır. Dolayısıyla suçun adli ve idari süreci, şikâyete bağlı olarak gerçekleşir.

765 sayılı eski kanunun 421. maddesinde bulunan cinsel taciz suçu gerekli değişiklikler yapılarak 5237 sayılı yeni kanunun 105. maddesinde yerini almıştır. Yeni yasada suçun oluşması, cinsel amaç taşıması ve mağdur şikâyetinin bulunması şartlarına bağlı oluşmaktadır. Suç eylemi cinsel açıdan ahlak temizliğine aykırılık taşımak zorundadır. Bu eylemin aynı zamanda mağdur üzerinde rahatsızlık yaratması da gerekmektedir. Laf atma, çok fazla yaklaşma, sıkıştırma, cinsel ilişki teklif etme gibi

mağdurun vücut dokunulmazlığını ihlal etme niteliği taşımak zorunda olan bu suç için rıza ehliyeti yasa tarafından on beş yaş olarak belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalara göre, kadın güçsüzlüğünden beslenen cinsel taciz, işsiz veya eğitimsiz olma gibi sosyal olarak kadının güçsüzlüğünü çağrıştıran durumlarda daha da artmaktadır. Ayrıca pozisyonu ne olursa olsun güçsüz olmak kadın olmanın bir sonucu gibi algılanmaktadır. Cinsel tacizin kadınların güçlü, eğitilmiş ve iş sahibi olduğu durumlarda da yaşanıyor olması, toplumsal cinsiyet rollerinden kaynağını alan geleneksel üstünlük içgüdüsünün eşitlik kurma çabası olarak da yorumlanır. Israrlı bir şekilde bakma, süzme, dergi ve resim gibi cinsellik içeren dokümanlar gösterme gibi görsel nitelik taşıyan eylemler; rahatsız edici bir şekilde yaklaşma, sürtünme ve elleme gibi dokunsal özellikteki davranışlar; bıkırtıcı teklifler, cinsel içerikli şakalar ve hikâyeler gibi sözel ifadeler cinsel tacizin karşımıza çıkan farklı görünümleridir

Emniyete yansıyan cinsel taciz vakaları üzerinde inceleme yapan **“Retrospektif Bir Çalışma: 2001-2005 Yılları Arasında Adana İl Emniyet Müdürlüğüne Yansıyan Cinsel Taciz Vakalarının İncelenmesi”** (Ayhan Karayel, 2006) isimli yüksek lisans tezi konu ile ilgili oldukça anlamlı veriler sunar. Bu çalışmada genelde failin erkek mağdurun kadın olduğu, mağdurların yaş aralığının çoğunlukla 7-18 olduğu belirlenmiştir. Tacize uğrayanların çoğunluğunun ergenlik ve ön ergenlik döneminde olması, kendini koruma konusundaki deneyimsizlikleri ile ilişkilendirilir. 40 yaş üstü vakaların sayısının az olması grubun toplumsal baskı ve önyargı konusunda daha büyük kaygı yaşamaması sonucunda kendini daha iyi koruması olarak yorumlanır. Araştırma sonucunda cinsel taciz faillerinin ve mağdurlarının eğitim seviyelerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak eğitim faktörü cinsel tacizi açıklamakta tek başına yeterli bulunmaz. Araştırmada tespit edilen bir diğer durum ise toplum tarafından yanlış anlaşılma, etiketlenme, ötekileştirilme gibi kaygılar taşıyan bu kadınların genelde bu kötü deneyimi gizleme ve bireysel başa çıkma yöntemleri kullanma eğilimi taşıdıklarıdır. En sık kullanılan başa çıkma yöntemleri; ortamdan biran önce uzaklaşma, olayı unutmaya çalışma ve çok yakın arkadaşlarının dışında kimseyle paylaşmamaktır. Cinsel taciz karşısında resmi yollarla hakkını arama ve korunma talep etme davranışları ise daha az görülmektedir.

4.1.1. Çalışma Hayatında Cinsel Taciz

Son 30 yıl içerisinde meydana gelen toplumsal değişimler kadınların özel alandan kamusal alana geçişini kolaylaştırmıştır. Ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan güçlenen kadınlar iş hayatında başarılı bir şekilde yerini almıştır. Kişisel özgürlükler adına çok önemli bir gelişme sayılabilecek bu değişim maalesef cinsiyete dayalı ayrımcılığın sona ermesini sağlayamaz. Çalışma hayatına atılmakla özel alandaki sorumlulukları ve problemleri artan kadınlar, aynı zamanda iş hayatında da ayrımcılık ve cinsel taciz gerçeği ile baş başa kalmaktadır.

Cinsel taciz kadının iş hayatındaki varlığını tehdit eder, iş verimi düşürür ve iş ortamını bozar. Cinsel taciz kavramı ve tacizin ortaya çıkış şekilleri ile ilgili net bir tanım yapmak oldukça zordur. Bu zorluk kadınların mağduriyetini arttırmaktadır. İşyerinde cinsel taciz, genelde üst statüde bulunan erkeğin alt statüde olan kadın üzerinde uygulaması şeklinde gerçekleşir. Kadınlar işinden kovulmamak veya insanlar tarafından etiketlenmemek için tacizi çoğunlukla gizlemektedir. Tacizin kadın tarafından gizlenmesi sorunun yaygınlaşmasına sebep olur.

Araştırmalar ülkemizde çalışan kadınların % 14'ünün cinsel tacize maruz kaldığını göstermektedir (Özkazanç, 2012) . En sık sağlık sektöründe yaşanan bu sorun, bünyesinde çalışan kadın personelin hemen hemen tamamını etkisi altına alır. Ancak araştırmalar bu sektördeki bazı mesleklerin daha fazla cinsel taciz mağduru olduğunu gösterir. Bu durum genelde sağlık sektöründeki kadınların statüleri, eğitim ve ekonomik seviyeleri, taciz algıları ve tacize ilişkin tutumları ile açıklanır. Hemşirelerin hastalar tarafından cinsel tacize uğrama durumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada cinsel taciz oranı % 71,7 olarak belirlenmiştir (Erdemir & Akgün & Çıtak & Ulusoy, Geçkıl, 2011). Bu konuda yapılan akademik araştırmalarda da hemşireler ile ilgili benzer sonuçlar karşımıza çıkar.

2006 yılında **“İşyerinde Cinsel Tacizin Bayan Doktorlar Ve Hemşireler Tarafından Algılanmasına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması”** (Çiğdem Dinçer) ismi ile yayınlanan yüksek lisans tezi, literatür ile paralel sonuçlara ulaşır. Bu çalışma sağlık sektöründe çalışan meslek gruplarının cinsel taciz algılarındaki

farklılıkları ortaya koymaya çalışır. Kadınların taciz konusundaki tutum ve algılarını ve bunun kadınlar üzerindeki etkisini anlamak açısından önemli bir çalışmadır. Katılımcılardan toplanan istatistiksel verilere göre, hemşireler cinsel tacizi kadın doktorlara göre daha yoğun algılamaktadırlar. Aynı yerde farklı meslek gruplarına ait olan kadınlar arasında oluşan bu algı farkı, statü ve örgütsel yapılanma ile ilişkilendirilir. Eğitim seviyesi azaldıkça cinsel taciz algısının yükseliyor olması ise eğitimin sosyalleşme becerisi ve sosyal saygı üzerindeki belirleyici rolü olarak yorumlanır.

Kadınlar yaşadıkları olayı nasıl algılasa algılasın, genelde tacizi gizli tutma eğilimi taşırlar. Cinsel tacizin mağdur ve fail arasında geçiyor olması, yaşanan olayı kanıtlamadaki zorluk, yanlış inanışlar nedeniyle toplum tarafından dışlanma, suçlanma veya ayıplanma korkusu, hukuki hakların tam olarak bilinmemesi, adli sisteme karşı güvensizlik ve suçlunun cezalandırılacağına inanılmaması gibi sebepler yüzünden kadınlar taciz olayını gizlemektedirler.

Çalışma hayatında cinsel tacizin en sık rastlandığı alanlardan biri de spordur. **“Sporda Cinsel Taciz ve İstismarın Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma”** (Özer Salih Yıldız, 2009) isimli yüksek lisans tezinde her iki cinsiyetin de dâhil olduğu toplam 187 sporcu ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sporda taciz, çoğunlukla erkeğin kadını taciz etmesi şeklinde gerçekleşir. Tacizin uygulayıcıları genelde antrenör gibi eğitici konumunda olan erkeklerdir. Çoğunlukla bireysel sporlarda yaşandığı tespit edilen taciz; ısrarcı çıkma teklifi, fazla yaklaşma veya üstüne gelme şeklinde gerçekleşir. Yoğunluklu olarak antrenman sonrası gerçekleşen bu olayların kadın için en önemli sonuçlarından biri performans düşüklüğüdür. Tacizi gizleme ve olay karşısında sessiz kalma davranışı, taciz engellenemez ve katlanılmaz boyutlara gelene kadar kadınların en sık kullandığı başa çıkma yöntemidir. Bir sonraki adım, takımı veya sporu bırakma şeklinde gerçekleşir.

“Lisanslı Bayan Sporcuların Cinsel İstismar ve Taciz Durumlarının İncelenmesi” (Emine Bal, 2011) isimli tez ise kurumsal politikaların önemine odaklanmıştır. 362 lisanslı kadın sporcu ile çalışılan bu tezde de benzer sonuçlara

ulaşmıştır. Elde edilen verilere göre, suçun faileri sıklıkla yöneticiler, antrenörler ve erkek sporculardan oluşmakta, tacizin tanığı olmadığı için kadınlar olayı kanıtlayamama ve suçlanma kaygısı yaşamakta ve bu sebeple de sessiz kalmayı tercih etmektedirler. Yasal haklar ve hukuki işleyiş ile ilgili bilgi ve farkındalık seviyesinin düşük olması tacizin adli sisteme yansımamasına sebep olur. Karşı cinse negatif duygular besleme, sosyal geri çekilme, beslenme ve uyku problemleri, performans ve motivasyonda gerileme tacizin en sık görülen etkileri olarak tespit edilir. Çalışma sonucunda sporda cinsel tacizin önüne geçmek için kurumsal politikaların düzenlenmesi, kadın antrenör ve yöneticilerin sayılarının artırılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılır.

Cinsel tacizin sıkça yaşandığı bir diğer alan ise kamudur. Kamu alanlarında cinsel tacizi saptamak amacıyla yapılan **“İstanbul Kamu Alanlarında Kadınlara Cinsel Taciz”** (Dina Nıgmatullina, 2013) isimli yüksek lisans tezi bu amaçla 121 kadın öğretim üyesi ve öğrencilerden oluşan bir katılımcı grubu ile çalışmıştır. Sokakta yaşanan cinsel tacizler ve yaşanan bu tacizler karşısında kadın mağdurların kullandıkları stratejiler üzerine odaklanır. Elde edilen verilere göre taciz en çok toplu taşıma araçlarında ve sokaklarda yaşanmaktadır. Israrlı bakış atma, cinsel içerikli yorumlar yapma, vücuda dokunma, teşhircilik yapma ve tecavüz etme en sık yaşanan taciz şekilleri olarak tespit edilmiştir. Cinsel taciz tanımlamaları tamamen öznel tecrübelerle dayanmaktadır. Deneyimleyen kişinin kendi algısı üzerinden yapılan tanımlamalara göre bazen cinsel niyete dayanmayan kaba davranışların bile taciz olarak değerlendirildiği görülmektedir. Kadınların kamu alanlarında tacize maruz kaldıklarında genelde pasif direniş gösteriyor olmaları, bu araştırmanın elde ettiği ve literatür ile benzerlik taşıyan sonuçlarından biridir. Bunun yanında sessiz kalma, olayı görmezden gelme ve hızlıca uzaklaşma, iletişim kurmama, dikkat çekecek herhangi bir şey yapmaktan kaçınma gibi yöntemlerin tacizci üzerindeki etkisi belirsizdir. Aktif bir şekilde tacize karşı çıkma durumlarının tacizci üzerinde yarattığı etki de yine aynı şekilde belirsizliğini korumaktadır. Bu stratejilerin tacizci üzerinde yarattığı etki kadına yönelik şiddet literatüründe eksik olan ve araştırılması gereken önemli konulardan biridir.

4.1.2. Cinsel Tacize İlişkin Tutumlar

Cinsel tacizin toplumsal cinsiyet rolleri ve toplum içindeki geleneksel kalıp yargıları ile olan iç içe geçmişliği, tacizi uygulayan erkeği hep bir anlamda toplumun koruması altında tutmaktadır. Öyle ki namus üzerinden oluşturulan ve kadın tarafından bile içselleştirilmiş olan toplumsal kadın kimliği sebebiyle erkek yerine hep kadın bir parça tacizin suçlusu konumunda kalmaktadır. Ataerkil düzen içinde oldukça sık görülen ve aslında kadının beden bütünlüğüne karşı gerçekleştirilen cinsel taciz, kadınların sosyal alandaki varlığını tehdit etmekle birlikte, kadınların içinde yaşadıkları dünyaya karşı duydukları güveni de sarsan bir nitelik taşır. Aslında kadının toplumdaki ikincil konumunun yarattığı bu güvensizlik duygusu, kadın ve erkek arasındaki sosyal ilişkilerde de belirleyici bir mesafe oluşturur. Taciz karşısında kadınların tutum ve algılarını etkisi altına alırken aynı zamanda kadınların tacize karşı gelme şekilleri üzerinde de varlığını hissettirir. Erkeğin denetiminde olan kadın cinselliği, cinsel taciz aracılığı ile erkeğin hareket alanını genişletirken kadını kaygı ve güvensizlik alanı içerisine hapseder. Bu sebeple akademik çalışmalar cinsel tacizi toplumsal açıdan ele alma eğilimi taşır. Konu hakkında içsel süreçlerde meydana gelen çelişik duygulu yapı sorgulanır ve bilişsel değişime odaklanılır (Eyyüboğlu, 2008). Öyle görülüyor ki cinsel tacizi anlama konusunda kültürel biliş kalıplarını sorgulamanın ve bunların karar alma süreçlerindeki etkisini araştırmanın önemi büyüktür. Alandaki bu açığı kapatmak ve cinsel tacize ilişkin tutumların arkasında yatan sebepleri incelemek için yapılan **“Cinsel Tacize İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Erkeklerle Yönelik Çelişik Tutumlar ve Cinsiyet”** (Sinem Turgut, 2007) isimli yüksek lisans tezi konu hakkında bütüncül bir anlayış geliştirebilmek için sadece kadınları değil erkekleri de araştırma örnekleme içine dâhil eder. Cinsel tacize ilişkin tutumları “kadının kışkırtıcılığı”, “doğal flörtleşmeler” ve “önemsiz bir problem olarak görme” şeklinde sınıflandıran tez, cinsel taciz algılarındaki çelişik duygulu cinsiyetçiliğin rolünü araştırır. Çalışma, bu özelliği ile ülkemiz literatüründe bir ilk olma niteliği taşır. Demografik değişkenlerin cinsel taciz ile olan ilişkisini ve toplumsal cinsiyet rollerinin cinsel taciz algısı üzerindeki etkisini saptamak tez için önemlidir. Araştırmada düşmanca cinsiyetçilik ve erkeğe karşı korumacı cinsiyetçiliğin, cinsel tacize karşı olan

tutumları etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yaş, ekonomik durum ve korumacı cinsiyetçilik tutumu cinsel tacizin sosyal bir problem olarak algılanmasında etkili olan diğer faktörlerdir.

“Cinsel Tacize İlişkin Tutumları Yordayan Faktörler: Kontrol Odağı İnancı, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Cinsiyet Farklılıkları” (Selin Salman, 2007) isimli tez, cinsel tacizi “kadının kışkırtıcılığı”, “doğal flörtleşmeler” ve “önemsiz bir problem olarak görme” faktörleri üzerinden inceler. Ayrıca kişisel kontrol, şans, çabalamanın anlamsızlığı, kader ve adil olmayan dünya inancı değişkenleri ile karşılaştırılan bu faktörlerin yanında düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik alt faktörleri de kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyetçi düşünceler ile kontrol odağı inancı anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur. Kişisel kontrol odağı ile kadınların kışkırtıcı davranışları, kader ile cinsiyetçi düşünceler ilişkilendirilmiş ve cinsel tacize karşı geliştirilen tolerans ortaya konulmuştur.

4.1.3. Cinsel Tacizle İlgili Yasal Süreç

Anayasamızın gerek fiziksel gerekse ruhsal açıdan sağlıklı bir yaşam hakkının korunmasına dair verdiği teminatlar çok uzun bir süre cinsel tacizi kapsamamıştır. Kavram ilk defa 4857 sayılı İş Kanunu’nda yer almıştır. Eski Türk Ceza Kanunu’nda ırza geçme, edep ve iffete saldırı, sözel ve farklı şekillerde sarkıntılık gibi eylemler “Adabı Umumiye ve Aile Nizamı Aleyhine Cürümler” başlığı altında yer almış ancak bu eylemlerin içerikleri tanımlanmamıştır. İlk defa 1997 yılında Türk Ceza Kanunu ön tasarısına giren cinsel taciz suçu, Yeni Türk Ceza Kanunu’nda söz atma ve sarkıntılık fiillerinin ağırlatıcı nedeni olarak düzenlenmiştir. Ardından 2000 yılında, yasanın 316. maddesine mağdurun cinsel açıdan ahlaka aykırı bir şekilde rahatsız edilmesi şartı eklenir. Cinsel amaçla gerçekleştirilen bu eylemin, mağdurun şikâyetine bağlı olarak 3 aydan 2 yıla kadar hapis veya adli para cezası alması ise 2003 yılında Türk Ceza Kanunu’nun 108. maddesinde hükme bağlanmıştır. Bu madde daha sonra çıkan 5237 sayılı kanunun 105. maddesinde bulunan cinsel taciz eylemi için de ilk metin olma özelliği taşıyacaktır. Kanunda “Kişilere Karşı Suçlar” bölümünde “Cinsel Dokunulmazlığa Ait Suçlar” başlığı adı altında düzenlenen 105. Madde, öncekilerden

farklı olarak bünyesinde suçun nitelikli hallerini bulundurmaktadır. Mağdurun kişilik haklarına yapılan bu tecavüzün açık bir şekilde suç sayıldığı maddede vücut dokunulmazlığı ihlali aranmamakla birlikte ahlaki sınırların ihlali suça sebep olarak gösterilir. Maddeye göre suç teşkil eden eylem, “cinsel taciz amaçlı” olmak zorundadır. Ancak eylemin “cinsel taciz suçu” olarak tanımlanmaması, ahlak temizliğine aykırılık barındıran hareketler ve sözlerin neler olduğu madde içinde açık bir şekilde bulunmaması, ahlak kavramının göreceli bir nitelik taşıması gibi nedenler doğru değerlendirme yapmayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca her cinsel davranış cinsel amaca hizmet ediyor olsa da cinsel amaçlı her hareketin cinsel davranış sayılmaması uygulamada sıkıntılar yaratır. Yukarıda belirtilen bu belirsizlikler cinsel taciz eylemlerinin hukuk sistemimiz içerisinde farklı şekillerde değerlendirilmesine ve uygulamada farklılıklara sebep olur (Pamuk, 2013).

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 417. maddesi, çalışma ortamını tacizi engelleyecek şekilde düzenlenmesi ve gerekli önlemleri alınması konusunda işverene sorumluluklar yükler. Bu madde, çalışanın kişilik haklarına herhangi bir saldırı olması durumunda tacizin gerçekleştiği yerin işvereni ve tacizcin faili hakkında uygulamaya konulması gereken hükümleri içermektedir. Bu hükümlerden doğan yükümlülükleri yerine getirmeyen kurumlar ve işverenler, taciz meydana geldiği takdirde mağdurun maddi-manevi tüm kişilik değerlerinin dahil edildiği gözetme borcuna aykırı davranmaktan tazminat ödemek zorunda kalırlar. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 24. Maddesine göre de mağdur korunma talep etme hakkına sahiptir (İnciroğlu, 2013).

Ülkemizin kadına yönelik şiddet konusunda birçok uluslararası sözleşmeye taraf olması, bu konuda devlet politikaları ve kurumsal değişim modellerinin uygulamaya konması, Türk Medeni Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve İş Mevzuatında cinsel taciz konusunda birçok düzenleme yapılması rağmen bu onur ve ümit kırıcı ihlaller halen devam etmektedir. Cinsel taciz suçu ile ilgili mücadele çalışmalarının etkili bir şekilde ilerleyebilmesi ve yasal süreçteki mevcut aksaklıkların giderilebilmesi için Türk toplumunun cinsiyet ayrımcılığını destekleyen geleneksel yapısı göz önünde bulundurulmalıdır.

4.1.4. Cinsel Tacizle İlgili Yasal Süreçte Yaşanan Aksaklıklar

Cinsel taciz ile alakalı yasal sürecin nasıl işlediği, yasaların kanun koyucular tarafından nasıl yorumlandığı, soruşturma ve hükme bağlanma sürecinde neler olduğu, mağdurların suç ile olan mücadelesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Cinsel taciz olaylarında kadınların bu suçla mücadele etmesini engelleyen pek çok sebep bulunmaktadır. Bu sebepler arasında en bilinenleri cinsel taciz vakalarında yargılama sürecinin oldukça uzun ve tacizin kanıtlanmasının zor olmasıdır. Davalardaki beraat kararlarının cezalandırılmalara göre çok daha yüksek olması da bir diğer sebep olarak gösterilebilir. Mahkemeye yansıyan cinsel taciz vakalarının araştırıldığı bir araştırma tacizin genelde mağdurun tanıdığı kişiler (patron, öğretmen, antrenör vs.) tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koyar. 161 dava üzerinde yapılan bu çalışmada davaların %77'si sanığın beraatı ile sonuçlanmıştır. Hapis cezası hükmü verilen davaların oranı ise %28'dir. Ayrıca şikâyete bağlı cezalandırma hükmü içeren TCK 105. maddenin uygulanma safhasında; taciz sonrası mağdurun aldığı psikolojik zarar ile ilgili herhangi bir adli rapor düzenlenmemesi ve mağdurun etkilenme seviyesinin kendi beyanları doğrultusunda belirlenmesi önemli yasal eksikliklerdir. Suçun incelenme ve hükme bağlanma sürecinde yaşanan bu sorunlar, cinsel taciz vakalarının adli sisteme yansımaları büyük oranda engellemektedir. Ayrıca şikâyet edenlerin ahlaki ve sosyal kaygılar nedeniyle şikâyetlerini geri çekmesi de azımsanamayacak düzeydedir. Aynı çalışmada şikâyetlerin çoğunlukla tacizden sonraki ilk 5-10 gün arasında yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Bu durum mağdurların şikâyette bulunma konusunda tereddüt yaşamaları şeklinde yorumlanır. Bu tereddüt, yaşanan olayın mahrem kabul edilmesi ve bu tecrübenin adli ve kolluk görevlilerine anlatılması esnasında yaşanan duygusal zorlanmalar ile ilişkilendirilir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre cinsel taciz olayına müdahale basamaklarında görevli olan adli görevliler, sağlık personeli ve kolluk kuvvetleri arasında cinsiyet rolleri ve ayrımcılık temelli oluşan olumsuz tutumlar ve bu tutumların mağdurlar üzerindeki caydırıcı etkisi oldukça yüksektir (Karbeyaz & Gündüz & Akkaya & Balcı, 2012).

4.2. Tecavüz (Nitelikli Cinsel Saldırı)

Kadın bedeni üzerindeki erkek denetiminin en yıkıcı görünülerinden biri olan tecavüz, erkeğin kadına yönelik uyguladığı cinsel şiddet çeşitlerinden biridir. Toplum içinde oldukça sık görülen bu şiddet türü yasaya göre cinsel saldırının nitelikli halini oluşturur. Tecavüz ile ilgili kuramsal açıklamalara bakıldığında karşımıza ilk olarak cinsiyetler arası güç ve iktidar mücadelesi çıkar. Erkeğin gücü elinde tutmak için kullandığı kontrol araçları içerisinde kadın için en zarar verici olanı tecavüzdür. Fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan yarattığı yıkım son derece büyüktür. Bu sebeple tecavüzün kendisi kadar tecavüze uğramak konusunda hissedilen kaygı da kadınlar üzerinde oldukça büyük bir baskı alanı oluşturur. Bu suçun özellikle ataerkil toplumlar içerisinde cinsellik olarak kabul edilmesi kadın üzerindeki baskının daha da artmasına sebep olur. Tecavüzde de tıpkı cinsellik olgularında olduğu gibi güçlü ve yüce olan erkeğin karşısında, erkeğin isteklerinin nesnesi konumunda olan kadın bulunmaktadır.

4.2.1. Tecavüz Algısı

Tecavüzü oluşturan cinsel öğeler, hem kadın hem de erkek tarafından toplumsal cinsellik algısı ekseninde anlamlandırılır. Bu sebeple kadınlar için hak ve özgürlükler açısından tecavüzden önce ve sonra, kovuşturma ve yargı süreçlerini de içine alan birçok ihlal yaşanır. Yaşanan bu ihlaller insanların tecavüz karşısındaki tutum, düşünce ve davranışları üzerinde kuvvetli bir etki alanı oluşturur. Tecavüz olaylarında genellikle kadın cinsel mesajlar vermekle, erkeği kışkırtmakla, güç için erkeğin bu zaafını kullanmakla, yanlış yaşam tarzı seçmekle suçlanır. Bu suçlamalar erkeği suçta aklarken tecavüzü de meşru bir zemine taşır. Kadının sokakta geçirdiği vakitler, giyim ve konuşma tarzı, gittiği mekânlar tecavüzün değerlendirilme kriterleri arasında sayılabilir. Kadını, mağduru olduğu tecavüz olayının sorumlusu durumuna düşürebilecek bu durumlar, onda tecavüz korkusunu pekiştirmekte ve aynı zamanda bu konuda alacağı tedbirlerin sınırlarını belirlemektedir. Özetle söylemek gerekirse sosyal önyargı ve dışlanmalara maruz kalmak istemeyen kadın, hayatını kısıtlama yolunu seçerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Kadınların erkek denetimine ve yaşanan ihlallere boyun eğme seviyesini yükselten bu durumlar aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerini

pekiştirici bir işlev görmektedir. Sonuç olarak, erkek egemen dünyada oldukça işlevsel olan tecavüz ve tecavüz tehdidi toplum içerisindeki hiyerarşik yapıyı güçlendirir. Omca Özdemir tarafından yapılan **“Bir İktidar Tekniği Olarak Kadına Yönelik Tecavüz Tehdidi”** (2010) isimli yüksek lisans tezi tecavüz korkusundan beslenen bu yapıyı ayrıntılı bir şekilde inceler. Kadınların yaşam alanlarını kültürel normlar çerçevesinde oluşturmalarına sebep olan tecavüz korkusu erkeklerin iktidar ve kontrol gücünü artırmaktadır. Giyim, davranış ve yürüyüş şekillerinde bile yansıyan bu korku kadınlar tarafından içselleştirilmiş bir yaşam tarzı oluşturur.

4.2.2. Tecavüze İlişkin Tutumlar

Zeynep Sıla Yalçın tarafından 2006 yılında yayınlanan **“Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Kontrol Odaklı Düşünceler, Empati ve Adil Dünya İnancının Tecavüz Kurbanlarına İlişkin Tutumlara Etkisi”** isimli yüksek lisans tezinde tecavüz kurbanlarına yönelik önyargılı tutumlar incelenmiş ve sonuç olarak erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre tecavüz kurbanlarına karşı olumsuz tutumları daha çok onayladıkları tespit edilmiştir. Cinsiyet, empati kurma ve düşmanca cinsiyetçilik etkileşimleri ile tecavüz kurbanlarına karşı önyargılı tutumlar arasında da anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

“Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması ve Tecavüze İlişkin Tutumlar” (Işıl Çoklar, 2007) isimli bir diğer yüksek lisans tezi, tecavüz ile ilgili toplumsal yanlış inanışların mağduru suçlama ve değersizleştirme işlevi gördüğünü ortaya koyar. Kadına ve erkeğe yönelik gelişen cinsiyetçi tutumlar sürekli olarak toplumdaki cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretir. Kadınlara yönelik cinsel şiddeti önemsizleştirme ve meşrulaştırmaya hizmet eden tecavüz mitleri, sosyal üstünlük yönelimi ve cinsiyetçi eğilimler hakkında yapılan bir başka yüksek lisans tezi ise **“Toplumumuzda Kadına Yönelik Cinsel Saldırganlığın Sosyal Psikolojik Arka Planı”** (2011 Güliz Gülçin Güzelgün) isimli çalışmadır. 302 katılımcının tesadüfi yollarla seçildiği bu çalışma için hazırlanan flört tecavüzü senaryosu ile tecavüz olayına, saldırgan ve mağdura ilişkin algı ve atıfları belirlemeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, tecavüz mitlerinin kabulü ve sosyal üstünlük yönelimi ilişkisinde,

cinsiyetçi tutumlar aracı rol oynamaktadır. Kadınlara karşı geliştirilen korumacı tutumlar, onlardan sosyal ilişkilerinde belli rol kalıplarına sadık kalmasını bekler. Kadınlar ancak bu kalıplara uygun davrandıkları takdirde erkeklerden koruma hizmeti alabilirler. Kadınlar geleneksel rollerin dışına çıktıkları anda ise yaşadıkları mağduriyetin sorumlusu olarak görülmeye başlarlar. Düşmanca tutumlarda, “kadınlar güç için erkeklere karşı cinselliklerini kullanırlar” düşüncesi ile tecavüzü küçümseme durumu hâkimdir. Erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumlar bir yandan kadın tarafından kışkırtılan erkeği koruma altına alarak suçu hafifletirken bir yandan da şiddeti meşrulaştırarak kadını tecavüzü hak eden konumuna yerleştirir. Araştırma sonuçlarına göre erkek katılımcıların tecavüz mitlerine olan kabul düzeyi kadınlardan fazladır ve eğitim-gelir düzeyi düştükçe bu mitlere olan inanç artmaktadır. Bunun yanında sosyal üstünlük yönelimi puanları yüksek olan katılımcılar sosyal hiyerarşi ile tutarlı bir şekilde mağduru suçlama ve failin hatasını görmezden gelme eğilimi gösterirler. Tecavüze ilişkin tutumlara odaklanan bir başka çalışma **“Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Kadın Mağduriyeti”** (Esra Serdar Tekeli, 2011) isimli yüksek lisans tezidir. Toplumun aile içi şiddet ve cinsel şiddete uğrayan kadınlara karşı bakış açısını araştıran bu çalışma, alt sosyo-ekonomik seviyeden seçilmiş katılımcı grubuna uyguladığı yarı yapılandırılmış görüşmeler ışığında şu sonuçlara ulaşılmıştır: Erkekler cinsel şiddetin asıl sorumluları olarak kadınları görme eğilimindedirler. Erkeğin suçunu meşrulaştıran ve tecavüzün sorumluluğunu kadına yükleyen bu inanışlara karşı erkekler daha katı ve değişime karşı daha dirençlidir. Kadınlar daha ılıman görüşe sahiptir ve konu hakkındaki yargılar onlar için değiştirilemez değildir.

4.2.3. Eşe Karşı Uygulanan Cinsel Saldırı

“Evlilikte Kadına Yönelik Cinsel İstismar-Şiddetin Belirlenmesi” (Mehtap İpekten, 2006) isimli yüksek lisans tez çalışmasında kadınların sosyo-demografik özellikleri, evlilikteki cinsel şiddet davranışları ve bu davranışlara etki eden faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Cinsel içerikli şiddete maruz kalma oranı %72,5 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %33 ü eş tecavüzüne maruz kalmıştır. Cinsel saldırı ile yaş, eğitim düzeyi ve ikamet yeri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak mağdurların mutsuz, yetersiz ve suçlu hissetme duygusu oldukça yüksek çıkmıştır.

Yaşanan cinsel şiddet, evlilik ve cinsel yaşantı doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

“Kadın Eşe Karşı Yapılan Cinsel Saldırı Suçu” (Sebahat Erler, 2008) isimli bir diğer tezde, evli veya bir müddet evli kalmış 250 kadın cinsel saldırıya uğrama durumları ve sebepleri açısından incelenmiştir. Kadınların %22’sinin cinsel ilişkiye zorlandığı, %15,2’sinin cinsel saldırıya maruz kaldığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre saldırıya uğrayan kadınların sadece %10,5’i resmi makamlara şikâyetinde bulunur. Tezin sonuç değerlendirmesine göre kültürel olarak evliliğin kapalı bir yapıya sahip olması, cinsel saldırı ile ilgili sosyal önyargının ve tedirginliklerin evlilik içinde daha yoğun yaşanması, cinsel her türlü eylemin erkeğin hakkı olarak görülmesi suçun ortaya çıkması konusunda engel oluşturur. Bu araştırmaya göre evlilik içi kadınların rızası olmadan yaşanan cinsel ilişkinin kadınlar tarafından tecavüz olarak görülme oranı (%30,8) oldukça yüksektir. Ancak evlilik içinde bu olay tekrarlayıcı nitelik taşımadığı sürece kadınlar tarafından suç olarak görülmemektedir. Evlilikte cinsel ilişkiye zorlama eylemi failin öğrenim durumu arttıkça azalma gösterir. Bunun yanında işsizlik, düşük gelir, erken evlilik, cinsel problemler gibi değişkenler ise evlilikte cinsel saldırı suçunu arttırıcı etki yaratmaktadır. Ancak mağdurlar, maruz kaldıkları cinsel şiddet sonucu oluşan psikolojik ve fiziksel zararlar açısından incelendiğinde evlilik belirleyici faktör olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Eda Salman’ın 2009 yılında yayınladığı yüksek lisans tezinde evlilik içinde meydana gelen tecavüzün yasal ve sosyal açıdan nasıl bir görünüme sahip olduğu araştırılır. **“Eşe Karşı Cinsel Saldırı Suçu”** ismiyle çıkan bu tez; cinsel davranışların sınırlarını, cinsel zorlamanın evlilik içindeki yer alış şekillerini, suçun sebep ve sonuçlarını, gerçekleşme oranlarını ve mağdurların yasal haklarını belirlemeye çalışır. Türk Ceza Kanunu’nun 102. maddesini analiz eden çalışma, kadını yasal süreçte ikinci defa mağdur eden eksiklikler üzerine yoğunlaşmaktadır. Tecavüz suçunun doğru ve adaletli bir şekilde hükme bağlanması, bu konuda etkin önlemlerin alınması ve gerekli düzenlemelerin yapılması, alınacak önlemler ve yapılacak düzenlemeler konusunda önemli veriler sunar.

4.2.4. Tecavüz İle İlgili Yasal Süreç

Tecavüzün toplumsal boyutu adli sistemde de kadını birçok haksızlık ve yaşam hakkı ihlalleriyle karşı karşıya bırakmaktadır. Suçun soruşturulma, yargılanma ve hüküm süreçlerinde karşılaşılan adaletsizlikler ve bu konuda kadın tarafından yaşanan çaresizlik; kadının suç karşısında sessiz kalmasına, suçu gizlemesine ve resmi olarak şikâyette bulunmamasına sebep olur.

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar başlıklı altıncı bölümünün 102. maddesinde düzenlenen tecavüz suçu ile ilgili yapılan akademik çalışmalar genel olarak maddenin eksiklerine ve uygulamada yaşanan aksaklıklara odaklanmaktadır. 5237 sayılı kanunu çağdaş ceza hukuku ilkelerine değerlendirmeye çalışan tezler arasında “**Cinsel Saldırı Suçu (5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.102)**” (Özgün Sinem Aksoy, 2010), “**Cinsel Saldırı Suçu**” (Sefa Şişman, 2010) gösterilebilir.

Yeni yasada kişilerin cinsel dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilen tecavüz, erkeklerin ve toplumun namusu ekseninden çıkarılmıştır. Eşlere karşı işlendiğinde şikayete tabi tutulan bu suç; engellilere, kan veya hısımlık ilişkisi olan kişilere karşı, silahla veya birden fazla kişi tarafından gerçekleştirildiğinde cezada artış gerektirir.

4.2.5. Tecavüz İle İlgili Yasal Süreçte Yaşanan Aksaklıklar ve Yasadaki “Beden ve Ruh Sağlığı” Kavramı

Yeni Türk Ceza Kanunu'nda cinsel saldırı suçu ile ilgili yapılan değişikliklerle birlikte kurbanın “beden ve ruh sağlığını bozan” cinsel suçlar ceza artışı ile hüküm almaya başlamıştır. Bu yasanın yürürlüğe girmesi hekimler ve yargı çalışanları arasında konunun farklı açılardan ele alınması ve yorumlanması nedeniyle uygulamada ikilikler meydana getirmiş ve böylelikle ortaya çıkan bu sorun akademik çalışmaların konusu olarak karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bu kapsamda incelenecek ilk çalışma “**Cinsel Suç Mağdurlarında “Beden veya Ruh Sağlığında Bozulma Kavramı”, Bu Hususta Düzenlenen Adli Raporların Yargı Kararı Üzerindeki Etkinliği**” (Kenan Karbeyaz, 2009) başlıklı tıpta uzmanlık tezidir. Çalışma bünyesinde Eskişehir ilinde yargıya yansıyan cinsel suç olgularının demografik özelliklerinin belirlenmiş ve cinsel suç

mağdurlarına farklı kurumlarca “beden veya ruh sağlığı” açısından verilen adli raporlar değerlendirilmiş, kurumların verdiği raporların mahkeme üzerindeki etkinliği tartışılmış ve bu kapsamda anılan kanun maddelerinin uygulanması aşamasında yaşanan sıkıntılar belirlenmiştir. Kanunda geçen “beden veya ruh sağlığı” kavramı konusunda birbirinden farklı tanımlama ve yorumlamaların olması, mağdurların durumları ile ilgili yapılan değerlendirmelerde yanlışlar oluşmasına sebep olmuştur. Yaşanan bu problemler yasada bu kavramın tam olarak açıklanmaması sebebiyle oluşmaktadır. Örneğin, cinsel şiddet davalarında mahkeme aşamalarının uzaması bu problemin yarattığı sorunlar arasında sayılabilir. Mahkeme sürecinin uzaması, mağdur olan kadınların bir kez daha mağdur edilmesine sebep olan çok önemli bir sorundur. Yaşanacak bu ikincil mağduriyetten kaçmak isteyen kadınlar genellikle resmi şikayette bulunmamakta, şikayette bulunan kadınlar ise mahkeme sürecinde hakkını aramaktan vazgeçmektedirler. Daha fazla zarar görmemek için olayın üstünü çizmeyi seçen kadın suçun gizli kalmasına sebep olmakta ve bu durum fail açısından suça yönelimi arttırmaktadır. Aynı konuda yapılan diğer bir uzmanlık tezi ise **“2006-2010 Yılları Arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda ve Ülke Geneline Cinsel Saldırı ve İstismar Olgularının Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”** (Erdinç Çaylı) ismi ile 2013 yılında yayınlanmıştır. Yeni kanunda açık bir tanımı ve değerlendirme kriterleri bulunmayan “ruh sağlığı bozukluğu” kavramının yarattığı aksaklıkları tespit etmeye çalışan tez, “kanun kaynaklı”, “uygulama kaynaklı” ve “değerlendirme kaynaklı” şeklinde bir sınıflama yaparak sonuca ulaşmaya çalışır. Çalışma, kadınların bu kavram çerçevesinde yaşadıkları ikincil mağduriyetleri, cinsel şiddetle yapılan mücadelenin önündeki en büyük yasal engellerden biri olarak değerlendirmektedir. Kanunda ruh sağlığı bozukluğu, suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak gösterilmiştir. Bu bozukluğun bilimsel olarak yasada tanımlanmamış olması, yargı ve sağlık alanlarındaki değerlendirmeleri kontrolsüz kılmaktadır. Yasaya göre suçun niteliğini mağdurun ruh sağlığının bozulması belirler. Hukukçular mevcut belirsizliği engellemek için bozukluğu uygulamada “kalıcı olma” şartına bağlarlar. Bu konudaki yasal boşluğu kalıcı olma şartı getirerek doldurmaya çalışan hukukçular, adli tıp hekimlerini mahkemeye bu şekilde rapor verme konusunda zorlamaktadırlar. Objektif değerlendirmeyi engelleyen bu

zorlama bizi ruh sağlığı raporunun ne zaman hazırlanması gerektiği sorusuyla baş başa bırakmaktadır. Kanunda raporlu değerlendirme zamanıyla ilgili herhangi bir hşkşm bulunmaması yasa da mevcut olan bir diğer eksikliklerdir.

Tecavşzşn yarattığı travma semptomlarının zamanla azalması bilimsel olarak kanıtlanmış bir gerçektir. Kanun koyucularının bunu dikkate almadan (102. maddede hşkşm olmamasına rağmen) mağdurda sadece ruhsal açıdan kalıcı hasar araması, bu sebeple değerlendirilmenin ileri tarihlere atılması, adli sşrecin uzaması ve saldırganların bu sşreçte serbest bırakılması gibi durumlar kurbanın ikincil mağduriyetine verilecek somut Ėrneklerdir. Mağduriyeti arttıran diğer etmenler, tecavşz mağdurlarının kavuşturma, soruşturma, hekim muayenesi sşreçlerinde Ėnyargılara maruz kalması ve gşrevli personelin yanlış uygulamaları sonucu oluşan Ėrseleyici durumlar olarak ifade edilebilir. Ayrıca ruh sağlığını etkileyen pek çok faktör vardır. Travmanın kişi üzerindeki etkilerinin çok çeşitli olduğu, travmanın ortaya çıkış şekli ve zamanının kişiden kişiye değişeceği unutulmamalıdır.

Yasadaki ruh ve beden sağlığı bozulması kavramını incelemeye alan üçşncş tez Ferhan Kandemir tarafından 2013 yılında yayınlanmıştır. **“2005-2012 Yılları Arasında Dşzce Ėniversitesi Tıp Fakşltesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda Cinsel Saldırı Olgularının İlk ve İkinci Gelişlerinde Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi ve Mahkeme Kararları”** başlıklı bu tez, “beden ve ruh sağlığının bozulması” kavramının kanunumuzda yer alma şeklini sorgular. Beden ve ruh sağlığının bozulmasında etkili olabilecek bireysel ve sosyal faktörleri araştırır. Sonuçları açısından diğer tezlerle paralellik gşsteren çalışma, ruh sağlığının bozulmasında tecavşzşn meydana geliş şekli ve saldırgan ile ilgili Ėzellikleri ana etkenler olarak belirler. Teze gşe travma sonrası sşreçte meydana gelen olaylar ve mağdurun aldığı destek dşzeyi tedavi sşrecinin Ėnemli bileşenleridir.

4.2.6. Medyada Tecavşz Sunumu

Kadınların toplum içindeki temsil sorunu medyanın cinsel şiddeti yorumlama biçimlerinde de kendini gşstermektedir. Kşltşrel kodlarla sosyal hayat içerisine yerleşen tecavşze ilişkin yanlış inanışlar, medya aracılığı ile yeniden ve yeniden üretilir.

“Yazılı Basında Cinsel Suçlar: 2006-2008 Yılları Arasında Hürriyet ve Takvim Gazetelerinde Yayınlanan Cinsel Suç İçerikli Haberlerin İçerik Analizi” (Serdar Eyiler, 2012) isimli tez bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Cinsel içerikli suç haberlerine bakıldığında tecavüz mitlerinin toplum içerisinde hala varlığını ve gücünü koruduğu net bir şekilde görülmektedir. Yazılı medyanın haber içeriklerinde kullandığı söylem ve imalar, bu yanlış inanışların yarattığı gücün pekiştirilmesine aracılık eder.

Tecavüzün sinemadaki yeri incelendiğinde karşımıza ilk olarak Eda Er tarafından 2006 yılında yapılan **“Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz (Doksanlı Yıllar ve Sonrasında Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz Filmleri)”** isimli yüksek lisans tezi çıkmaktadır. Sinemada tecavüz sunumunu kadına yönelik şiddet ve pornografi ekseninde inceleyen tez literatür ile paralel veriler elde eder. Toplumsal yapı içerisindeki tecavüze ilişkin yanlış inanış ve tutumların sinemaya yansıyan şekli de pek farklı değildir. Özellikle 1970’ler ile başlayan kadının özgürleşme çabalarına karşı kültürel tepki sinemada kendini tecavüz olarak gösterir. Toplumsal normların dışına çıkan kadın için bir cezalandırılma aracı olarak simgesel dünyaya taşınan tecavüzün, sinemada 80’lerden itibaren kadın cinselliği, şiddet ve porno ile birlikte sunulduğu görülmektedir. Son 30 yıldır artarak devam eden bu sunum şekli, Hollywood ve Türk sinemasına ait filmler üzerinden analiz edilir. Üç farklı kültürü temsil eden bu filmler üzerinde yapılan incelemede ataerkil sınırların dışında var olmaya çalışan kadının genellikle erkeğin şiddet ve tecavüzüne maruz kaldığı görülmektedir. Filmlerin tecavüz sahnelerinde kadınların acılarına vurgu yapılmakta ve bu vurgu kendi içinde bir çelişki olarak değerlendirilmektedir.

Tecavüzün sinemada sunumu ile ilgili yapılan bir diğer tez ise Nermin Orta tarafından 2013 yılında yayınlanmıştır. **“Meşrulaştırma Aracı Olarak Sinemada Tecavüz: 1990 Sonrası Türkiye’de Bağımsız Sinema Üzerine Eleştirel Bir Analiz”** isimli bu doktora tezi; sinemasal dil öğelerinin kadına dayatılan eril ideolojiyi filmler yoluyla nasıl yeniden ürettiğini ortaya koymaya çalışır. Gemide, Barda, İki Kadın, Duvara Karşı ve Salkım Hanımın Taneleri filmleri tecavüz sahnelerinin yapılandırılma ve izleyiciye yansıtılma şekilleri açısından analiz edilir. Bu filmler aracılığıyla yansıtılmaya çalışılan bakış açısı, kurulmaya çalışılan özdeşleşme ve kameranın öznel

kullanımı incelenir. Tez kapsamında yapılan tüm bu analizler sonucunda, eril ideolojiye başkaldıran kadın figürlerinin film anlatıları içerisinde cezalandırıldığı ve bu şekilde ataerkil sistemin yüceltildiği görülmektedir. Sadece popüler sinemanın değil; yenilikçi, sorgulayıcı ve alternatif bir söyleme sahip olduğu düşünülen bağımsız sinemanın da dil kullanımı ve öykü içeriği açısından eril iktidara hizmet ettiği tespit edilmiştir.

Kadınların medyadaki temsil sorununa katkı sağlayan bir diğer alan da televizyondur. Çalışmamızda televizyon dizilerinde tecavüz olgusunu inceleyen 2 teze ulaşılmıştır. **“Türk Televizyon Dizilerinde Tecavüzün Sunumu: İffet” Örneği** (Pelin Ügümü, 2012) ve **“Türkiye’de Tecavüz Söylemleri: Türk Televizyon Dizisi Fatmagül’ün Suçu Ne? Örneği”** (Yasemin Yener, 2013) isimli bu iki tez, toplumsal cinsiyet normları, kurbanı karşı sergilenen tutum ve davranışlar, suçun meşrulaştırılması ekseninde dizi anlatılarını analiz etmektedir. Yapılan bu analizler sonucunda dizi anlatıları ve diğer medya araçlarında kullanılan tecavüz sunumları arasında büyük bir fark olmadığı belirlenmiştir.

4.3. Cinsel Şiddet Suçları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Cinsel şiddet suçları ile ilgili olan bu bölümde toplam 25 adet tez inceleme nesnesi olarak kullanılmıştır. 7’si cinsel taciz, 18’i tecavüz suçları bölümünde değerlendirilen bu tezler kadına yönelik gerçekleştirilen cinsel saldırılar ile ilgili önemli veriler sunmaktadır. Ancak elde edilen tezler oldukça az sayıdadır. Cinsiyet ayrımcılığı, mobbing, psikolojik taciz gibi benzer konularda çok daha fazla çalışma olmasına rağmen cinsel taciz ile ilgili sadece yedi teze ulaşılmıştır. Cinsel taciz konusunda yapılan akademik çalışmalarındaki bu azlık olgunun çok geniş bir içeriğe sahip olması, kapsamının açık bir şekilde belirlenememesi, cinsel taciz algısının kişiden kişiye değişiklik gösteren subjektif özelliği ve konunun mahremiyeti nedeniyle kadınlar tarafından gizlenmesi ile ilişkilendirilebilir.

Sayıları çok az da olsa genel görünüme bakıldığında bu tezlerin psikolojiden işletmeye, sosyolojiden spora, adli tıptan sağlık bilimlerine kadar birçok disiplinin ilgi alanına girdiği görülmektedir. Yasal süreçte kadınları bir kez daha mağdur eden çok fazla aksaklık olmasına rağmen hukuk alanında cinsel taciz ile ilgili hiçbir teze

ulaşılamamıştır. Cinsel taciz gibi oldukça yaygın olan sorunun yasal uygulamadaki görünüşleri ile ilgili akademik çalışmaların eksikliği fazlasıyla hissedilmektedir.

Bu bölüm kapsamında değerlendirdiğimiz tezlerde katılımcılar çoğunlukla kadınlardan oluşmaktadır. Cinsel taciz failinin erkek, mağdurunun da kadın olarak düşünülmüş ve faili suça iten sebepler değerlendirme kapsamına alınmamıştır. Ayrıca bu çalışmaların çoğu mağdur odaklıdır. Genellikle cinsel tacizi ortaya çıkarma, sebep ve sonuçlarını belirleme amacıyla yapılan bu tezler cinsel taciz olgusunun sadece bir bölümüne ışık tutar. Etkin çözümler elde edebilmek için konunun daha bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi ve çözümlerin bu paralelde üretilmesi gerekmektedir.

Yaygın ve sonuçları açısından oldukça yıkıcı olan tecavüz konusunda yapılan çalışmalar da tıpkı cinsel taciz çalışmaları gibi az sayıdadır. Konu ile ilgili yapılan literatür taramasında toplam 18 teze ulaşılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusundaki önemli suçlardan biri olan tecavüz, hem bireysel hem de toplumsal açıdan çok boyutlu bir yapı sergilemektedir. Bu konuda incelediğimiz tezlerin bağlı olduğu disiplinlerde de aynı çeşitlilik göze çarpmaktadır. Tecavüzü ortaya çıkarma, sebep ve sonuçlarını belirleme konularına yoğunlaşan tezler, genel olarak tecavüz ile ilgili yanlış inanışlar, tecavüz korkusu, tecavüzle ilgili tutum ve davranışlar, olgunun toplumsal boyutu ve tecavüzün sosyal, sağlık ve adli boyutları ekseninde birleşmektedir. Tecavüzü meydana getiren sosyal ve kültürel bileşenler, yasal süreçteki aksaklıklar ve medya araçlarındaki tecavüz sunumları tezlerin genel çerçevesini oluşturur. Yayınlanma tarihleri incelendiğinde son yıllarda tecavüzle ilgili yapılan araştırmalarda hızlı bir artış olduğu gözlenmektedir. Ülkemizin taraf olduğu uluslararası belgelerden doğan yükümlülükler sebebiyle yapılan iç hukuk düzenlemelerinin yarattığı gündemin bu artışla ilgili olduğu düşünülmektedir. Dikkati çeken bir diğer konu ise çalışmaların çoğunlukla mağdur odaklı olarak yapılmasıdır. Akademik yazında kadına yönelik gerçekleşen cinsel saldırılar ile ilgili oldukça büyük bir boşluk bulunmaktadır. Elde ettiğimiz tez çalışmaları oldukça değerli bilgiler sunmakla birlikte tecavüzün faileri, bu suç ile ilgilenen meslek elemanları ve bu meslek elemanlarının yeterliliği gibi konularda da yapılacak çalışmalara büyük ihtiyaç vardır.

5. Kadına Yönelik Şiddetin Failleri ve Mağdurları

Kadına yönelik şiddetin failleri ve mağdurları ile ilgili yapılan araştırmalar geleneksel cinsiyet kalıplarının kadın ve erkek için farklı işlediğini ortaya koymaktadır. Bu geleneksel kalıplara göre şiddet, kadın ve erkek arasındaki güç dengelerinin değiştiği noktada ortaya çıkarak kadın itaatini zorunlu kılmaktadır. Şiddet konusunda toplumsal yapının desteğini arkasına alan erkek için, cinayet de dâhil olmak üzere kadına yönelik her türlü şiddet eylemi meşrulaştırılmaktadır.

5.1. Şiddet Uygulayan Erkeklerin Özellikleri

Şiddetin önlenmesinde şiddet uygulayıcılarını şiddete iten faktörlerin tespit edilmesi ve fail profillerinin ortaya konması oldukça önemlidir. Kadına yönelik şiddetin faili olan erkekler ile ilgili ülkemizde çok az sayıda akademik çalışma bulunmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalara baktığımızda ise şiddet uygulayan erkek profili içinde var olan toplumsal yapının izleri net bir şekilde görülmektedir. Toplumdaki genel kanıya göre kadının erkeği çaresiz bırakması, kışkırtması, alkol veya madde kullanımı sonucu erkeğin kontrolünü kaybetmesi, erkek şiddetini ortaya çıkaran etmenlerdir. Erkeğin iradesini kaybetmesi neticesine bağlanan şiddet açıklamaları erkeği masumlaştırarak suçu önemsizleştirme görevi görmektedir. Toplumun şiddeti bir problem çözme ve kadını kontrol etme aracı olarak kabul etmesi ve sosyal adalet sisteminin bir parçası olarak görmektedir. Bu durum erkeğin kendini suçlu hissetmesini engelleyerek şiddet eylemini normalleştirir. Tüm bu silsile kadını erkeğe bağımlı hale getiren sistemin parçalarıdır.

Bu konu kapsamına aldığımız ilk çalışma cinsel saldırı failleri ile yapılan “**Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili**” isimli doktora tezidir. Zeynep Belma Gölge tarafından 2005 yılında yapılan bu tez çalışması farklı cezaevlerinde bulunan 102 hükümlü ile gerçekleştirilmiştir. Hiçbir suça karışmamış 50 erkek katılımcı da çalışma da kontrol grubu olarak kullanılır. Karşılaştırmalı olarak yapılan analizler sonucunda iki grup arasında öfke, saldırganlık ve kadına yönelik düşmanca tutumlar konusunda anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Cinsel saldırı genellikle mağdur ya da kurban açısından ev ve işyeri gibi tanıdık olan bir mekânda gerçekleşir. Mağdur ve failin

genelde birbirini tanıdığı bu vakalarda faillerin şiddet içeren suç geçmişleri bulunmaktadır. Hükümlü grupta maskülen cinsel tutumlar arttıkça cinsellik ile ilgili olan kalıp yargıların etkisinde daha fazla kalındığı görülmektedir. Ayrıca cinsel saldırı ile ilgili tutum ve davranışlar ile bilişsel çarpıtmalar arasında da anlamlı pozitif ilişki saptanmıştır. Şiddet faillerinin çoğunluğu yaptıkları şeyi cinsel saldırı olarak değerlendirmezler. Yaptıkları şeyi haklı gösterme, meşrulaştırma, gerekçelendirme gibi yöntemlere başvururlar. Ayrıca faillerin aile geçmişinde de şiddet bulunur. Suçluların bir kısmında ise depresyon, alkol bağımlılığı veya intihar girişimi saptanmıştır.

Cinsel şiddet faileri hakkında yapılan bir diğer çalışma **“Cinsel Saldırı Suçu İşlemiş Hükümlülerde, Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi İle Benlik Saygısı, Öfke İfade Tarzı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”** (2012) isimli yüksek lisans tezidir. Rukiye Burma'nın cezaevinde cinsel saldırı suçu sebebiyle bulunan 74 erkek hükümlüyü “çocukluk yaşantıları”, “öfke ifade tarzları” ve “benlik saygısı” açısından değerlendirdiği bu tezde failerin büyük bölümü ilkökul mezunu, düşük gelir düzeyine sahip, bekar, boşanmış veya duldur. Katılımcıların %81'inin suçu işlemeyen önce düzenli bir iş yaşantısına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç literatür ile tutarlıdır. Failerin meslek gruplarına bakıldığında ise failerin %38'inin serbest meslek, %31'inin işçi, %29'unu zanaatkâr olduğu görülmektedir. Çalışma sonuçlarına göre failerin %91'i daha önce psikolojik bir rahatsızlık yaşamamıştır. Bu bulgu literatür ile çelişir. Çünkü konu ile ilgili araştırmaların geneli cinsel saldırganların psikolojik olarak problemlili olduğunu savunmaktadır. Sonuçlardaki bu çelişki tez yazarı tarafından “failerin psikolojik tanı için gerekli yerlere başvuramaması” olarak yorumlanır. Bu çalışmaya dâhil olan cinsel saldırganların %79'u cezaevine girmeyi hak etmediğini dile getirerek suçu inkâr eder. Cinsel eylemlerde eylemin ve sorumluluğun saldırganlar tarafından genelde inkar ediliyor olması ve suçun küçümsenmesi literatür ile tutarlı bulunmuştur. Ayrıca hükümlülerin mağdurlarına besledikleri aşk ve sevgi dikkat çekicidir. Elde edilen sonuçlara göre hükümlülerin çocukluk dönemindeki örselenme düzeyleri ile öfke düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki, benlik saygıları ve öfke kontrolleri arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

Beril Türkoğlu 2013 yılında yayınladığı tezinde erkekliğin sosyal inşası ile kadına uygulanan şiddet arasındaki ilişki, tehdit algısı üzerinden araştırma konusu olarak belirlenmiştir. **Erkeğin Yeniden İnşası Olarak Şiddet: Erkekliğe Tehdit ve Erkeklik İdeolojisinin Kadına Yönelik Şiddet Üzerindeki Rolü**” adıyla yayınlanan bu yüksek lisans tezinde 21 erkek ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılır. Ayrıca 307 erkek katılımcı ile erkekler için geçerli olan olası tehdit kaynakları ortaya çıkarılmak için çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadın erkek arasındaki iktidar ilişkileri erkeğin şerefi ile ilişkilendirilmekte, aile reisliği rolünü kaybetme korkusu, şiddeti hoş görme eğilimi yaratmaktadır. Kadının çalışması ve erkeğin işsiz olması gibi durumlar güç ilişkilerini düzenleyen toplumsal cinsiyet rolleri içinde kaymalar meydana getirir. Erkeklerin tehdit olarak algıladığı cinsiyet rollerindeki bu kaymalar şiddeti ortaya çıkarmaktadır. Tehdit karşısında erkekler şiddeti işlevsel bulma ve önemsiz görme tutumları geliştirirler.

Şiddet uygulayan erkeklerin kişilik özellikleri incelendiğinde antisosyal eğilimler, düşük benlik algısı, kişilik bozuklukları, dürtü kontrol bozuklukları, çocukluk istismarları, patolojik düzeyde kıskançlıklar, paranoyalarla (terk edilmekten korkma, aldatıldığını düşünme gibi) oldukça sık karşılaşılmaktadır.

5.2. Şiddete Maruz Kalan Kadınların Özellikleri

Şiddetin meydana geliş şekli, şiddetin kim tarafından uygulanıyor olduğu, şiddetin sıklığı, şiddetin türü, şiddete maruz kalan kadının özellikleri gibi faktörler şiddet karşısında verilen tepkinin ve şiddetle baş etme yöntemlerinin belirleyicileridir.

Şiddet sürecinde genel olarak gerilimin tırmanması, kadının erkeği sakinleştirme ve tartışmayı bitirme çabaları, şiddet eyleminin meydana gelmesi, kadının şiddete karşı verdiği tepki, şiddet sonrasında yaşananlar, ilişkinin yeniden yapılandırılması, problem çözme gibi aşamalar yaşanmaktadır. Bu süreç içerisinde oluşan düşünceler ve davranışlar genel olarak toplumsal cinsiyet rolleri ve kültürel kodlar ile belirlenir. Süreci kontrol etmeye çalışana erkek tehdit, korkutma, sindirme gibi birçok yönetime başvurmaktadır.

Nur Okutan tarafından “**Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet-Van’da, Kadınların Şiddet deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri**” (2007) ismi ile yayınlanan yüksek lisans tezi kadınların şiddet karşısında verdiği tepkileri saptamaya çalışır. Tez sonuçlarına göre, kadının şiddet karşısında vereceği tepki ve seçeceği problem çözme yöntemi, sosyal normlara ve toplumsal cinsiyet rollerine olan bağlılığı ekseninde gelişir. Şiddete boyun eğme ve şiddet içeren ilişkiyi devam ettirme, şiddete karşı gelme, ilişkiyi bitirme, iletişimi kesme veya resmi yollara başvurma kadının seçtiği stratejiler arasında sayılabilir. Bunun yanında çocukları için kendini feda etme, her şeye rağmen yuvasına sahip çıkma gibi kadına yönelik oluşan kültürel kabuller toplumsal cinsiyetçi rollerin bir ürünüdür. Sabretme sorumluluğunu üzerinde hisseden kadınların şiddet karşısında verdiği en sık tepki sessiz kalmaktır. Bunların yanında toplumun boşanmış kadın algısı, evlilik ve aile kurumunun kutsallığı ve bu kutsallığı bozan kişinin karşılaştığı önyargılar kadınlar tarafından yoğunluklu olarak uygulanan pasif ve işlevsiz çözüm yollarını beslemektedir. Şiddet konusunda sessiz kalma, şiddeti aile içinde yaşama ve şiddetin saklamanın gerekliliğine inanan kadınlar, kocasının değişeceğine olan umudunu korumaya devam eder. Şiddeti engellemek için erkeğin suyuna gitme yöntemini benimseyen kadınlar başka bir çözüm yolunun varlığına inanmamaktadırlar. Oysaki bu konuda yapılan araştırmalar şiddetin artırdığını ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmaya katılan kadınlar resmi yollara başvurmayı çoğunlukla tercih etmemişlerdir. Onlar için resmi şikâyet, şiddet dayanılmaz hale geldiğinde tercih edilen bir yoldur. Resmi şikâyet bilgi azlığı, korku ve olumsuz yargılara maruz kalmaktan çekinme durumunda meydana gelmektedir.

Kadınların şiddete uğrama ve uğradığı şiddet ile ilgili yasal hak ve sorumluluklarını bilme durumları oldukça önemlidir. Kadınların büyük bölümünün şiddete maruz kalır. Ayrıca sosyo-demografik özellikler, şiddet sonrası şikâyette bulunmada yaşanan zorluklar ve hukuki haklar ile ilgili yetersizliği şiddetin yaşanma sıklığını arttırmaktadır. Güler Ağçay tarafından 2009 yılında yayınlanan yüksek lisans tezinde bu konu ile ilgili ayrıntılı bir analiz bulmak mümkündür. “**Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkında Bilgi Düzeyleri**” başlıklı bu

teze göre Sakarya ilinde merkeze bağı dört devlet hastanesi ve yirmi sağı ocağına başvuran 246 kadının %42,7'si eşleri tarafından fiziksel şiddete, %59,3'ü duygusal şiddete, %22,8'i cinsel şiddete maruz kalmıştır. Bu kadınların % 13'ü eşini şikâyet ederken, %87'si ise şikâyet etmemiştir. Şikâyette bulunanların %89,5'i şikâyet esnasında zorluk yaşamış ve %52,9'u yaşanan zorluğun aile baskısından kaynaklandığı ifade etmiştir. Bu kadınların %39,8'in Ailenin Korunmasına Dair Kanun hakkında bilgi sahibi iken %35,8 gibi oldukça büyük bir oranı ise yasa ile ilgili bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen tezler, kadınların genelde şiddete sessiz kalma, şiddeti küçümseme, kocasını haklı görme, şiddet karşısında kendini çaresiz hissetme, şiddetin biteceğine inanmama veya kendinde mücadele edecek gücü bulamama gibi tepkiler verdiklerini ve şiddet dayanılmayacak hala gelene kadar resmi başvuruda bulunmadıklarını ortaya koymaktadır. Kadınların şiddet karşısında verdiği tepkiler kadınların şiddete maruz kalma seviyesine ve şiddet sıklığına göre farklılaşır. Yaşanan şiddetin boyutları, mağdur ve fail profilleri ve sosyo-kültürel faktörler de yine kadınların başa çıkma becerileri ile alakalıdır. Kadının maddi olarak erkeğe bağı olması, sosyal dışlanma ve önyargı ile karşılaşacağına olan inancı, gidecek başka bir yerinin olmaması, destek mekanizmalarının azlığı, erkeğin değişebileceğine olan inanç, eşe olan bağımlılık duygusu gibi faktörler de bu sonuçlar üzerinde etkilidir.

5.3. Şiddet Uygulayan Kadınların Özellikleri

Kadın suçluluğı, cinsiyet ve suç ilişkisini ortaya koyan bir kavramdır. Kadın ve erkek suçluluğunda cinsiyetten kaynaklı farklılıklar bulunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre erkeler kadınlara oranla daha fazla suç işler. Ancak son yıllara elde edilen istatistiksel veriler kadın suç oranlarının her geçen gün arttığını ortaya koymaktadır. Suç oranlarındaki bu yükselme ile paralel olarak artan kadın suçluluğı özellikle kadın çalışmalarının ilgisini çekmektedir. Kadın suçluluğunu ortaya çıkaran faktörlerin incelenmesi kadına yönelik şiddet çalışmaları için oldukça değerlidir.

Altay İltan Aktürk “**Ceza Davalarına Yansımış Kadın Kaynaklı Şiddetin Hukuksal ve Adli Tıbbi Boyutu**” (2008) adı ile yayımladığı yüksek lisans tezinde

2000-2006 yılları arasında İstanbul'un üç büyük adliyesinde görülen ceza davalarını analiz etmiştir. Kanunun adli ve tıbbi boyutuna odaklanan bu araştırmanın sonuçlarına göre kadın suçlu sayılarında Türkiye'nin gelişimine paralel bir artış dikkati çeker. Kadınların işledikleri adam öldürme suçları genelde erkeklere ve eşe karşı işlenir. Yaralama suçlarının mağdurları ise çoğunlukla kadınlardır. Cinayet suçu işleyen kadınların aile hayatında genellikle aile içi şiddet tecrübesi bulunmaktadır. Şiddet suçluları konusunda genelleme yapmak için yeterli örnekleme sahip olmadığı düşünülen bu araştırma, kadınların işledikleri suçların tamamına ulaşma imkânı bulamamıştır. Kadın suçluluğunun nedenlerini tam olarak tespit etmek için daha geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulur.

Hande Çelik **“Denizli Açık Cezaevindeki Suçluların Sosyolojik Bir Analizi”** (2008) adlı yüksek lisans çalışmasında Türkiye'deki kadın suçluluğunun dinamiklerini araştırır. Çelik, cezaevinde olan kadın suçluların demografik özelliklerini, aile yapılarını, işledikleri suçları ve bu suçların nedenlerini analiz etmiştir. Namus, ataerkil yapı ve aile içi şiddetin ön plana çıktığı bu çalışmada kadın suçluluğunu anlamak için öncelikle suç teorilerine yoğunlaşılır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular öğrenme teorileri, alt kültür ve sosyal kontrol teorileri ekseninde değerlendirilir. Araştırma bulgularına göre adam öldüren kadın suçluların evlilikten önce ve sonra aile ortamında şiddet görüyor olması, kadınların kendilerini ve çocuklarını korumak amacıyla cinayeti genelde plansız ve aniden işlemesi sebebiyle aile içi şiddet kadın suçluluğunu yaratan en önemli faktör olarak belirlenir. İkinci en önemli faktör ise sosyal baskıdır. Alt kültür tarafından kabul gören normlar gereği kadın, bedenini ve onurunu korumak zorundadır. Suç sebebi analizlerinde kadının onurunu kurtarma amacı oldukça sık karşımıza çıkar. Çalışmada kadın suçluluğu üzerinde önemli olduğu düşünülen bir diğer faktör sosyal kontroldür. Toplum içerisindeki sosyal kontrol ne kadar katı olursa kadının üzerinde hissettiği baskı o kadar kuvvetlidir.

Evin Göldoğan'ın 2010 yılında **“Kadınları suça İten Psikolojik Nedenler: Adam Öldürme Suçu İşlemiş Kadınlar Örneğinde Bir İnceleme”** adı ile yayınlanan yüksek lisans tezinde de yine suç sebebiyle tutuklu bulunan kadınlar ile çalışılmıştır. Suça karışmamış kadınlar ise araştırmanın kontrol grubunu oluşturur. Deney ve kontrol

grubu ile yapılan karşılaştırmalı analizler sonucu suçlu kadınların daha içedönük, nevrotik ve değişime dirençli olduğu saptanmıştır. Kaderci ve negatif duygulanım sergileyen deney grubu cinayet suçunu çoğunlukla aile üyelerini ya da tanıdık olan kişileri öldürmek suretiyle işlemektedir. Kadın suçluların aile geçmişinde şiddete maruz kalma tecrübesi bulunur. Bu bulgular diğer araştırmalar ile paralellik gösterir.

Ayşen Lengerli'nin **“Eş Şiddeti Suçu ile İlişkili Olabilecek Psiko-Sosyal Faktörlerin Belirlenmesi ve Suç Analizi”** (2010) isimli yüksek lisans tezi bu konuda yapılan diğer tezler gibi eşlerine karşı işlenen şiddet suçu sebebiyle cezaevlerinde kalan kadınlar ile yapılmıştır. Suçu oluşturan risk faktörleri yoğunlukla eşin alkol kullanımı, fiziksel ve cinsel açıdan eş şiddetine maruz kalma olarak belirlenmiştir.

Huriye Gümüş Ersen'in psikiyatri alanında yaptığı **“Suç İşlemiş Kadınların Sosyodemografik Özellikleri, Anne-Baba Tutumları ve Öfke İfade Biçimlerinin Değerlendirilmesi”** (2010) isimli tıpta uzmanlık tezi, cezaevinde kalan 102 kadınla gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmaya göre suçluların eğitim seviyesi ve gelir düzeyinin düşük olduğu, genelde alkol ve madde kullandıkları, otoriter ailelerde büyüdükleri, boşanmış ve evli olanların sayısının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu kadınlar genellikle adam öldürme suçundan hüküm giymiştir. Bu kadınların öfke ifade tarzları ve öfke kontrol düzeylerinin suçu kolaylaştırıcı etki yarattığı düşünülmektedir. Anne-baba tutumu ile öfke ifade tarzları arasında ise anlamlı bir ilişki saptanamamıştır.

5.4. Kadına Yönelik Şiddetin Failleri ve Mağdurları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Bu bölüm kadına yönelik şiddet olgusunu geniş bir çerçevede anlayabilmek için gerekli olan pek çok veriyi içinde barındırmaktadır. Kadına yönelik şiddet failleri, failleri suça iten sebepler ve suçun nitelikleri; şiddet mağduru kadınlar, şiddeti doğuran sebepler ve kadınların şiddet karşısında verdikleri tepkiler; şiddetin faili olarak kadınlar, kadınları suça iten sebepler ve kadın suçluluğu bu bölüm kapsamında ele alınan tezlerin araştırma konularını oluşturmaktadır. Kadına yönelik şiddet ile ilgili olan araştırma alanları içerisinde çok önemli bir yere sahip olduğu düşünülen bu bölüm kapsamında

sadece 10 adet teze ulaşılabilmiş olması alandaki önemli bir eksikliği ortaya koymaktadır.

Şiddetin failleri ve mağdurları ile ilgili olan tezler genellikle adli tıp ve psikoloji anabilim dallarına bağlı olarak yayınlanmıştır. Suç ve suçlu odaklı yapılan bu çalışmalar örneklem gruplarını çoğunlukla cezaevlerinde kalan hükümlülerden seçmişlerdir. Bu tezlerde genellikle suçluları suça iten faktörler belirlenmeye çalışılmış ve elde edilen veriler kültürel yapı içerisinde değerlendirilmiştir. Şiddet mağduru kadınların kişilik yapıları, geçmiş tecrübeleri, şiddeti algılayış biçimleri, kadının sahip olduğu sosyal destek sistemleri, şiddet karşısında verilen tepkiler ve şiddetle başa çıkma yöntemleri öncelikli araştırma konularını oluşturmaktadır. Suç eylemi açısından hedef grup olarak çoğunlukla erkekler seçilmektedir. Suç faili olan kadınlar ile ilgili tezler ise genelde aile içindeki şiddet suçlarına odaklanmaktadır.

Bu bölüm kapsamında yapılan akademik araştırmalar çok dar bir alanda ve oldukça az sayıda gerçekleştirilmiştir. Failler ile ilgili özellikler, faillerin aile içi şiddet döngüleri, hukuksal düzenlemeler ve yasal süreçte yaşanan aksaklıklar, failler ve mağdurlarla çalışan meslek elemanlarının yetkinliği, suçluların rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırılması ve mağdurların tedavisi ile ilgili literatür oldukça yetersiz bulunmuştur.

6. Töre ve Namus Cinayetleri

Kadına yönelik gerçekleşen şiddetin toplum içerisindeki en ağır görünümü töre ve namus cinayetleridir. Dünya genelinde toplumsal bir sorun olma niteliği taşıyan bu cinayetler kaynağını cinsiyet eşitsizliğinden ve ataerkil yapıdan almaktadır. Namus cinayetlerinin ortaya çıkması İslamiyet öncesi döneme kadar uzanır (TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 2006). Özellikle toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliğin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde hâkim olan ataerkil yapı, içinde barındırdığı insanların dini, ahlaki, ilmi, siyasi tüm duygu, düşünce ve davranışlarını etki altına alarak kendi içinde toplumsal bir adalet mekanizması inşa eder. Toplumun tüm kademelerine yerleşen bu

yapı, sahip olduğu kültürel değerler aracılığıyla sosyal ilişkileri kendi çıkarları doğrultusunda düzenleme gücüne sahiptir.

Suç Önleme stratejilerinin doğru belirlenmesi için suçun tüm dinamiklerinin tam olarak bilinmesi ve suçlu profilinin çıkarılması gerekir. **“Töre Cinayetleri Faillerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi”** (Kadir Gündoğan, 2009) isimli doktora tezi bu açıdan zengin bir bilgi kaynağı niteliğindedir. Alt kültürden gelen toplumsal yaptırımlar ana kültürün hukuki yaptırımlarından çok daha zorlayıcıdır. Bir toplumda yasal denetimin sağlanması ancak kişiler üzerinde sosyal denetimin sağlanması ile mümkün olur. Tez kapsamında töre cinayetleri faillerini sosyo-kültürel açıdan incelemek amacıyla 12 şehirde ve 22 ceza-tevkif evinde toplam 110 hükümlü ve tutuklu ile görüşmeler yapılmıştır. %70.9’u namus sakiyle cinayet işleyen bu faillerin büyük çoğunluğu erkektir. Erkek katılımcılar, namusu zedelenen kadını kültürleri gereği öldürdüklerini ifade eder. Kadınlar ise cinayetleri cinsel saldırıya karşı kendini savunma amacıyla işlemişlerdir. Özellikle erkek faillerin cinayet işledikten sonra bile aileleri tarafından desteklenmesi dikkat çekicidir. Cinsellik üzerinden üretilen iktidar söylemi, normalleştirme ve kontrol altında tutma araçlarını kullanmaktadır. İnsanlar üzerinde oluşturulan bu tahakküm, hukuk sisteminin bile önüne geçecek bir nitelik taşır.

6.1. Töre ve Namus Cinayetlerinin Yaygınlığı

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun tahminlerine göre başta Bangladeş, Brezilya, Mısır, Hindistan, Ekvator, İsrail, Pakistan, İtalya, Ürdün, Fas, İsveç, Türkiye, Uganda, İngiltere olmak üzere dünyada her yıl yaklaşık 5000 kadın töre ve namus cinayetleri sebebiyle öldürülmektedir. İnsan Hakları Başkanlığı tarafından 2007 yılında yayınlanan Töre ve Namus Cinayetleri Raporu’na göre ise bu sayı Türkiye’de her yıl yaklaşık 200’dür. Son 5 yıl içinde öldürülen kadınların sayısı ise 1100’ü aşmış durumdadır. Cinayet vakalarının gerçek sebeplerinin hukuk sistemi içerisinde her zaman tespit edilememektedir. Bu sebeple gerçek sayının bu sonuçların çok daha üzerinde olduğu düşünülmektedir. Sorunu görünür kılmak ve ortadan kaldırmak amacı ile yapılan çalışmalar özellikle son yirmi yılda oldukça artmış olmasına rağmen meselenin sosyal,

ekonomik ve kültürel faktörlerden oluşan çok boyutlu yapısı etkin çözümün sağlanmasını oldukça zorlaştırmaktadır.

Yapılan araştırmalar ülkemizde ataerkil yapının kuvvetli olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde töre ve namus cinayetlerinin daha yoğun olarak yaşandığını ortaya koymaktadır. Ancak 80’li yıllarla birlikte başlayan hızlı kentleşme ve kırsaldan kentlere doğru gerçekleşen büyük göç dalgaları ile birlikte bu sorun kırsaldan kentlere doğru kaymaya başlar. Töre cinayetleri en çok Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Antalya, Diyarbakır gibi metropollerde meydana gelirken en yüksek cinayet oranı İstanbul’a aittir. Bölgesel olarak yapılan incelemelerde ise ilk üç sırayı Marmara, Ege ve İç Anadolu almaktadır (Töre ve Namus Cinayetleri Raporu, 2007). Türk vatandaşlarının yoğun olarak yaşadığı Almanya ve Hollanda gibi ülkelerde de töre cinayetlerinin yaşandığı görülmektedir. Bu durum yaşanan bölgeden göç edilmesine rağmen toplumsal yapı tarafından oluşan baskının bireyler üzerindeki etkisinin devam ettiğini ortaya koymaktadır (Tezcan, 2003). Çalışmamız kapsamına alınan **“Kadın Cinayetlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi” (Akın Tütüncüler, 2006)** isimli tıpta uzmanlık tezi, töre cinayetlerinin büyük şehirlere göç yoluyla taşınması gerçeğini, ülkemizin en çok göç alan şehirlerinden biri olan Antalya ili örneği üzerinden incelemeye çalışmıştır. Adli tıp kurumunda, 141 kadın otopsi üzerinde yapılan bu araştırma sonucunda kadınların %30’unun cinayet kurbanı olduğu ve bu kadınların %33,3’ünün katillerinin eşleri olduğu belirlenmiştir. Elde edilen verilerin çok yüksek olması ataerkil yapı ve namus kavramının kadın cinayetleri üzerindeki yansıması olarak yorumlanır.

6.2. “Namus” Kavramı

Ataerkil yapı içerisinde karşımıza çıkan “namus” kavramı, toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillenmekte ve birçok ahlaki algıyı içinde barındırmaktadır. Toplumsal yapının düzenlenmesinde öncelikli bir güce sahip olan bu kavram, hazzın denetimi olarak da tanımlanır. Bu tanıma göre, kadının sahip olduğu cinsel hazzı bastırması namuslu olmanın ilk koşuludur. Sosyal kabul ve saygınlık, kadının kimliğini oluşturan en önemli dinamiklerden biri olan cinselliğini yok sayması koşuluyla gerçekleşir. Bu

içselleştirilmiş denetim kadın ve erkek arasında bir hiyerarşi yaratırken buna bağlı oluşan rolleri de netleştirir. Bu açıdan incelendiğinde kadının görevi kendi cinselliğine toplumun beklentileri doğrultusunda sahip çıkmaktır. Erkek ise kendi cinselliğine sahip çıkma görevinin yanında kadının cinselliğini koruma ve denetleme sorumluluğuna sahiptir. Kadının bedeni üzerindeki erkek iktidarını meşrulaştıran bu ataerkil yasa, erkeğe gerektiğinde cezalandırma yetkisini de vermektedir. Kadının namusunu kaybetmesi ya da lekelemesi durumu, toplumsal bir değer taşır. Bu sebeple verilen ceza ve ödenen bedelin niteliği de yine toplumsal/töreseldir. Namuslu olan namusunu koruyan toplum tarafından yüceltilirken namusunu kaybeden de toplumsal dışlanmayla karşı karşıya kalır. Namus adına işlenen cinayetler erkeklerin namusuna sahip çıkamama nedeniyle yaşayacakları toplumsal dışlanma ve cezalandırmadan kaçma davranışının bir sonucudur. Dolayısıyla, bu cinayetler kolektif bir amaca hizmet eder. Namusu koruma görevini elinde bulunduran erkek ya da erkekler (abi-kardeş-baba-koca) kadının namusunu kaybetmesinden sorumlu tutulur ve dolayısıyla bu hatayı cezalandırma sorumluluğu da yine onlardadır. Bu ceza sisteminden kaynaklanan “namus cinayetleri”, erkek merkezli kontrolün yoğun, sosyal dayanışmanın fazla, akrabalık ilişkilerinin kuvvetli, eğitim seviyesinin düşük, devlet kontrol mekanizmalarının zayıf olduğu yerlerde daha çok yaşanır. Töre sistemi tarafından beslenen ve aşiret kültürünün bir uzantısı olan bu suç, aynı zamanda o toplumu oluşturan bireyler ve nesiller arası birlikteliği kuvvetlendirme görevi görmektedir. Bu sebeple ürettiği kurallar baskıcı ve zorlayıcıdır. “Ülkemizde namus cinayetlerinin törenin bir sonucu olarak gerçekleştiriliyor olması sebebiyle “namus cinayetleri” yerine “töre cinayetleri” terimi de kullanılır.

Töre ve namus cinayetlerini iktidar olgusu üzerinden açıklayan Pınar Ecevitoglu, **“Siyasal İktidar-Öldürme İlişkisi Bağlamında Namus Kavramı ve Namus Cinayetleri: Siyasal Ontolojik Bir Yaklaşım Denemesi”** isimli doktora tezini 2009 yılında yayınlar. Kadın bedenini öldürme tehdidi ile kontrol etmeye çalışan siyasal mekanizma, kontrolün kaybedildiği noktada gerçekleşen öldürme eylemini cinayet olarak kabul etmemektedir. Bu sebeple namus adına işlenen cinayetler ile ilgili mücadele yöntemlerini belirlemede siyasal iktidar ve öldürme arasındaki ilişkinin

anlaşılması gerekir. Namus için öldürme, namus ahlakını koruma amacı taşıyan ve bu amaçla devletle bile karşı karşıya gelmeyi göze alan bir siyasal düzenin bileşenidir. Kadının yaşamı üzerinde kurulan iktidar sonucunda oluşan ölüm, gücün ulaşabileceği son sınırdır. Devletin içinde devlete rağmen kurulan bu iktidar alanı nesilden nesle gücün ve yetkinin aktarımı ile varlığını devam ettirir. Siyasal bir eylem olarak da tanımlayabileceğimiz öldürme biçimi, toplumsal bütünlüğü korumak adına gerçekleştirilir. Kutsallık tasarımı içerisinde belli ilkelere dayandırılarak sunulan evlilik ve cinsellik olgusu soyların yeniden üretimine hizmet eder. Bu nedenle cinsellik üzerinde kurulan denetim hem siyasal hem de toplumsal yapı üzerinde kurulan denetim olarak da tanımlanır. Öldürme eyleminin amacı düzeni korumak olduğunda suç meşrulaştırılmış olur.

Foucault’un İktidar ve Özne Kavramlarından Hareketle Namus Cinayetleri Üzerine Bir Çalışma” (Ezgi Bal, 2012), namus cinayetleri olgusunu Türkiye örneği üzerinden araştırır. Akademik çalışmalar namus cinayetlerinin iktidar söylemi üzerinde yapılacak çözümlenmeler sayesinde engellenebileceğini savunur. Aynı görüşe sahip olan bu yüksek lisans tezi, namusa ilişkin söylemlerin oluşum sürecini ve cinayetler üzerindeki etkisini Foucault’nun iktidar ve özne kavramlarından yola çıkarak açıklamaya çalışır. Namus cinayetlerinin günümüzdeki görünümü ataerkil yapının tarihi süreçteki nesiller arası aktarımıdır. Ataerkil yapıyı tek başına eleştirmek yerine bu yapının yeniden üretildiği alanları, bilgiyi kendi amaçları doğrultusunda kullanan iktidar ilişkilerinin duygu, düşünce ve eylemler üzerindeki etkisini tespit etmek gerekir. Feminist hareketi kültür ve gelenek yapılarının tarih ve toplumla olan ilişkilerini anlama noktasında yetersiz bulan bu çalışma, feminist müdahalelerin toplumsal yapıda gerekli olan değişimi sağlamaktan çok uzak olduğunu dile getirmektedir.

6.3. Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep ve Sonuçları

Toplumsal cinsiyetin kadın ve erkek için belirlediği davranış kalıpları, erkeği bu cinayetin genellikle faili konumunda tutar. “Namus” kavramının kadın bedeni üzerinden üretilmesi ve kadının toplum içindeki ikincil konumu sebebiyle cinayet kurbanı genellikle kadın olur. Ailesinin isteği dışında duygusal ilişki yaşama, evlilik dışı hamile

kalma veya çocuk doğurma, evliyken başka bir erkekle kaçma kadının töre ve namus cinayetlerine kurban gitme sebepleri arasında sayılabilir (Tezcan, 2000).

Kadının tecavüze uğradığı kişiyle namusunu temizlemek adına zorla evlendirilmesi, evlilik dışı cinsel birliktelik sonucu aile de ondan sorumlu olan erkek tarafından öldürmesi gibi örnekler, cinayet faillerinin toplum tarafından desteklendiğinin ve koruma altına alındığının göstergesidir. Olay nasıl gerçekleşirse gerçekleşsin bekâreti bozulan ya da bununla ilgili ciddi zan altında olan kadın aileden ve o toplum içinden öldürülme ya da sürülme yoluyla atılır. Bu durum “yaralı parmağı kesip atma” eğilimi olarak yorumlanır.

Bu bölüme dâhil ettiğimiz ilk tez “**Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi**” (Fatih Akkoç, 2007) ‘dir. Tez sonucunda namus cinayetlerinin; düşük sosyoekonomik seviye, kolektif yapıya sahip insan ilişkileri, aşiret bağları, değerler ve gelenekler ve düşük eğitim seviyesi gibi sebeplere dayandırıldığı tespit edilir. “**Kadının Mağduriyeti Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri**” (Gaye Okyay, 2007) isimli tez, namus cinayetlerinin oluşumu, nedenleri, işlevleri ve etkilerini incelemiştir. Kadın sığınma evlerinde kalan kadınlar, sığınma evlerindeki yetkili personel ve üniversite öğrencilerinin katılımcı olduğu bu araştırmada cinsiyet temelli gelenek ve görenekler cinayetlerin sebebi olarak belirlenmiştir. Ailenin statü ve onuru kadın üyelerinin davranışları üzerinden şekillenir. Kontrole boyun eğmeyen kadın üyeyi öldürme kararı aile meclisi tarafından verilir. Genelde baba ve erkek kardeşten oluşan aile meclisinde dayı, dede gibi başka erkek üyeler de bulunabilmektedir. Cinayeti genelde en genç erkek işler. Cinayet sebepleri arasında erkek arkadaş, hamilelik, bir erkekle flört etme, evlilik öncesi cinsel ilişki, cinsel taciz veya tecavüze uğrama, boşanma kararı alam gibi olaylar gösterilir. Kadının davranışının erkeğin ya da ailenin onurunu zedeleyecek nitelikte olarak yorumlanması cinayetin meşrulaştırılması için yeterlidir. Bu cinayetler ülkemizin her bölgesinde görülebilir. Ancak aile veya aşiret içinde üstü kapatıldığı için cinayet olaylarının birçoğunu saptamak mümkün olmaz. Bu sebeple ülkemizde işlenen töre ve namus cinayetleri ile ilgili elde edilen veriler hiçbir zaman gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır.

“Türkiye’de Görülen Töre Cinayetlerinin Sosyolojik, Antropolojik ve Kültürel Kökenine Bakış” (Tuğba Ceren, 2008) isimli yüksek lisans tezi, töre cinayetlerini Türk aile yapısı çerçevesinde inceler. Bu çalışmada içeriklerindeki sosyal benzerlik sebebiyle namus cinayetleri ve kadın intiharları, töre cinayeti kapsamında değerlendirilir. Aile yapısı, evlilik çeşitleri, aile üyeleri arasındaki iletişim şekilleri, üyelerin aile içindeki cinsiyet kaynaklı konumu, aile içi iktidar ilişkileri ve geniş aile yapısı toplumsal algıyı etkileyerek cinayeti meşru bir zemine yerleştirir. Kadının toplum içerisindeki “pasif ve kontrol edilen” konumu töre cinayetlerinin sebepleri ile bütünlük içindedir. Töre kaynaklı ceza sistemi devlet tarafından konulan kanun ve hukuk düzenlemelerine göre daha büyük bir toplumsal güce sahiptir. Bu sebeple hukuk sistemi içinde yer alan suça ilişkin cezalar yetersiz kalmakta ve önleyicilik görevini yerine getirememektedir.

Toplumdaki değer yargılarının namus cinayetleri üzerindeki etkilerini araştıran **“Batman ve Şanlıurfa’da Töre Cinayetlerine Bakış Açısının Sosyal Antropolojik Açından İncelenmesi”** (Berivan Vargün, 2009) isimli doktora tezi Urfa ve Batman merkez mahallelerinde yaşayan bireyler ile çalışır. Tesadüfi örneklem tekniği ile seçilmiş olan 281 kişi (% 59.4 kadın, %40.6 erkek) ile yapılan görüşmeler sonucunda toplumsal algı ve sosyal pratikler ile ilgili dikkat çekici bilgilere ulaşılır. Katılımcıların %78’i kendilerini isimleri yerine aşiret, aile, yaşadıkları bölge, dini ve etnik kimlikleriyle tanıtmayı tercih ederler. Katılımcılar arasında evlenirken aile büyüklerinin veya aşiretin önde gelenlerinden izin alma gerekliliğine inananların oranı % 52.7’dir. %73.3’ü görücü usulüyle evlenen bu grupta, bir erkekle kaçmanın bedeli ayıplanma, sürgün edilme, öldürülme ve intihara teşvik edilme olarak belirlenir. Aynı grup içinde “namuslu kadın” , kurallara-törelere ve kocasının isteğine uygun hareket eden, giyim-hal ve hareketlerinde dikkatli, edepli, aile bağları güçlü, kendini ve namusunu koruyan, dindar olarak tanımlanmaktadır.

6.4. Töre ve namus Cinayetlerinde Yasal Süreç

Türkiye’nin imzaladığı uluslararası antlaşmaların hükümleri gereği yapılan yasal düzenlemeler ile töre ve namus cinayetleri kadına yönelik şiddet kapsamında değerlendirilmeye başlamıştır. 2003 tarihine kadar olan dönemde namus cinayeti failleri

Türk Ceza Kanunu'nda "haksız tahrik hükmü" gereği ceza indirimi almışlardır. Eril iktidar, hukuk sistemi aracılığıyla bu şekilde güçlendirilmiştir. Tahrik edici fiil, cinayeti işleyen kişinin saygınlığına, sosyal ve ahlaki değerlerine zarar verici olarak tanımlanmıştır. Failin kurbanın kötü yola düştüğünü düşünmesi, kadının eve geç gelmesi ya da hiç gelmemesi, kadının yalnız yaşaması gibi durumlar eski yasada haksız tahrik sebebi olarak gösterilmiştir. Örneğin, Diyarbakır Kadın Hakları Barosu Danışma ve Uygulama Merkezinin 2007 yılında Diyarbakır'da yaptığı bir araştırmaya göre son 5 yılda işlenen 59 cinayetin 46'sında tecavüz sebebiyle faile ağır tahrik indirimi uygulanmıştır (Yılmaz Kayar, 2006). Davaların yarısından fazlasının namus sebebiyle işlenen cinayetlerden oluşması, davalarda görev yapan hâkimlerin, kadının uğradığı tecavüzü erkek için tahrik olarak değerlendirmesi eski yasadaki eril zihniyetin somut kanıtlarıdır.

Kadın örgütlerinin namus cinayetlerini engelleme mücadelesindeki kazanımlarını KAMER örneği üzerinden inceleyen **"Türkiye'de Namus Cinayetleri Adına İşlenen Cinayetler: Mücadele ve Kazanımlar Kamer Örneği"** (Özge Ünkap, 2009) isimli yüksek lisans tezi özellikle kadın örgütlerinin bu alandaki etkilerine yer vermesi açısından önemlidir. Kadının aleyhine işleyen yasa ve uygulamaların değişim süreci ve kadın ve erkek için farklı işleyen eski yasa hükümlerinin kaldırılarak ceza indirimleri uygulamalarına son verilmesi, tez kapsamında değerlendirilen konulardır. İlk olarak Yeni Türk Ceza Kanunu'nun 29. Maddesi ile birlikte namus cinayetlerinin nitelikli adam öldürme fiili kapsamına alınması incelenmiştir. Bu düzenleme kadın hakları açısından çok önemli bir gelişmedir. Ancak namus cinayeti faillerinin, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlardaki "haksız tahrik" indirimini içeren yasa kapsamının dışında tutulması uygulamada sıkıntı yaratmaktadır. Tez kapsamında değerlendirilen bir diğer önemli hukuksal kazanım 5237 sayılı kanun ile "töre saikiyle öldürme" eyleminin nitelikli suç kapsamına alınmasıdır. Ancak yasada "namus saiki" yerine "töre saiki" ifadesinin kullanılması namus sebebiyle işlenen cinayet vakalarında hükmün haksız tahrik olarak değerlendirilme ihtimalini muhafaza eder. Namus ve töre cinayetlerinin anlam bakımından birbirinden farklı olması sebebiyle yasada meydana gelen bu açık, özellikle kadın kuruluşları tarafından uygulamada sıkıntılara sebep olduğu gerekçesiyle

eleştirilmektedir. Tezde töre ve namus cinayetlerinin engellenmesi açısından kavramsal ve sosyo-kültürel çalışmaların ne kadar önemli olduğu bir kez daha vurgulanır. Çünkü töre cinayetleri kavramının içine namus cinayetlerine ek olarak kan davası olaylarının da girdiğini unutmamak gerekir.

Hukuk alanında yapılan “**Ataerki-Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri**” (Emek Bayrak, 2010) isimli doktora tezi eril hukuk düzenini örnekler üzerinden değerlendirmeye alır. Namus cinayetleri ile ilgili kanundaki tüm kazanımlar umut verici olmakla birlikte uygulamadaki aksaklıklar kadını sahip olduğu haklara ulaşmasını ve adaleti engellemektedir. Yasaya giren töre saiki ve haksız tahrik hükmünün kaldırılması hukuk alanında ataerki bakış açısının zayıflaması olarak yorumlanır. Ancak kanunda namus saikine yer verilmemesi ve bazı mahkemelerin halen haksız tahrik hükmünü uygulamasından kaynaklanan hak ihlalleri devam eder.

6.5. Medyada Töre ve Namus Cinayetlerinin Sunumu

Töre ve namus cinayetlerinde önemli bir yere sahip olan diğer bir alan medyadır. Bireylerin tutum ve davranışları üzerindeki etkisi, toplumsal algıyı değiştirebilme gücü bu mücadelenin özellikle zihinsel dönüşüm sürecinde çok önemli bir rol oynar. Kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen kadınları töre ve namus cinayetlerine karşı koruma ve önleme çalışmaları, bu amaçla yapılan yasal düzenlemeler, bu süreçlerde yaşanan zorluklar ve elde edilen kazanımlar medya aracılığı ile kitlelere ulaştırılır. Medyanın bilgiyi açıklayıcı, yayıcı ve yorumlayıcı gücü kamusal ve kurumsal ilgiyi üzerine çekmiştir. Sahip olduğu bu özellikler sebebiyle medya, akademik araştırmaların da daima konusu olmuştur.

Töre cinayetleri son yıllarda medyada kendine geniş bir yer bulmuş olsa da bu konu ile ilgili yayınlanan haberlerin içerik analizlerini yapan akademik araştırmalara baktığımızda karşımıza çıkan tablo hiç de iç açıcı değildir. Geleneksel medyanın köklü haber pratikleri, erkeğin iktidarını pekiştiren cinsiyetçi söylemler ve klişeleşmiş kadın temsilleriyle doludur.

“**2003-2006 Yılları Arasında Töre Cinayetlerinin Ana Akım Medyada Yer Alma Şeklinin Değerlendirilmesi**” (Günce İlköz, 2007) adlı yüksek lisans çalışması töre

cinayetlerinin medyada yer alış biçimlerini ve yayınlanan haberlerin yarattığı etkileri incelemektedir. Tezin ilk aşamasında üç farklı gazetenin uzun süre takip ettiği üç farklı cinayet olayı ve bu gazetelerdeki sunum şekilleri analiz edilir. Yapılan analiz sonuçlarına göre bu cinayetlerin sunum şekilleri gazetelerin yayın politikalarına göre farklılaşmaktadır. Zaman, Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri ideolojik duruşunu cinayet haberleri içine yansıtmaktadır. Örneğin, Zaman Gazetesi genel olarak cinayetlerin sebep ve sonuçlarının dindeki yerine odaklanmış, Cumhuriyet Gazetesi ise olayların daha çok sosyolojik boyutuna dikkati çekmeye çalışmıştır. Hürriyet Gazetesi olayları magazinsel bir üslup ve içerikle kitlelere taşımaktadır. Magazinsel üslupta cinayetler duygusal ve abartılı bir sunum kullanılarak haberleştirilmiş ve genellikle aile üyelerinin olaylardan etkilenme şekillerine de yer verilerek mahremiyet alanları ihlal edilmiştir. İdeolojik üslupta ise olayların sebep ve sonuçları araştırılmış, olayların meydana gelmesine sebep olan kurumsal aksaklıklara ve uzman yorumlarına yer verilmiştir. Tezin ikinci aşamasında cinayet olaylarına medyada çok uzun süre yer verilmesinin kamuoyu üzerinde yarattığı etki araştırılmaktadır. Yapılan haberlerin kamuoyunun dikkatini bu cinayetlere çekmekte etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinayet haberlerinin uzun süre gündemi işgal etmesinin toplumsal farkındalığın artmasında, yasal aksaklıkların giderilmesinde ve gerekli kurumsal değişimlerin meydana gelmesinde etkili olduğu düşünülmektedir. Benzer bir çalışma 2008 yılında Canay Umuç tarafından yayınlanır. **“Töre Cinayetlerinin Basına Yansımaları (Hürriyet, Radikal, Zaman Gazeteleri 2000-2006 Yılları Arası)”** isimli bu yüksek lisans tezine göre cinayet haberleri toplumun değer yargılarını ve ortak kabullerini yansıtır bir nitelik taşımaktadır. Yapılan haberlerde kamu yararının ön planda tutulduğu, farkındalık yaratma amacı taşıyan ve sorunun çözüm yollarının tartışıldığı söylemlere çok az yer verildiği belirlenmiştir. Gazetelerin 3. sayfasının ayrıldığı bu haberlerin genel olarak basında yer alma oranı oldukça azdır. **“Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye’deki Basında Haber Olarak Yapılandırılışının Analizi”** (Çiçek Taşlıçukur, 2009), isimli başka bir tezde ise 591 gazete haberi analiz edilmiştir. Genellikle 3. sayfada karşımıza çıkan bu haberlerde kadın çoğunlukla suçun öznesi ya da nesnesi konumundadır. Namus cinayetlerinin sıradan adli olaylarla birlikte sunulması sorunun toplumsal boyutunun görmezden gelinmesi olarak yorumlanmaktadır. Haber içeriklerinde çoğunlukla kurban (334)

konumunda karşımıza çıkan kadınlara nadiren uzman kimliğiyle (80) yer verilmektedir. Daha çok erkek muhabirler tarafından hazırlanan bu haberlere eril bakış ve eril söylem hâkimdir. Genelde cinayetin kendisi haber yapılırken olay ile ilgili kurumsal açıklamalara çok daha az yer verilir. Yasadaki tahrik indiriminin cinayetleri arttırdığı ile ilgili yapılan haber yorumlarına çok sık yer verilmesinin yasa değişiminde etkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında namus cinayetlerinin sebepleri arasında ataerkil yapı, toplumsal cinsiyet ve sosyal baskı gibi kavramların kullanıldığı haber sayısı oldukça azdır. Evlilik dışı hamilelik, aldatma gibi ifadelerin eril bir söylem içerisinde verilmesi toplumsal eşitsizliği pekiştirmektedir. Olayların magazinsel yönüne odaklanan haberlerin psikolojik, sosyolojik ve politik birçok dinamiği görmezden gelmektedir. Son olarak bu tez çalışmasında, en önemli işlevlerinden biri bilgi aracılığıyla toplumsal farkındalık yaratmak olan gazetelerin elindeki bu gücü eril söylemi meşrulaştırmak amacıyla kullandığı sonucuna ulaşmıştır.

Derya Güngör'ün 2012 de yayınladığı “**Türkiye'de Kadın Cinayetleri: 2009 Yılı Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerinden Betimleyici ve Eleştirel Bir Çalışma**” isimli yüksek lisans tezinde gazetelere yansımış şekli ile cinayet failleri, cinayetin gerçekleştiği yerler, fail ve kurbanı ait özellikler, kullandıkları yöntemler araştırılır. Türkiye’de kadın cinayetleri genellikle kadının boşanma ya da ayrılma isteği, kıskançlık, aldatılma veya aldatılma şüphesi gibi sebepler yüzünden işlenmektedir. Pek çok kadın cinayetinde katil; failinin eş ya da sevgilisi, eski eş ya da eski sevgili olmaktadır. Tez kapsamına alınan haber metinleri üzerinde yapılan feminist eleştirel analiz sonucunda; cinayetin sebebi, olayın biçimi, gerçekleşme zamanı, kurban ve saldırganın yaşı, olayın töre ile olan ilişkisine göre haber vurgusunun ve haberlerde kullanılan söylemin çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir.

6.6. Töre ve Namus Cinayetlerini ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Çalışmamızın töre ve namus cinayetlerini konu alan bu bölümünde 16 adet tez inceleme nesnesi olarak kullanılmıştır. Cinayetlerin yaygınlığı, suçun temelini oluşturan toplumsal norm ve değer yargıları, toplumsal algı ve sosyal pratikler, töre cinayetlerinin hukuki ve sosyal yapı içindeki konumu, failerin suça sürüklenme sebepleri, konu ile

ilgili yasal düzenlemeler ve suçun medyadaki görünümü değerlendirme kapsamına aldığımız tezlerin odaklandığı konulardır. Töre ve namus cinayetleri ile ilgili olan bu bölümde 16 adet tez üzerinde yapılan inceleme sonucunda tezlerin yoğunluklu olarak 2006-2010 tarihleri arasında yayınlandığı dikkati çekmektedir. Bu yıllardaki yığılmanın sebebinin 2006 yılında çıkarılan “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” ve 2007 yılında çıkarılan “İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu Başbakanlık Genelgeleri olduğu düşünülmektedir. Bu genelgelerle birlikte başlayan kurumsal değişim sürecinin tez çalışmalarının artış gösterdiği yıllarda gündemi oldukça işgal ettiği bilinmektedir. Ayrıca Türkiye'nin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükleri gereği yaptığı düzenlemelerin medyaya ağır sorumluluklar yüklüyor olması da sebepler arasında gösterilebilir.

Töre ve namus cinayetleri konusu kadına yönelik şiddet ile ilgili tüm çalışma alanlarında olduğu gibi çok disiplinli bir akademik ilgiyi üzerine çekmektedir. Bu bölümde değerlendirilen tezlerin genellikle basın yayın, sosyoloji ve antropoloji anabilim dallarına ait olduğu belirlenmiştir. Medya alanında yapılan töre ve namus cinayetleri tezleri genellikle medyadaki sunum ve söylem biçimlerine odaklanmıştır. Sosyoloji alanında yapılan tezler ise cinayetlere sebep olan sosyo-kültürel ve sosyopsikolojik faktörlere odaklanmayı tercih etmiştir. Antropoloji alanı töre ve namus cinayetlerini kültürel yapı, suç ve suçlu profilleri, toplumsal cinsiyet rolleri ekseninde incelemiştir. Tezlerin geneline bakıldığında töre ve namus cinayetleri ile ilgili hukuk alanında çok az tezin olduğu görülmektedir. Ayrıca bu suçla mücadelede çok önemli bir yere sahip olan kadın kuruluşları çok az sayıda tez çalışmasının konusu olarak kullanılmıştır.

7. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Şiddetin kadınlar üzerindeki etkileri ile ilgili yapılan akademik çalışmalar şiddetin kadınlar için bireysel ve toplumsal açıdan oldukça örseleyici olduğunu göstermektedir.

Genellikle kadınların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerinde yoğunlaşan bu çalışmalar oldukça geniş bir problemler listesi ile karşımıza çıkar. Ezilme ve darbeler sonucu oluşan sakatlıklar, yaralanmalar, uzuvlarda hasar oluşumu, kronik ağrı ve hastalıklar, morarmalar ve yanıklar, organlarda işlev kayıpları ve ölüm, genel sağlık durumundaki bozulmalar, cinsellik, üreme ve gebelik problemleri şiddetin fiziksel sonuçları arasında sayılabilir. Ayrıca depresyon, anksiyete, travma sonrası bozukluklar, madde bağımlılığı, yeme ve uyku bozuklukları, düşük benlik saygısı, intihar vakaları, intihar girişimleri ve intihar düşünceleri gibi psikolojik sorunlar da şiddet sonucu ortaya çıkabilmektedir. şiddetin türü ve sıklığı bu problemler üzerinde etkili belirleyicilerdir.

Yapılan araştırmalar şiddet karşısında en sık verilen tepkinin sessiz kalma ve olayın üstünü kapatma davranışı olduğunu göstermektedir. şiddet gören kadınlar aldıkları hasarları genelde gizli tutma eğilimi taşırlar. Sebebi açıklanmayan yaralar, gebelik yaralanmaları, intihar girişimleri, tıbbi yardım almanın gecikmesi gibi durumları fark etmek bazen şiddeti ortaya çıkarmak için tek başına bile yeterli olabilir. şiddete maruz kalan kadınların depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, alkol ve madde bağımlılığı, histeri, paranoya veya düşük benlik algısı gibi psikopatolojiler geliştirmesi kadının yaşam kalitesini oldukça düşürmekle birlikte durumla mücadele etmesini de zorlaştırır. Bireysel ve sosyal problemlerin artmasına, kendine güven duygusunun azalmasına, iletişim problemlerinin yaşanmasına sebep olan şiddet, aynı zamanda kadının yalnızlaşması ve kendini çevreden izole etmesi gibi sonuçlar da yaratır.

Hamide Dindaş **“Kadına Yönelik Eş şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi”**(2008) isimli yüksek lisans tezinde, şiddetin kadınların yaşam kalitesi üzerindeki etkisini belirlemeye çalışır. Konya Şehir merkezinde bulunan farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip evli kadınların örneklem grubu olarak seçtiği bu çalışmada toplam 386 kadın katılımcı olarak yer almıştır. İki farklı bölgede yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak yapılan bu çalışmada tespit edilen mağduriyet oranı %30,8 dir. Farklı bölgelerde, farklı kültürlerde bulunan bu kadınların farklı oranlarda da olsa şiddetin tüm çeşitlerine maruz kaldıkları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda sosyoekonomik seviyesi daha düşük olan ve şiddete daha fazla maruz kalan kadınlarda, şiddetin yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkisi daha fazla tespit edilmiştir. Bu

kadınların sosyal fonksiyonları daha düşük, fiziksel ve mental sağlık durumları daha kötüdür. Etkinin düzeyi maruz kalınan şiddetin boyutu ve türüne göre farklılaşmaktadır. Şiddetin sıklığı ile yaşam kalitesi arasında anlamlı bir fark bulunmamış ancak yaşam kalitesini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Sonuç olarak var olan tüm şiddet türleri kadını fiziksel ve mental olarak olumsuz etkilemektedir.

“Kadın Sığınma Evinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar İle Eşiyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması” (Duygu Gökmen, 2009) isimli bu çalışma şiddet mağduru kadınların bağlanma stilleri ile psikolojik dayanıklılık seviyelerini şiddete verilen tepkilere göre analiz eder. Araştırma sonuçlarına göre iki örneklem grubu arasında, bağlanma stilleri ile psikolojik dayanıklılık seviyelerinde birbirinden ileri derecede farklılaşma tespit edilmiştir. Şiddete karşı gelerek polis çağıran ve evden ayrılıp sığınma evine yerleşen kadınlar psikolojik olarak daha dayanıklı bulunmuştur. Şiddete boyun eğerek eşiyle birlikte yaşayan kadınlarda ise şiddet karşısında kendini suçlama, şiddete boyun eğme ve dua edip sabır gösterme davranışı yoğunluktadır.

“Kadın Sığınma Evinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar” (Senem Akyazı, 2010) isimli tıpta uzmanlık tezi, şiddet mağduru kadınların büyük bölümünün en az 1 psikiyatrik tanı aldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu kadınlarda tespit edilen ruhsal problemler sırasıyla travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), majör depresyon, özgül fobi, yaygın anksiyete bozukluğu, panik bozukluk, uyum bozukluğu, sosyal anksiyete, somatizasyon ve distimik bozukluktur. Aile içi şiddetin yarattığı en yıkıcı sonuç intihardır. Bu araştırmaya katılan kadınların %59'u en az 1 defa intihar girişiminde bulunmuştur. Bu girişimlerin %39'u şiddet görülmeye başlandıktan sonra gerçekleşmiştir.

Iraz Toros'un **“Aile içi Şiddete Maruz Kalmış Kadınların MMPI Profillerinin İncelenmesi”** (2010) isimli yüksek lisans tezi ile şiddet mağduru kadınların psikopatoloji düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Kadınların şiddete maruz kalma durumu ile MMPI alt ölçeklerinin değerlendirilmesi literatürde bir ilk niteliği taşımaktadır. Ayrıca çalışmanın Adana Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Psikiyatri Polikliniğine başvuran kadınlar arasından oluşturulan (100 kişi) katılımcı grubu ile terapötik iletişim kurulması şeklinde gerçekleşmesi, şiddetle ilgili toplanan bilgilerin psikolojik durum üzerindeki etkilerini değerlendirmek adına oldukça önem taşımaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler genellikle evliliğin ilk dönemlerinde başlayan şiddetin kadın dışında çocukları da hedef aldığı ve onları da şiddete tanık kıldığı yönündedir. MMPI sonuçlarına göre yapılan değerlendirmede kadınların halk arasında hastalık hastalığı olarak tabir edilen hipokondrias düzeyleri eğitim ve şiddete maruz kalma durumuna göre anlamlı şekilde değişim gösterir. Eğitim arttıkça bu patolojide azalma tespit edilir, ancak şiddet arttıkça bu hastalığın semptomları yoğunlaşmaktadır. Şiddete maruz kalma süresi arttıkça kederli ve umutsuz ruh hali tetiklenerek depresyon düzeyi yükselmektedir. Kadınların eğitim düzeyleri yükseldikçe histeri düzeylerinde azalma görülürken eğitimi yarım kalmış kişilerde histerik semptomlar daha sık ortaya çıkmaktadır. Ayrıca şiddet sıklığı ile birlikte de bu semptomlarda yükselme görülür. Eğitim seviyesine göre anlamlı şekilde değişim gösteren bir diğer durum paranoya düzeyleridir. Eğitim arttıkça paranoya azalır. Eğitim seviyesi yükseldikçe sosyal içedönüklük azalmaktadır. İçe dönüklüğü arttıran sebepler gelir düzeyi, kendini küçük görme, başkasına bağımlı yaşama olarak değerlendirilir. Sonuç olarak şiddet sıklığı patolojik semptomlar üzerinde tetikleyici güç olurken aile desteği bu rahatsızlıklar üzerinde iyileştirici rol üstlenmektedir.

“Sığınma Evinde Kalan Kadınların Algıladıkları Sosyal Destek ile Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” (E. Serap Bınar, 2011) isimli yüksek lisans tezine göre eğitim, çalışma ve sığınma evinde kalma süresi faktörleri; sosyal destek, stresle başa çıkma ve umutsuzluk düzeyi üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır. Sosyal destek ile stresle başa çıkma, sosyal destek ile umutsuzluk düzeyi arasında ise düşük pozitif yönde anlamlı ilişki bulunur.

Fatma Güler Çetin’e ait olan ve kadınların psikolojik durumlarını saptamak amacıyla yapılan **“15-49 Yaş Evli Kadınların Ruhsal Durumları ve Şiddet Üzerine Bir Çalışma”** (2013) isimli yüksek lisans tezi tanımlayıcı bir çalışmadır. Bakırköy Aile Sağlığı Merkezine başvuran 278 evli kadın üzerinde gerçekleştirilen çalışmada kadınların en fazla maruz kaldıkları şiddet türleri sırasıyla fiziksel (%46,5), sözel

(%38,8) ve ekonomik (%28,1) olarak belirlenir. Araştırma sonuçlarına göre ruhsal rahatsızlıklarla ilgili belirti sıklıkları yaşla birlikte azalma gösterir. Eğitim düzeyi düştükçe olumsuz benlik algısı yükselmektedir. Yaşam kalitesi arttıkça olumsuz benlik algısı azalır. Kadınların evlilik yaşı arttıkça anksiyete artmaktadır. Evlilik durumunu kötü olarak ifade edenler daha sıklıkla ve yoğun olarak ruhsal problem yaşamaktadırlar. Demokratik ailelerde ruhsal sağlık problemleri daha az gözlenirken kararları erkeğin aldığı ataerkil ailelerde depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon puanları yüksek çıkmıştır. Özellikle fiziksel şiddet psikolojik rahatsızlıklarda oldukça etkili bulunmuştur. Aile içi problemler arttıkça ruhsal problemler artar.

7.1. Şiddet ve Depresyon

Nihal Bilgili Aykut 650 kadın katılımcı ile yaptığı **“Yunus Emre Sağlık Ocağı Bölgesinde Kadınlarda Bazı Ruh Sağlığı Sorunlarının Prevalansı ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Buna Etkisinin Saptanması”** isimli doktora tezinde, aile içi şiddetin depresyon ve anksiyete ile olan ilişkisini saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %34,2’si olası depresyon tanısı almışlardır. Araştırmaya katılan kadınlar içinden olası anksiyete tanısı alanların oranı ise %12,3’tür. Kadınların maruz kaldıkları psikolojik ve fiziksel şiddet ile olası depresyon ve anksiyete tanısı arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, cinsel şiddet ile olası depresyon ve olası anksiyete tanısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Kadının çalışma durumu psikolojik şiddeti tetiklerken fiziksel şiddet ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre aile geliri, eşlerdeki alkol kullanımı ve aldatma durumu şiddeti artırıcı etkiye sahiptir. Kadın katılımcılarda şiddete karşı sessiz kalma veya şiddeti yalnızca yakın çevresiyle paylaşma oranları yüksektir. Depresyon ve anksiyete tanısı özellikle fiziksel şiddet ile ilişkilendirilir. Şiddet görmeyen kadınlarla karşılaştırıldığında bu hastalıkların meydana gelme sıklığı şiddet gören kadınlarda yaklaşık 3 kat daha fazladır.

Ayşe Akalın 2010 yılında yayınladığı yüksek lisans tezinde Ankara kent merkezinde kadına yönelik eş şiddeti sıklığı ve şiddet depresyon ilişkisini araştırmıştır. **“15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Depresyona Etkisi”** isimli bu tezde evli 200

kadın çalışma grubunu oluşturur. Bölgede şiddete maruz kalan kadınların oranı %61 olarak tespit edilirken bu kadınların maruz kaldığı şiddet türleri sırasıyla sözel (%50), fiziksel (%32.8), ekonomik (% 10.7) ve cinsel (%6.6) şiddettir. Araştırma sonuçlarına göre eğitim ve yaşam kalitesi düştükçe şiddet artar. Yaşanan şiddetin yapısı ve sıklığının, demografik değişkenlerin, sosyo-ekonomik durumun, sosyal destek mekanizmalarının depresyonla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Kadına yönelik şiddetin depresyon ile olan ilişkisini inceleyen bir diğer yüksek lisans tezi “**Ankara İli Gölbaşı İlçesi 2 No’lu Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Dilimi Şiddet Gören ve Görmeyen Kadınlarda Beck Depresyon Ölçeğine Göre Depresif Öge Yüğü**” adıyla 2010 yılında yayınlanmıştır. Serap Ünal tarafından yapılan bu çalışmada örneklem grubunu 300 kadın oluşturmaktadır. Çoğunluğu evli olan bu kadınların %40’ı aile içinde şiddete maruz kalmış ve bu kadınlar aile içinde en çok eş şiddeti (%72) yaşamışlardır. Fiziksel şiddetin en yüksek oranda belirlendiği bu çalışmada şiddete maruz kalan kadınların %81.7’si şiddet sonrası psikolojik problemler yaşamıştır. %45.8 gibi büyük bir oranın şiddet karşısında tepkisiz kalması oldukça dikkat çekicidir. Aile içi şiddetin oldukça yoğun yaşandığı sonucuna ulaşılan bu çalışmada şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınların depresyon düzeyleri arasında anlamlı farklar ortaya çıkmış, şiddete maruz kalan kadınların depresif öge yükleri daha yüksek olarak belirlenmiştir.

Dilara Kazancı’nın “**Evliliklerinde Maruz Kaldıkları Şiddet Nedeniyle Kadın Sığınma Evlerinde Barınan Kadınların Kaygı ve Depresyon Düzeyleri**” (2010) isimli yüksek lisans tezi kapsamında, şiddet gören ve görmeyen kadınlar arasında karşılaştırmalı analizi yapılmış ve bu analiz sonucunda; şiddet arttıkça kadınların kaygı ve depresyon seviyelerinde artış olduğunu tespit edilmiştir. Genel olarak kadınların demografik özellikleri ile kaygı ve depresyon seviyeleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken meslek ve eğitim durumu değişkenleri arasında farklar saptanmıştır.

İpek Türkoğlu tarafından 2013 yılında yayınlanan “**Şiddet Görmüş Kadınların Kişilik Özelliklerinin Somatik Belirtiler ve Depresyon Üzerine Etkisi**” isimli yüksek lisans tezi sonuçlarına göre başta fiziksel şiddet olmak üzere tüm şiddet çeşitlerini

çocukluk çağından itibaren belli oranlarda yaşamaya başlayan kadınlar psikiyatrik tedavi almaya ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bu kadınlar arasında en fazla çekingen ve borderline kişilik bozuklukları tespit edilmiştir. Somatik belirtiler ile obsesif-kompulsif, şizotipal, borderline ve antisosyal kişilik bozukluğu arasında aynı yönlü ve anlamlı ilişki saptanırken depresyon belirtileri ile obsesif-kompulsif, şizotipal, narsistik, borderline ve antisosyal kişilik bozuklukları arasında aynı yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

7.2. Şiddet ve Travma Sonrası Stres Bozukluğu

Şiddete maruz kalan kadınlarda en sık görülen psikolojik rahatsızlık travma sonrası stres bozukluğudur (TSSB). Bu bilgiyi destekleyen pek çok araştırma literatürde karşımıza çıkar. Banu Tortamış şiddet durumu ve şiddete ilişkin özelliklerin, benlik saygısı ve beden algısı üzerinde nasıl bir etki yarattığı sorusunu cevaplamaya çalışmıştır. **“Sığınma Evinde Kalan Kadınlarda Şiddet Öyküsü Açısından Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Benlik Saygısı ve Beden Algısının Değerlendirilmesi”** (2009) isimli bu tezde araştırmaya katılan 75 şiddet mağduru kadının %68’inin Banu Tortamış tanısını karşıladığı sonucunu elde edilmiştir. Ayrıca şiddetin benlik saygısının düşmesine sebep olduğu ve beden algısı bozduğu tespiti ise elde edilen diğer sonuçlar arasındadır.

“Sığınma Evinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler” (Zeliha Damka, 2009) isimli yüksek lisans çalışmasına göre şiddetin farklı türlerine bir arada maruz kalmak travma sonrası stres bozukluğu riskini, travmaya bağlı oluşan suçluluk düzeyini ve anksiyete duyarlılığını arttırmaktadır. Şiddet sonucu ortaya çıkan diğer hastalık belirtileri ise anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite olarak saptanmıştır.

Aslı Çakır Parmaksızoğlu’nun 2011 yılında yayınladığı **“Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler”** isimli tezi, şiddet ve travma sonrası stres bozukluğu arasındaki ilişkiye odaklanır. Bursa Adliyesi 2. Aile Mahkemesinde 15/02/2010–31/12/2010

tarihleri arasında boşanma davaları sürmekte olan 106 kadın katılımcı ile gerçekleştirilen bu tez ile aile içinde şiddete sebep olan etkenler araştırılmış ve travma sonrası stres bozukluğuna etki eden faktörler netleştirilmeye çalışılmıştır. Büyük bölümü eş şiddetine maruz kalmış ve boşanma sürecinde olan bu kadınlar üzerinde şiddetin yarattığı psikolojik etkiler incelenmiş ve ruhsal bozuklukların nadiren görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Boşanma sürecinde şiddete karşı çıkmak, dışarıdan destek almak ve şiddet gördüğü evden uzaklaşmak kadınları güçlendirmektedir. Bu gücün psikolojik rahatsızlıklara karşı koruyucu bir etki yarattığı düşünülmektedir.

“Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması” isimli doktora tezi şiddetin etkileri açısından anlamlı sonuçlar içermektedir. Orkide Akpınar’ın 2011 yılında yaptığı bu tezin örneklem grubunu danışma merkezlerine aile içi şiddet nedeniyle başvuran kadınlar oluşturmaktadır. 328 kadın ile yapılan bu çalışmanın sonucunda, şiddete karşı kendine güvenli yaklaşım tarzı kullanan kadınların şiddetle başa çıkma düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kendine güven ile stresle başa çıkma konusundaki öz yeterlilik arasında pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Bu ilişkinin kişinin kendine olan inancı, benlik saygısı ve kontrol duygusu ile alakalı olduğu tespit edilmiştir. Aile içinde meydana gelen şiddet kaynaklı stres ile başa çıkmada önemli yere sahip bu içsel kaynaklar sayesinde kadınlar şiddetin yarattığı travma ile mücadele etme ve şiddeti sonlandırma konusunda daha etkin ve yeterli çözüm yolları bulabilmektedirler. Araştırma sonucunda elde edilen ikinci bulgu aile içi şiddete maruz kalan kadınların travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtileri arttıkça şiddetle başa çıkma becerilerinin azalmasıdır. Travmatik tecrübeler sonucu oluşan negatif biliş şemaları, kadınların stresle başa çıkma becerilerini zayıflatarak inkâr ve kaçınma gibi işlevsel olmayan yöntemleri daha sık kullanmalarına sebep olur. Araştırma sonucunda elde edilen üçüncü önemli bulgu ise kadınların sahip olduğu iyimser yaklaşım tarzının şiddetle başa çıkma yeterliliğini arttırmasıdır. Kadınlarda görülen olumlu olaylara odaklanma eğilimi kişilerin psikolojik açıdan daha sağlıklı ve güçlü olmaları sonucunu doğurmaktadır.

“Ev İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Depresyon Belirtilerinin Sıklığı ve Bu Sorunlarla İlişkili Risk Faktörleri” (Sevim Urhan, 2013), travma sonrası stres bozukluğu ve şiddet ile ilgili yapılan bir diğer tezdır. Araştırma, korku ve çaresizlik duygusunu travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon için en büyük risk faktörü olarak belirlemiştir. Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınların büyük bir kısmının kronik depresyon ve kronik travma sonrası stres bozukluğu ile ilgili risk grubunda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aile içi şiddet, travma ve stres ile ilgili yapılan bir başka akademik çalışma ise 2013 yılında Gurbet Sıla Keskin tarafından yayınlanmıştır. 138 boşanmış kadın katılımcıdan elde edilen bulgular ışığında yapılan **“Travmatik Bir Yaşantı Olarak Boşanma: Aile İçi Şiddet, Travmatik Stres ve Sosyal Desteğin Travma Sonrası Büyüme İle İlişkisi”** isimli bu yüksek lisans tezi, boşanma gibi travmatik etki yaratan bir olay sonrasında meydana gelen psikolojik büyüme durumuna odaklanmıştır. Elde edilen verilere göre eski eş tarafından şiddete maruz kalma oranları ile şiddetin boşanma sebebi olarak gösterilme oranlarının birbirinden farklı olması dikkat çekicidir. Şiddetin, çatışma ve geçimsizlik, eşler arasında iletişimsizlik ve yabancılaşma gibi sonuçlar doğurması boşanma sebebi olarak şiddet yerine bu etkenlerin öne sürülmesini anlaşılır kılar. Çalışma, şiddete maruz kalan kadınların ilişkilerindeki olumlu değişimin özgürlük duygusu ve aldıkları sosyal destek sonucunu oluşturduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Boşanma sonucunda oluşan bu özgürleşme ve güçlenme süreci, çalışma hayatına katılma ile elde edilen ekonomik bağımsızlık ve kurulan yeni romantik ilişkiler ile pekiştirilir.

7.3. Şiddet ve Kişilik Bozuklukları

Ebru Güler’in 2012 yılında **“Sığınma Evinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet İle Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki”** ismi ile yayınladığı yüksek lisans tezi kişilik bozuklukları ve şiddet arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Bu çalışma sonucunda birden fazla şiddet türüne maruz kalan kadınlarda kişilik bozuklukları belirtileri ile şiddet türleri arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiştir. Ancak çekingen ve bağımlı kişilik bozukluğu belirtileri şiddet gören grupta şiddet görmeyen gruba göre

anlamalı derecede yüksek bulunmuştur. Ayrıca şiddet gören grupta paranoid, obsesif-kompulsif ve sınır kişilik bozuklu belirtilerine de rastlanmıştır.

Işıl Karaboğa tarafından 2013 yılında yayınlanan yüksek lisans tezi eş şiddetinin genel psikolojik sağlık üzerinde nasıl etki yarattığına yoğunlaşır. **“Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme”** adı ile yayınlanan tezin katılımcı grubunu Ankara'nın çeşitli semtlerinde yaşayan 845 kadın oluşturmaktadır. Örneklemin %34'ünün en az bir defa eşinden şiddet gördüğünün saptandığı bu çalışmada en sık uygulanan şiddet türü fiziksel şiddet olarak belirlenmiştir. Psikolojik açıdan daha sağlıklı olan katılımcıların sosyal destek algı düzeyi, özdenetim ve gelişime açıklık seviyeleri daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar literatürde sosyal yalnızlığın beden ve ruh sağlığı üzerindeki bozucu etkisini destekleyen araştırmalarla paralellik göstermektedir. Çalışmada ayrıca kişilik özelliklerinin psikolojik sağlık üzerinde etkisi incelenmiş psikolojik açıdan daha sağlıklı olan katılımcıların daha az nevrotik özellikler gösterdiği, daha dışadönük ve özdenetimi yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmadaki en önemli bulgulardan biri de fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalma oranı düştükçe psikolojik sağlık seviyesinin artmakta olduğudur. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar oldukça ayrıntılı bir şekilde ilgili yazında bulunan benzer diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılmış ve bu sonuçların literatür ile tutarlılık gösterdiği tespit edilmiştir.

7.4. Şiddet ve İntihar

“Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı” (Ş. Gökçen Çetiner, 2006) adlı yüksek lisans tezi, eşinden gördüğü şiddet nedeniyle Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı'na ve Ankara Barosu Kadın Danışma Merkezi'ne başvuran kadınların cinsel sorunları ve intihar olasılıklarını araştırmaktadır. Şiddet mağduru 60 kadının deney grubunu oluşturduğu bu çalışmada kontrol grubu olarak şiddet görmemiş 32 kadın kullanılır. Araştırma bulgularına göre şiddetin intihar olasılığı ve cinsel sorunlar üzerinde arttırıcı etkisi bulunmaktadır. Şiddetin yoğunluğu arttıkça cinsel sorunlar ortaya çıkmakta ve mağdur kadınların intihar etme olasılıkları artmaktadır.

“Evlilik Uyumu, Evlilik Yatırımı, Aile İçi Şiddet ve İntihar Girişimi Arasındaki Bağlantıların Sosyal Psikolojik Açından İncelenmesi” (Zeynep İdiz, 2009) isimli bir diğer yüksek lisans tezi, Ankara Dr. Nafiz Körez Sincan Devlet Hastanesi acil servisinde bulunan psiko-sosyal destek ve krize müdahale birimine başvurmuş 60 evli kadın ile yine aynı hastanede herhangi bir nedenle herhangi bir bölüme başvurmuş 60 evli kadın olmak üzere toplam 120 kadın ile gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre evlilik uyumu ve aile içi şiddet birbiri ile negatif yönde ilişki göstermektedir. İlişki yatırımı ile evlilik uyumu arasında ise pozitif yönde bir ilişki mevcuttur. İlişkiye yapılan yatırım evlilik uyumunu arttırırken, aile içi şiddet evliliğe yapılan yatırımın azalmasına neden olur. Bunun yanında evliliğe yapılan yatırım ile intihar girişimi arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. İntihar girişimi ile ilgili farklılık yaratan en güçlü faktör ise aile içinde duygusal şiddetin yoğun olarak yaşanmasıdır. Bu farklılık, duygusal şiddetin yıkıcı ruhsal niteliği ile ilişkilendirilmektedir.

7.5. Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Fiziksel ve psikolojik birçok sorunu beraberinde getiren şiddet aynı zamanda sosyal ve toplumsal açıdan kadını olumsuz etkilemektedir. Kadına yönelik şiddetin yarattığı problemler ve kadının yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkileri akademik yazının her zaman ilgisini çeken konular olmuştur. Psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel veya sosyal birçok açıdan kadın üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler, kadına yönelik şiddeti konu alan akademik araştırmalarda az ya da çok karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın bu bölümüne sadece şiddetin kadın üzerindeki etkilerini konu alan tezler dâhil edilmiştir. 21 adet tez üzerinde yapılan inceleme sonucunda tez yayın tarihlerinin çoğunlukla 2008-2013 tarihleri arasındaki döneme denk geldiği belirlenmiştir. Kadına yönelik şiddetin yarattığı etkiler çok yönlü ve çeşitlidir. Ancak bizim ulaştığımız yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinin neredeyse tamamı şiddetin psikolojik sonuçlarına odaklanmaktadır. Sağlık bilimleri, tıp ve psikoloji alanlarından çıkarılan bu 21 tezin psikolojik problemler ağırlıklı bir içeriğe sahip olması sürpriz değildir. Ancak şiddetin yarattığı fiziksel, ekonomik ya da cinsel sonuçlarına

odaklanan tezlere ulaşılamaması bu alanlardaki eksikliği kanıtlar bir nitelik taşır. Bu bölümde dikkati çeken bir başka husus da tezlerin tamamına yakınının kadına yönelik aile içi şiddet çerçevesinde yapılmış olmasıdır. Bu durum şiddetin birçok çeşidine aile dışında maruz kalan kadınları araştırma kapsamı dışında bırakmaktadır. Bu bölümde yer alan tezler genel olarak değerlendirildiğinde kısıtlı ve tek tip katılımcılar karşımıza çıkmaktadır. Örneklem grupları genellikle sığınma evinde kalan ve şiddeti en uç seviyede yaşamış olan şiddet mağduru kadınlardan seçilmiştir. Tezler kadına yönelik şiddetin etkileri arasında en çok depresyon ve travma sonrası stres bozukluğuna odaklanmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlarda en sık depresyon ve travma sonrası stres bozukluğuna rastlanması bu durumun sebebi olarak gösterilebilir.

Bu bölümdeki tezlerin sonuçlarıyla ilgili yapılan genel değerlendirme sonucunda stresin yaşam kalitesini düşürdüğünü, dayanıklılık ve stresle baş etme becerilerini azalttığını, sürekli ve artarak devam eden şiddetin kişilik bozuklukları belirtilerinde artışa sebep olduğunu, en sık görülen psikolojik problemlerin ise depresyon, kaygı, travma sonrası stres bozukluğu olduğunu söylemek mümkündür.

8. Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler

Dünya çapında bir sorun olarak karşımıza çıkan kadına yönelik şiddet, yapılan tüm mücadele çalışmalarına rağmen halen ciddiyetini korumaya devam etmektedir . Alanda çalışanların ortak görüşü gerek uluslararası gerek ulusal boyutta kadına yönelik şiddetle mücadelenin çok yönlü ve bütünleştirici bir yaklaşım içerisinde gerçekleştirilmesi gerektiğidir. Şiddet konusunda gerekli olan zihinsel dönüşümün toplumsal düzeyde sağlanması için kurumsal ve yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Kadına yönelik şiddetin hukuksal boyutu ve sorun ile ilgili yasal düzenlemeler bu konuda bütünleştirici bir etki alanına sahiptir. Toplumsal farkındalığın kazandırılması, kadının her açıdan güçlendirilmesi için gerekli koruyucu hizmetlerin oluşturulması, failer ve mağdurlar için olan tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin işlevselliğinin sağlanması, kurumlar arası işbirliğinin sorunsuz sürdürülmesi gibi amaçların tamamına hizmet eden hukuk, bu yönüyle kadına yönelik şiddetin tüm süreçlerini ve uygulama alanlarını kapsayan bir

niteliğe sahiptir. Sonuç olarak, hukuk alanında meydana gelen gelişmeler ve bu alanda yapılan çalışmalar hayati bir öneme sahiptir.

8.1. Uluslararası Düzenlemeler

Uluslararası sözleşmeler ve yasalar, kadına uygulanan şiddet ile başa çıkmada gerek hükümetlerin gerekse kadın örgütlerinin en çok kullandığı araçlardır. Yirminci yüzyıl ile birlikte konunun dünya çapında görünür hale gelmesine sebep olan uluslararası sözleşmeler, kadına yönelik şiddetin önemini ve sorunun ciddiyetini net bir şekilde dünya gündemine yerleştirmeye çalışır. Kadına uygulanan şiddet ile ilgili farkındalığın artması, kadına yönelik şiddetin devlet politikalarına ve yasalara yansması oldukça önemlidir. Unutulmamalıdır ki sözleşme ve protokollerden elde edilecek yarar ve bunların mevcut problemler üzerindeki çözümleyici etkisi ancak sözleşmelerin içeriği ve sağladığı imkânların üye ülkeler tarafından anlaşılabilmesi ve uygulamalarda bir araç olarak kullanılabilmesi ile mümkündür.

“Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi” (Gülay Akkaya Şahin, 2010) isimli tez uluslararası belgeler ve ülkemizin bu belgelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla yaptığı iç hukuk düzenlemelerini incelemektedir. Türkiye’de kadına yönelik şiddetle ilgili aksaklıkların büyük çoğunluğu uluslararası sözleşmelerin izleme raporlarında da karşımıza çıkan uygulama kaynaklı problemlerdir. Uluslararası yükümlülüklerden doğan düzenlemeler ülkemizde şiddet ile ilgili büyük adımların atılmasına sebep olmuş olsa da yasal mevzuattan kaynaklı sorunlar varlığını korumaya devam etmektedir. Çalışmada ayrıca özel ve kamusal alanda şiddete kaynaklık eden cinsiyet ayrımcılığı ve toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklı hak ihlallerinin, devlet ve kurum politikalarında konu ile ilgili gerekli değişimlerin tam olarak yapılmamış olmasından kaynaklandığı vurgulanmaktadır. Özlem Öztürk’ün **“Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet”** (2011) ve Meltem Arık’ın **“Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Kadına Yönelik Suçlar”**(2011) isimli yüksek lisans tezleri de Türkiye’de ve uluslararası hukukta kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yapılan hukuksal düzenlemelere odaklanan çalışmalar arasındadır.

Merve Giden tarafından yayınlanan “**Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde Kadının Şiddete Karşı Korunması ve Türkiye’nin Durumu**” (2012) isimli yüksek lisans tezi, BM ve Avrupa Konseyi’nin kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla uluslararası insan hakları sözleşmelerinde yaptığı düzenlemeler ile Türkiye’de meydana gelen gelişmeleri incelemiştir. Başta İstanbul sözleşmesi olmak üzere, tüm uluslararası sözleşmeler kadın erkek eşitliğini güçlendirme çalışmalarını devletler için zorunlu kılmıştır. Bu çalışmada, ülkemizin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirme çabası somut örneklerle ortaya konulmuştur. Bu amaçla yasalarımızda meydana gelen en büyük değişim olarak kabul edilen 4320 ve 6284 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun çalışma kapsamında ayrıntılı olarak incelenmektedir.

8.1.1. CEDAW (Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ve 185 ülkenin tarafından imzalanan CEDAW (Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), dünyadaki sekiz temel insan hakları sözleşmesinden biridir. Kadına yönelik şiddet ile ilgili “İlk uluslararası hukuk aracı” olma özelliği taşıyan bu belge, içeriğinin sadece “kadına yönelik şiddet” olması ve ülkeler üzerindeki bağlayıcılık hükmü sebebiyle literatürde karşımıza oldukça sık çıkar. Türkiye 1986 yılında bu sözleşmeye attığı imza ile uluslararası platforma kadına uygulanan her türlü ayrımcılığın kaldırılmasına yönelik CEDAW hükümlerine uyma sözü vermiştir. Sözleşme kadına yönelik cinsiyete dayalı ayrımcılığı açık bir şekilde tanımlamış, ülkeleri siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik açıdan cinsiyetler arası eşitlik sağlama yükümlülüğü altına sokmuştur. Üye ülkeler üzerinde yaptırım sağlayan bu sözleşme ile birlikte CEDAW Komitesi kurulmuş ve böylece kendi içinde üye ülkelerini denetleme ve ilerleme takip mekanizması oluşturulmuştur. Cinsiyetler arasında her türlü eşitliği gerçekleştirme ve fırsat önceliği politikaları oluşturma sorumluluğu olan üye ülkeler, anayasal ve ulusal mevzuatlarında, sosyal ve kültürel pratiklerinde değişiklikler yapmakla mükellef tutulmuşlardır. Bu gelişmelerin devamında, uygulamada yaygınlık sağlamak ve denetimin etkinliğini arttırmak amacıyla 1999 yılında CEDAW Ek İhtiyari Protokolü, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Yapılan bu ek

protokol ile bireylere “şikâyet etme hakkı” ve komiteye “inceleme yetkisi” verilmiştir. Türkiye’de 2003 yılında imzalanarak yürürlüğe giren bu protokolün en önemli özelliği, yapılan bireysel şikâyetlerin değerlendirilmesi ve incelenmesi safhalarını ve üye ülkelerin taahhütlerinin takibini kolaylaştırıcı bir nitelik taşıyor olmasıdır. Komite herhangi bir şikâyet durumunda inceleme yetkisi gereği ilgili devletten CEDAW raporu çerçevesinde bilgi talep edebilmektedir. Ayrıca üye ülkelerde meydana gelen hak ihlalleri ile ilgili bilgi gelmesi durumunda o ülke hakkında inceleme başlatma ve sonuç raporu doğrultusunda görüş ve önerilerini bildirme yetkisi yine aynı komiteye aittir. Bireylere şikâyet hakkının tanınması eşitlik mücadelesinde çok önemli bir adım olarak yorumlanır.

8.1.2. Kadınlara Yönelik Şiddetin Tasfiyesine İlişkin Birleşmiş Milletler Bildirgesi

Kadına yönelik şiddetin tasfiye edilmesine katkı sağlamak ve CEDAW’ın uygulanmasından doğacak olası engelleri ortadan kaldırmak amacıyla yayınlanan bu bildirme, mücadele sürecini oldukça güçlendirmiştir. Bildirgenin içeriğinde şiddetin açık tanımını yapılmakta, kadına uygulanan şiddet biçimleri, kadınların sahip olduğu siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel ve diğer alanlardaki hakları ayrıntılı olarak belirtilmekte ve şiddet tasfiye edilirken kullanılacak olan haklar net bir şekilde düzenlenmektedir. Gelenek ve göreneklerin şiddetin bahanesi olarak gösterilmesine kesin bir şekilde karşı çıkmıştır. Bildirmede devletlerin mücadele sürecindeki sorumlulukları konusunda taahhütte bulunmalarının gerekliliği savunulmaktadır. Devletlerin konu ile ilgili sorumluluklarını ve Birleşmiş Milletler’in kadına yönelik şiddetle mücadeledeki rolünü, sorunun iç hukukla ve uluslararası hukukla olan ilişkisini ilan eden bu bildirme aynı zamanda konunun herkes tarafından öğrenilmesine aracılık etmektedir.

8.1.3. Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı

Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı 1995 tarihinde Pekin’de toplanan Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonucunda kabul edilmiş ve imzalanmıştır. Bildirme kadın adına eşitlik, kalkınma ve barışı hedefler. Kadınların güçlenmelerinin ve erkeklerle aynı statüye sahip bir hayata sahip olmalarının gerekliliğini savunur. Bildirme, kadın ile ilgili

yapılan tüm uluslararası sözleşme ve bildirgelere bağlılığını ilan etmiştir. Kadınların kendi potansiyellerini fak etmelerini sağlama ve onları güçlendirme amacıyla belirlenen stratejilerin uygulama sorumluluğunu üstlenmiştir. Toplumun tüm alanlarında fırsat eşitliği ve demokrasinin önemini vurgular. Bildirgeye göre toplumsal cinsiyete duyarlı politika ve programların gerçekleşmesi ancak kadınların tam katılımı sayesinde mümkündür. Ayrıca yapılan Eylem Planı'nın etkili bir şekilde takip edilmesi kadın örgütlerinin hükümetlerle işbirliği içinde çalışmalarını gerektirir. Deklarasyon ışığında hazırlanan Eylem Planı, kadınların güçlendirilmesi amacına yönelik bir gündeme sahiptir. Gerçekleştirilmesi gereken öncelikli eylemler, bu planda ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Kadın yoksulluğunu sona erdirecek stratejiler geliştirmek ve uygulamak, kadınların ekonomik kaynaklara ulaşmasını sağlayacak yasal ve idari düzenlemeler yapmak, eğitimde eşitlik sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak, kadının mesleki eğitime, bilim ve teknolojiye ulaşılabilirliğini sağlamak, eğitimde reform uygulamasına gitmek ve bunlar için kaynak tahsis etmek, kadını sağlık hizmetlerine ulaşımını sağlamak, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini geliştirmek, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında toplumsal cinsiyete duyarlı uygulamalar oluşturmak, kadın sağlığına ilişkin araştırmaları yaygınlaştırmak, kadına yönelik şiddeti önlemek için bütüncül yöntemler üretmek ve mevcut önlemlerin etkinliğini incelemek, kadın ticaretine engel olmak, yabancı uyruklu kadınları korumak, yardım ve eğitim sağlamak, kadın istihdamını yaygınlaştırmak, kadınların karar alma ve liderlik pozisyonlarına katılma kapasitelerini arttırmak, cinsiyete dayalı bakış açısını yasalar ve kamu politikaları ile bütünleştirmek, yasa ve uygulamalarda ayrımcılığa son vermek, medyadaki cinsiyetçi söylemi bitirmek gibi hedeflere odaklanan Pekin Eylem Planı, 2000'li yıllara kadar kadın politikalarında oldukça yönlendirici bir etkiye sahip olmuştur.

8.1.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)

Uluslararası platformda kadına yönelik şiddet ile ilgili atılan en önemli adımlardan biri İstanbul Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme, 2011 yılında imzaya açıldıktan sonra ilk imzalayan ülkenin Türkiye olması sebebiyle de ayrı bir önem taşımaktadır. Sözleşme, üye ülkelere temel hak ve özgürlükler için eşitlikçi yasal düzenlemeleri yapma ve

gerekli tedbirleri alma sorumluluğu yüklemektedir. Ülkelerin resmi ve sivil tüm kurum ve kuruluşları bu yükümlülüklerle uygun davranma sorumluluğu taşır. Şiddet eylemlerini önleme-kovuşturma-cezalandırma süreçlerindeki olası tüm tedbirlerin alınmasını öngören, önlemlerin koordinasyonu-uygulanması-izlenmesi-değerlendirilmesi ile sorumlu tüm kurum ve kuruluşlara gerekli eğitim desteğinin sağlanmasını zorunlu kılan, işleyişi takip edebilmek amacıyla araştırma ve istatistiki verilerin üye ülkeler tarafından düzenli aralıklarla raporlanmasını talep eden bu sözleşme, şiddetin tekrarına yönelik önleyici müdahale ve tedavi programlarını da yasal mekanizma içerisine dahil etme görevini yine devletlere yüklemektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyete duyarlı kapsamlı-eşgüdümlü-bütüncül politikalar ile özel sektör- eğitim-medya gibi kitleleri etkileme gücüne sahip tüm mekanizmaların üzerinde yasal denetim standardı oluşturulmasını da mücadele süreci kapsamına alan sözleşme, geniş içeriğiyle üye ülkeler üzerinde bu şekilde bağlayıcılık oluşturmaktadır.

Şehnaz Kıymaz Bahçeci tarafından “**İstanbul Sözleşmesi’nin Değerlendirilmesi: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması İçin Sağlayacağı Olanaklar ve Kısıtlamalar**” (2012) ismi ile yayınlanan yüksek lisans çalışmasında, İstanbul Sözleşmesi feminist bakış açısıyla analiz edilmekte ve bu sözleşmenin kadın hareketi içerisindeki önemi ve kadına yönelik şiddetle mücadeledeki yeri sorgulanmaktadır. İçerik açısından şimdiye kadarki en sert hükümlere sahip olan bu sözleşme, yasa niteliği taşıyan maddelere sahip olması açısından benzerlerinden oldukça farklıdır. Bu tez çalışması ilk olarak şiddetin toplumsal cinsiyetle olan bağlarını feminist bir çerçevede değerlendirmekte ve toplumsal cinsiyetin kadının ikincil pozisyonunu devam ettirmede üstlendiği aracı rolü ve ayrımcılığın çeşitli görünümünü kapsamlı bir şekilde açıklamaktadır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise İstanbul Sözleşmesi’nin kadın hareketi açısından önemi analiz edilmekte, eksik ve faydalı yanları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Türkiye’de kadın hareketi, özellikle şiddet ile ilgili kurumsal uygulamalar aşamasında ortaya çıkan kadına yönelik hak ihlalleri ve ikincil mağduriyetler ile yakından ilgilenir. Ülkemizin İstanbul Sözleşme’sine taraf olması ile birlikte kadın hareketi bu sorunların giderilmesi konusundaki taleplerini devlet karşısında somut ve uluslararası bir belge ile destekleme şansı kazanmıştır. Çalışmanın

İstanbul sözleşmesi ile ilgili tespit ettiği ilk sorun, sözleşme ile ilgili yapılan görüşmelerde sözleşmenin bağlayıcılık hükümleri konusunda bazı tavizlerin verilmiş olmasıdır. Sözleşmede boşluklara sebep olan bu tavizler kadın hareketi argümanlarına göre yorumlanmıştır. Çalışmaya göre uluslararası izleme organlarının “kınama” dışında herhangi bir cezalandırma mekanizmasının olmaması bu gibi organların bir ülkede kadına yönelik uygulanan insan hakkı ihlallerine karşı cezalandırma merci olarak yetkin olamamasının kanıtıdır. Tez kapsamında İstanbul Sözleşmesi ile ilgili tespit edilen bir başka sorun ise sözleşmenin Türkçeye çevirisinde yapılan hatalardır. Örneğin, sözleşmede “domestic violence” olarak geçen kavramın Türkçeye “aile içi şiddet” olarak çevrilmesi, kadına yönelik şiddetin sınırlarının devletin kendi isteği doğrultusunda belirlenmesi olarak yorumlanmıştır. Şiddet konusunda vurgunun aileye yapılması, devletin aileyi koruma altına alması ve bu şekilde kadını birey olarak değil ailenin bir parçası olarak anlamlandırması şeklinde değerlendirilir. Bu çalışma kapsamında yapılan tüm incelemeler sonucunda İstanbul Sözleşmesi, tüm eksik noktalarına rağmen kadın hareketi tarafından kullanışlı bulunmuştur. Bunun en önemli kanıtı olarak 6284 sayılı kanunun çıkarılma sürecinde kadın hareketinin sözleşme hükümlerini hükümet üzerinde baskı aracı olarak kullanabilmiş olması gösterilir. Ayrıca sözleşmenin izleme organı olan GREVİO problemleri uluslararası arenaya taşıma imkânı sağlamaktadır. Kadın hareketinin bu izleme organı sayesinde devletin dikkatini çekme imkânı elde etmesi oldukça önemli bir kazanımdır. Sözleşme ile elde edilen bir diğer kazanım ise Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ndeki kadına yönelik şiddet davalarında bu sözleşmenin referans olarak kullanılabilir olmasıdır. Ancak sözleşme çok yeni ve literatürü çok kısıtlıdır. Bu sebeple konu ile ilgili akademik çalışma gereksinimi oldukça fazladır. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yapılan bir diğer yüksek lisans tez çalışması **“İstanbul Sözleşmesi’nin (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”** (2012), Müge Demirkır Ünlü tarafından yapılmıştır. Sonuçları açısından yukarıdaki tezle paralellik göstermektedir.

8.2. İç Hukuk Düzenlemeleri

Kadına karşı işlenen hak ihlallerinin devlet karşısındaki ataerkil yapıdan kaynaklanan görünmezliği ve bu görünmezlik karşısında verilen mücadele, ülkemizin ulusal düzenlemelere katılımı ile yasal reform sürecine girmiştir. Ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda özellikle son yıllarda sürekli artış gösteren bir ilgi ve bu ilgiye paralel olarak yapılan önemli yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelenin kadın çalışmalarının önemli katkılarıyla 2006 yılında bir devlet politikası haline getirilmesinin bu hukuki dönüşümde payı oldukça büyüktür. Devletin yargı organlarını ve güvenlik güçlerini bu sürece aktif bir şekilde dâhil etmesi ve bunun için özel yasal düzenlemeler yapması kadını koruyacak toplumsal mekanizmaların önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Ayrıca kadına uygulanan şiddetin önüne geçmek amacıyla yapılan anayasal değişiklikler ve bu doğrultuda çıkarılan kanunlar yasal düzenlemeler şiddetin varlığının devlet tarafından kabul edilmesi ve bu konuda yükümlülükler üstlenmesinin en önemli kanıtlarıdır.

8.2.1. “4320” Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun

Aile içi şiddet 4320 Sayılı Kanun içerisinde “ aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışları” olarak tanımlanmıştır. Şiddet mağdurları bu kanun sayesinde devletten koruma emri talep etme hakkına sahip olmuşlardır. Şiddete uğrayan kadınları koruma konusunda çok önemli bir adım olan bu kanun kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde elde edilen en önemli hukuki kazanımlardan biridir. Ancak toplum yapısı ve kanunun uygulama safhasında yaşanan aksaklıklar kadınların olması gerektiği gibi bu yasadan faydalanmalarını engellemiştir (Karinca, 2008). Kanunun önemi, içeriği ve sonuçları kadına yönelik şiddet konusunda çalışan tüm alanların ilgisini çekmektedir. Bu sebeple kanun ile ilgili incelemeler akademik yazında da çok fazla karşımıza çıkar.

Yapılan yasal düzenlemelerin özellikle aile içinde kadına uygulanan şiddetin görünür olması ve engellenmesi yönünde yetersiz kalması yeni bir yasaya olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Şiddet uygulayan aile üyelerini ciddi hukuki yaptırımlara maruz bırakan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun bu ihtiyacın bir ürünü olarak TCK'daki

yerini almıştır. Aile içi şiddet failine verilen evden uzaklaştırma ve tedbir kararlarının uygulanmasında çıkan aksaklıklar nedeniyle 2007 yılında kanunda değişiklikler yapılarak kanun kapsamı genişletilmiştir. 5636 sayılı bu kanun ile birlikte evli olan kadınların dışında diğer aile üyeleri, eşlerinden ayrı yaşamakta olanlar ve boşanmış kadınlar da bu haktan yararlanma hakkına sahip olmuşlardır. Korunma talep eden kadınların başvurularında harç parası uygulamasının kaldırılması ve hakkında tedbir kararı olan mağdurlara “tedbir nafakası” uygulaması ekonomik zararı engellemek adına atılmış önemli adımlardır. Bu uygulamanın geliştirilmesi amacıyla sırasıyla Adalet Bakanlığı tarafından 2006/35 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un Uygulanması Genelgesi, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ve 2007/8 sayılı İçişleri Bakanlığı Koordinasyon Genelgesi çıkarılmıştır. 2006 yılında yayınlanan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu namus ve ahlak kavramları ve bu kavramların namus cinayetleri üzerindeki etkisine dikkati çekme özelliği bakımından oldukça önemlidir. Ülkedeki genel durumu namus cinayetlerinin sebepleri ve sonuçları üzerinden tespit etmeye çalışan araştırma komisyonu, suç ile mücadelede çok yönlü bir yaklaşım benimseyerek suçla mücadele edecek meslek grupları belirleyerek bu meslek gruplarının sorumluluk alanlarını da oluşturmuştur. Alınacak olan koruyucu ve önleyici tedbirler kolluk, sağlık ve eğitim hizmetleri olarak belirlenmiştir.

TBMM Araştırma Komisyonu tarafından yayınlanan öneriler doğrultusunda oluşturulan töre ve namus cinayetlerine karşı alınacak tedbirler, işleyiş ve işbirliğinden sorumlu olan kurumlar 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile belirlenirken, bu mücadelede görev alacak kurum ve kuruluşların sorumluluk alanları ve işleyiş şekilleri ise ayrıntılı olarak 2007/8 sayılı Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonuna Yönelik İçişleri Bakanlığı Genelgesi ile belirlenmiştir. Genelgeye göre sığınma evi bulunmayan yerlerde hızlı bir şekilde sığınma evi açma yükümlülüğü SHÇEK’e verilirken, belediyelerin yetersiz kaldığı yerlerde bu görevi il sosyal hizmet müdürlükleri ve ilçe sosyal hizmet birimleri yerine getirmesi gerekmektedir. Ayrıca 4320 gereği alınan tedbir kararlarının uygulanmasında oluşan yasal boşlukları doldurmak amacıyla 2008 yılında bir yönetmelik çıkarılmıştır. Medeni kanuna göre aile hukukundan doğan davalar ve 4320 kararlarını alma yetkisi aile

mahkemelerinin sorumluluğunda iken Cumhuriyet Başsavcılığı alınan tedbir kararlarının takibinden ve tedbir kararlarına uyulmaması durumunda kamu davası açmakla görevlidir. Taraflarla ilgili görüşmeleri ve bu görüşmelere ait raporları mahkemeye sunulmak üzere sosyal hizmet uzmanları hazırlar. Kolluk görevlileri ise kişilerin emniyetini sağlama, suça el koyma, tahkikat dosyasını hazırlama ve kararları tebliğ ve izlemeden sorumludur. Şiddet mağdurlarına hastanelerde gerekli müdahaleyi yaparak onları ilgili kurumlara yönlendirme, sağlık çalışanlarını konu ile ilgili eğitime İl Sağlık Müdürlüklerinin görevi iken, Diyanet İşleri Başkanlığına toplumu bilinçlendirme görevi verilir. Sonuç olarak 4320'den doğan sorumlulukların yerine getirilmesi Kolluk Kuvvetleri, Cumhuriyet savcılığı, Aile mahkemeleri ve sağlık personeli arasındaki zorunlu işbirliğine dayanırken diğer kurumlar destekleme ve geliştirmeden sorumlu tutulurlar. Sığınma evleri ile kolluk kuvvetleri arasındaki işbirliği ise mağdur için barınma ihtiyacının ortaya çıktığı durumlar için geçerlidir (Karınca, 2008).

Handan Kamile Şahin'in "**Aile İçi Şiddetle Mücadele Çalışmaları ve Karşılaşılan Sorunlar**" (2010) isimli tezinde 4320 sayılı kanun kapsamında, kurumlar arası görev paylaşımı ve bu işbirliğinde karşılaşılan sorunları ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Tez çalışması kapsamında sorumlu kurumlarda görev yapan üst düzey yöneticilerle yapılan mülakatlar sonucunda kolluk kuvvetlerinin koruma ve tedbir kararlarının uygulanmasında yetki yetersizliğinin olması, tedbir kararlarını alan aile mahkemelerinin uygulamadan sorumlu tutulmaması ve bu kararlara uyulmaması durumunda ceza yetkisinin aile mahkemelerinde bulunmaması, yasal süreçteki işleyişe ait problemlerinin ana sebepleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca yapılan araştırma sonucunda mağdurların genel durum tespitinin yapılmasında hayati önem oluşturan Aile İçi Şiddet Kayıt Formunun başvuru esnasında kolluk kuvvetleri tarafından gerektiği şekilde doldurulmadığı, adli mekanizmanın konuya gereken ihtimamı göstermediği, tedbir kararlarının izlenme aşamasında zorluklar yaşandığı, konuyla ilgilenen kurumlar arasında iletişim kopuklukları olduğu, mağdur ile iletişim halinde bulunan personelin tutum ve davranışlarının mağdurların mağduriyetlerini daha da arttırdığı tespit edilmiştir.

4320 ile ilgili yapılan bir diğer tez Kibar Seyhun Sarı'ya aittir. **“Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”** (2010) isimli bu yüksek lisans tezi, 4320 ve Aile Mahkemeleri içeriklerini aile içi şiddeti önlemede yetersiz bulurken uygulamada yaşanan zorlukların kadınları korumanın çok ötesinde onları defalarca mağdur ettiğini ortaya koymaktadır. Kanunun uluslararası standartlara ulaşması için düzenleme yapılması gerektiğini savunur. 2011 yılında Okan Güler tarafından yayınlanan **“Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği”** isimli yüksek lisans tezi 4320’nin bilinirliğini sorgularken eksik yönlerini de tespit etmeyi hedeflemiştir. Şiddet mağdurları, hâkimler, savcılar ve katiplerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere göre; katılımcıların yarısı 4320 sayılı kanunun yaşanan şiddeti durdurmada etkili olduğunu düşünürken boşanmaları önlemede 4320 etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Boşanma olaylarında gereken sosyal desteği bulamayan mağdurların büyük bölümü kendi ayaklarının üstünde durma yolunu seçmiştir. Mağdurların bu kanundan doğan haklarını medyadan, ilgili kurum ve kuruluşlardan ya da diğer şiddet mağdurlarından öğrendikleri belirlenmiştir. **“Aile Birliğinin Korunmasında Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kamusal Politikalar”** (Özden Salman, 2011) amaç ve sonuçları bakımından diğer tezlerle paralellik göstermektedir.

8.2.2 “6284” Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

İç hukukta yapılan tüm düzenlemelere rağmen 4320’den doğan yasal boşluklar kapatılamamış, uygulamadaki aksaklıkların giderilememiştir. 4320 sayılı kanun hakkında yapılan eleştiriler, uygulamada meydana gelen sorunlar yüzünden mağduriyetlerin ve şiddet olaylarının artması, kadın örgütlerinin bu konudaki etkin mücadelesi ve 2011 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi’nden doğan yükümlülükler sonucunda, 2012 yılında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun (2012) yürürlüğe girmiştir. Geniş kapsamlı ve detaylı tedbirlerin bulunduğu bu kanunu uygulama yetkisi hakimler, kolluk kuvvetleri ve mülki amirler arasında paylaştırılmıştır. Uygulamada çok daha fazla kadın mağdura

ulaşabilmeyi ve adli süreç içerisinde yaşanan ikincil mağduriyetleri önlemeyi amaçlayan bu yasada, hakkında tedbir kararı bulunan kişilere verilecek hizmetlerin nitelikleri de açıkça belirtilir. Yasadan doğan tüm sorumluluklar anayasal bir zorunluluk çerçevesinde kurum ve kuruluşlar, örgüt ve dernekler, sivil toplum örgütleri arasında paylaştırılmıştır. Mağdur kişiler için de önleyici ve koruyucu hizmetlerin tamamını bünyesinde toplamaktadır. İşleyişte oluşacak sorunları engellemek amacıyla ayrıntılı bir şekilde düzenlenen yasa tedbir kararlarına uymayanlara yönelik caydırıcı hükümler içerir. Şiddet önleme merkezlerinin usul ve esaslarını belirler. Medya tarafından kitlelerin şiddet karşısında bilinçlendirilme ve bilgilendirilme faaliyetlerinin yürütülmesi sorumluluğunu hükme bağlar. Ayrıca mağdur kadınların adli ve tıbbi süreç içerisinde karşılaştıkları maddi masraflar için ödenek ayrılması, kadının ekonomik yönden güçlendirilmesi amacına hizmet eder. Merve Giden **“Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde Kadının Şiddete Karşı Korunması ve Türkiye’nin Durumu”** (2012) isimli tezinde bu konu ile ilgili ayrıntılı bir analiz bulmak mümkündür.

8.2.3 “5237” Sayılı Türk Ceza Kanununda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı İşlenen Suçlar

Ülkemizde kadına yönelik şiddetin giderek önem kazanması ile birlikte şiddete maruz kalan kadın mağdurların ceza hukukumuz içerisinde uğradıkları haksızlıkların giderilmesi için atılan en önemli adımlardan biri de 5237 sayılı “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” ismiyle çıkan yasadır.

Eski yasada “topluma karşı işlenen suçlar” başlığı altında bulunan ve taciz ve tecavüz gibi kadına yönelik olarak gerçekleşen suçlar, yeni yasada “kişilere yönelik suçlar” kapsamına girmiştir. Cinsel suçlarda kadının vücut bütünlüğüne verilen değerin toplumsal değerlerin önüne geçtiğinin bir göstergesi olan bu yasa ile birlikte eski yasada “ırza tecavüz” olarak adlandırılan eylemler “cinsel saldırı” olarak değiştirilmiştir. Bu yasa, cinsel ilişki ile birlikte aynı amaca yönelik olarak gerçekleştirilen diğer suç eylemlerini de nitelikli cinsel saldırı kapsamına almış ve bu suçların failleri vücut dokunulmazlığını ihlal suçu ile cezalandırılmaya başlanmıştır. Ayrıca mağdur kadının

kendisine tecavüz eden kişi ile evlenmesi ve bu evliliği 5 yıl devam ettirmesi sonucunda, fail eşin cezasının düşürülmesi hükmü de kaldırılmıştır. “Evlilik içinde gerçekleşen cinsel saldırının şikâyet edildiği takdirde suç kabul edilmesi” hükmünün, kültürel değerler yüzünden özel alan içinde gizli tutulan pek çok suçun görünür kılınması amacıyla yasaya girmesi, toplumsal dönüşüm kapsamında değerlendirildiğinde oldukça önemlidir. Kanun içinde şikâyete bağlı tutulan bir diğer ceza hükmü ise vücut dokunulmazlığını ihlal niteliği taşımayan cinsel davranışlar ile ilgilidir. Cinsel taciz olarak adlandırılan bu eylemin nitelikli suç kapsamına alınabilmesi için ise suçun iş yerinde meydana gelmesi şartı konulmuştur.

Bu yasa ile birlikte “Töre cinayetleri” nitelikli adam öldürme suçu üzerinde hükme bağlanırken eski yasada olan ceza indiriminin kaldırılması çok önemli bir değişikliktir. Ancak namus ve töre kavramlarının birbirinden farklı olan anlamları namus yüzünden işlenen cinayetler ile ilgili uygulamada yaşanacak problemler sebebiyle birçok feminist eleştirinin de konusu olmuştur. Ancak bunun yanında namus odaklı uygulanan “haksız tahrik” indiriminin kaldırılması kadına yönelik bir hukuk ihlalinin daha sonu olması açısından oldukça önemlidir.

“5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar” (Erkan Ataman, 2011) isimli yüksek lisans tezi yasanın eksik ve üstün yönlerini incelemeye almıştır. Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçları ayrı ayrı değerlendiren araştırma; mahkeme uygulamalarını, yüksek mahkeme içtihatlarını, eski ve yeni kanunun benzer ve farklı yönlerini analiz etmiştir. Kadınlar cinsel saldırı suçlarını genellikle gizleme eğilimi taşımaktadırlar. Yaşanılan travmayı geride bırakmak, önyargı ve sosyal baskılara maruz kalmamak, utanmak, eylemi ispat edememekten korkmak en suçu gizlemenin en önemli sebepleri olarak tespit edilmiştir. Kadınlar tarafından cinsel eylem ile ilgili hukuki hakların yeteri kadar bilinmiyor olması da tespit edilen bir diğer önemli sebeptir. 5237 sayılı Kanunda bireyin cinsel özgürlüğünün korunmaya çalışılması olumlu bir gelişmedir. Ancak 5237’nin Türk Ceza Kanunu ile bugüne kadar ortaya konulan uygulamalar bir bütünlük arz etmemektedir. Çalışma bu durumu uygulamada net tanımlamalara yer verilmemesi ve yargı mensuplarının kanun hakkında gerektiği şekilde eğitilmemesi olarak yorumlamıştır.

Bu bölüm kapsamına alabileceğimiz bir diğer konu ise kadına yönelik şiddetle mücadelede hedeflenen hukuksal dönüşüm ile birlikte gündeme yerleşen kadınları güçlendirme politikalarıdır. Aylın Moraloğlu'nun kadının güçlendirilmesi konusuna odaklandığı **“Kadının Güçlendirilmesinin Hukuksal Boyutu: Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu”** (2011) isimli yüksek lisans tezi, 1990'lı yıllarda Türkiye Barolar Birliği çatısı altında kurulan Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuk Komisyonu'nun (TÜBAKKOM) ülkemizde kadın hareketinin kurumsallaşması ve kadının güçlendirilmesi çalışmaları açısından önemini inceler. Hukuksal alanda kadın açısından sorun yaratan yasaların değiştirilmesi konusunda devlet mekanizmaları üzerinde baskı oluşturma ve kadını hukuki alanda destekleme çalışmaları bu komisyonun öncelikli hedefleridir. Oluşturulan bu adli yardım mekanizması ekonomik gücü olmayan kadınlar için hukuki destek sağlamayı görev edinir. Hukuk sistemi içerisinde bulunan hâkimler, avukatlar gibi meslek elemanları arasında düzenlediği farkındalık artırma ve bilgilendirme faaliyetleri ile konunun yasa koyucular tarafından toplumsal bir problem olarak algılanmasında büyük katkıları olan TÜBAKKOM, Türk Ceza Kanunu'nda kadına yönelik şiddetin engellenmesi için yapılan değişikliklerin oluşturulması ve uygulamaya konulmasında da aktif rol oynamıştır. Aynı zamanda kadınları hukuki süreç içerisinde güçlendirme konusunda önemli gelişmeler kaydetmiştir.

Kadın politikalarının kadınların güçlenmesine olan katkılarını inceleyen başka bir tez ise **“Kadınların Güçlenme Politikaları: KAMER ve MOR ÇATI'nın Şiddete Karşı Dönüştürücü Mücadeleleri”** (Fulya Kama Özelkan, 2011) başlıklı çalışmadır. Uygulanan güçlendirme stratejilerinin kadınlar üzerindeki etkisini KAMER ve MOR ÇATI örnekleri üzerinden değerlendiren bu yüksek lisans tezi, güçlenme kavramını kadının sorgulama, harekete geçme ve sosyal birlik oluşturma gücüne dayanan ve içsel süreçlerde meydana gelen dönüşümü olarak tanımlar. Bireysel başlayan bu sürecin kolektif bir amaca hizmet etmesinin gerekliliğini de savunur. Güçlenme politikalarında ülkemizde öncü kabul edilen Mor Çatı, sığınaklarında ve merkezlerinde yirmi binden fazla kadına yasal, psikolojik ve sosyal destek sağlamıştır. Mor Çatı, kadınların sahip oldukları gücün farkına varmalarının güçlenme politikalarının ana hedefi olduğunu

ancak ülkemizdeki kadınların çoğunun bu gücü baskıladığını ve yaşadıkları ortak deneyimleri kadın dayanışmasına çevirerek kolektif bilinç oluşturmada yetersiz kaldıklarını dile getirir. Dayanışmanın yaygın ve sistematik olarak kullanılması kadınları güçlendirme politikalarının önemli bir bileşenidir. Mor Çatı ile aynı güçlendirme politikalarına sahip olan KAMER, kurumsal stratejilere de sahip olma özelliğiyle farklılık gösterir. Bugüne kadar otuz binden fazla kadına ulaşmayı başaran KAMER, feminist söylemin sınırlarını genişleterek kadınları ortak deneyimleri etrafında toparlamayı başarmıştır. Kadın kuruluşları tarafından yapılan bu çalışmalara ayrıntılı olarak yer veren tez, bir devlet politikasına ve devletin bu konudaki sorumluluklarını yerine getirmesine duyulan ihtiyacın çerçevesi çizilir.

8.3. Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Türk hukukuna uzun yıllar fail merkezli bir anlayış hâkim olmuştur. Faile olduğu kadar mağdura da söz hakkı tanıyan yasaların geliştirilmeye başlanması uzun zaman almıştır. Kadın hakları açısından çok önemli olan bu anlayış anayasamıza ve iç hukukumuzda özellikle son 10 yılda meydana gelen gelişmeler ile girmeye başlamıştır. Oldukça umut verici olan bu gelişmelerin uygulamada vücut bulması öncelikle yasa uygulayıcılarının konu ile ilgili farkındalıklarının arttırılması ve kadın mağdurlar konusunda bilinçlendirilmeleri ile mümkündür.

Şiddet meydana geldikten sonra başlayan idari ve adli süreç içerisinde vuku bulan olaylar kadınların mağduriyetinin devam edip etmeyeceğinin belirleyicileridir. Bireysel ve toplumsal problemler şeklinde meydana gelen bu mağduriyetler başta hukuk sistemi olmak üzere toplumun tüm kademelerinin sorumluluğu altındadır. Bu sebeple konu ile ilgili tespit edilen aksaklıklar ve geliştirilen çözüm önerileri başta mağdurlar olmak üzere bu alanda görev yapan ya da çalışan tüm bireyler için hayati bir önem arz etmektedir.

Hukuk alanında yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde suç ve suçluluk odaklı yapılan çalışmaların mağdur odaklı çalışmalara oranla çok daha fazla olduğu görülmektedir. Akademik yazın da ise kadın ve kadın mağdur bakış açısıyla kadına

yönelik şiddetin idari ve hukuki sürecini inceleyen akademik çalışmalar çok az sayıdadır.

Çalışmamızın “Kadına Yönelik Şiddet ve Yasal Düzenlemeler” isimli bu bölümüne kadına yönelik şiddetin hukuki boyutunu ele alan çalışmalar dâhil edilmiştir. Ulaşılan 14 tez çalışması üzerinde yapılan inceleme sonucunda tezlerin 2010-2012 tarihleri arasında yayımlandığı belirlenmiştir. Hukuk alanında son on yılda yapılan tezlerin tamamının 3 yıllık kısa bir süre içine yığılmasında, 2011 yılında ülkemiz tarafından imzalanan İstanbul sözleşmesi ve bu sözleşmeden doğan geniş çaplı yükümlülükler, bu yükümlülüklerin resmi ve sivil birçok kurum ve kuruluşu kapsamaması, sözleşmenin sert ve bağlayıcı hükümleri gereği ülkemizde hızla meydana gelen değişiklikler ve yasal düzenlemeler, 4320 ve 6284 sayılı kanunların getirdiği hareketlilik olduğu düşünülmektedir. Yapılan tezler kadın çalışmaları, hukuk ve kamu yönetimi anabilim dallarından çıkmıştır. En fazla tez kamu yönetimi anabilim dallarına aittir. Kadın çalışmaları anabilim dallarının hukuk alanına olan ilgisi dikkat çekicidir. Uluslararası düzenlemeler ve sözleşmeler, bu sözleşmelerden doğan yükümlülükler gereği yapılan iç hukuk düzenlemeleri ve bu düzenlemelerde meydana gelen uygulama aksaklıkları tezlerde genel olarak karşımıza çıkan konulardır. Hukuk anabilim dallarında yapılan tezler genellikle uluslararası sözleşmelere odaklanmış, kamu yönetimi ve kadın çalışmaları anabilim dalları ise iç hukuk düzenlemeleri hakkında yapılan çalışmalara ilgi göstermiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede dünyada ve Türkiye’de bu sorunla başa çıkmak için yapılan tüm çalışmalara rağmen kurum ve kuruluşlar arasındaki işbirliği halen tam olarak sağlanamamıştır. Yasa koyuculara uygulamalarda verilen inisiyatifler, bazı yasalarda mevcut olan kavram karmaşaları, ilgili hukuk personelinin mevcut yasalarla ilgili bilgi eksikliği gibi faktörler yüzünden kanunlardaki ataerkil uygulamalar halen tam olarak kaldırılamamıştır. Ne yazık ki kadınların hukuki süreçte haksızlığa maruz kalma ve ikincil mağduriyet yaşama durumları devam etmektedir. Bu sorunlar aynı zamanda hukuk alanındaki akademik boşluğu da bize işaret etmektedir. Bu bölümde incelenen tezler mevcut hukuki düzenlemelerin önleme, koruma, destekleme hizmetlerinde ihtiyacı karşılama konusunda oldukça yetersiz kaldığını ortaya

koymaktadır. Yapılan tüm çalışmalara rağmen fail odaklı işleyişler ve mağdur haklarının ikincil pozisyonu halen devam etmektedir. Hukuk alanında faaliyet gösteren kadın örgütlerinin işleyiş ve sorunları ile ilgili yapılacak akademik çalışmaların adli sistemde kadının yeri ile ilgili durumu tespit etmede önemli veriler sunacağı düşünülmektedir. Mevcut akademik çalışmalar ihtiyacı karşılamak için oldukça yetersizdir ve kadına yönelik şiddet ile ilgili akademik yazında kadın bakış açısıyla yapılan hukuk çalışmalarına ihtiyaç oldukça büyüktür.

9. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri

9.1. Kadın Sığınmaevlerinin Kuruluş Amacı

Kadına yönelik şiddet ile mücadelenin en önemli araçlarından biri sığınmaevleridir. Sığınmaevlerinin kuruluş amacı şiddet ve öldürülme tehdidi altında olan kadınlara belli süreler içinde güvenli bir ortam sağlamaktır. Kadınlara korunmasızlık sorunlarını çözme ve şiddet olan evden kurtularak güvenli bir ortama geçme fırsatı veren sığınmaevleri aynı zamanda kadınların durumları ile yüzleşme, sosyal, psikolojik ve ekonomik yönden güçlenme, geleceğe ait kendileri için sağlıklı planlar yapma gibi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır (Dobash ve Dobash,1992). Bu evlerde kalan mağdur kadınlar psikolojik ve tıbbi yardım almanın yanında hukuki destek ve mesleki eğitim olanaklarına da sahip olurlar. Sığınmaevleri ile ilgili yapılan akademik araştırma ve tezler bu evlerin kadınlar üzerindeki iyileştirici etkisini net bir şekilde ortaya koymaktadır. Çoğunlukla travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresyon, anksiyete, düşük beden ve benlik algısı gibi sorunlarla sığınmaevlerine başvuran kadınların burada kaldıkları süre içinde durumlarında pozitif yönde ilerleme ve iyileşme görülmüştür.

9.2. Toplumsal Yapı İçerisinde Kadın Sığınmaevleri

Kadınların gerek kamusal alanda gerekse aile içinde güçlenmelerini sağlayan sığınmaevleri, mağdur kadınlar tarafından çok fazla talep edilmemektedir. Toplum tarafından “kutsal” ve “mahrem” kabul edilen aile bağlarının koparılmaması adına kadının aile içinde maruz kaldığı şiddetin gizlenmesi ve kadının bu sorun ile baş etme

konusunda sosyal yalnızlığa terk edilmesi, durumun kadın için çözümsüz olarak algılanmasına sebep olur. Bu sebeple kadınlar genel olarak şiddet dayanılmaz boyutlara ulaşmadan çareyi dışarıda aramamaktadırlar. 2007 yılında Özlem Çiftçi tarafından yayınlanan **“Yaşadıkları Şiddet Nedeniyle Sığınmaevlerine Başvuran Kadınların Umutsuzluk, Depresyon ve Üreme Sağlığı Durumlarının Değerlendirilmesi”** isimli tez, kadınların sığınmaevlerine başvurmalarını engelleyen bu sebepleri destekleyen veriler sunar. İstanbul’da, yerel yönetimlere bağlı faaliyet gösteren konukevlerinde barınan 65 şiddet mağduru kadın ile yapılan bu akademik çalışmada kadınların genelinin şiddetle karşılaştıklarında önce annelerine başvurup sorunu ilk önce aile içinde çözmeye çalıştıkları, devam eden süreçte farklı çözümler aradıkları (polisi arama, resmi şikayette bulunma vb.) ve son çare olarak sığınma evine başvurdıkları (%69.3) saptanmıştır. Şiddet mağduru kadının sosyo-ekonomik şartları düşükse, eğitimi ve mesleği yoksa, bakmakla yükümlü oldukları çocukları varsa durum daha da içinden çıkılmaz bir hal alır. Böylece şiddet, ev içerisindeki güç hiyerarşisini perçinler. Feminist hareketin şiddetin her çeşidini, erkeğin kadın üzerindeki iktidarını pekiştirmek adına attığı politik bir adım olarak yorumlaması yine bu sebeptendir (Barbara Mehrhof ve Pamela Kearon, 1971).

Toplum içindeki değer yargıları üzerinden meşrulaşarak görünmez hale gelen şiddet, kadınların ve kadına yönelik şiddet ile çalışan kurumların mücadele etmesini oldukça zorlaştırır. Etiketlenme-dışlanma korkusu kadının şiddeti ortaya çıkarmasını ve karşı durma sürecinde dışarıdan yardım almasını engeller (Eyüboğlu, 2009). Nilgün Yeniocak tarafından 2011 yılında yapılan **“Şiddet Bağlamında İncelenen Üç Kadın Grubunun Başa Çıkma Biçimleri ve Bu Bağlamda Çocuklarında Algılanan Sorunlar”** isimli tez sonuçlarına göre şiddet gören kadınların ilgili kurumlardan yardım talep etme oranının oldukça düşük olması bu zorluğu kanıtlar niteliktedir. Şiddet gördüğü halde sığınmaevine başvurmayan ve aynı evde yaşamaya devam eden kadınlar boyun eğme davranışını ve çaresizlik duygularını yoğun olarak yaşarlar. Stresle başa çıkma, problem çözme ve sosyal destek hizmetlerinden yararlanma becerileri sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınlara göre oldukça düşüktür. Bu bilgiye paralel olarak, Açelya Uçan’ın 2011 yılında yayınlanan **“Bir Sosyal Stigma Öznesi Olarak Kadın**

Sığınmaevleri ve Sığınanlar” adlı yüksek lisans tezini incelediğimizde toplum tarafından ötekileştirilmenin ve “evden kaçan kadın” olarak damgalanma düşüncesinin sığınma evinde kalan kadınlar üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir. İzmir belediyelerine bağlı sığınmaevlerinde yapılan derinlemesine mülakatlarda bu kadınların toplum tarafından “yoldan çıkmaya yatkın” olarak algılandıkları için hak ve menfaatlerinden yoksun kaldıkları saptanmıştır. Sığınmaevinden çıktıktan sonra ev ve iş bulamama, geçmişini bilen erkekler tarafından taciz edilme bu yoksunluklara örnek olarak sayılabilir. Uçan, mülakatlarda kadınların gerçekten yaşadıkları şiddet dayanılmaz noktaya ulaşmadan evlerini terk etmediklerini savunmacı bir dille sürekli tekrarlayarak ifade etmelerini bu araştırmada vurgulanması gereken bir nokta olarak görmektedir. O’na göre, sosyal dışlanma algısının yarattığı içselleştirilmiş damga kadınların, sığınmaevinde olma durumuna karşı geliştirdikleri bu tutumla tam olarak görünür olur. **“Kadın Sığınmaevinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar İle Eşiyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması”** (Duygu Gökmen, 2009) isimli başka bir tezde; 5 yıldan uzun bir süre şiddet gördükten sonra sığınmaevine yerleşen kadınların sığınmaevine başvurma kararı alma sebepleri sırasıyla; şiddet sıklaştığı zaman (%51.6), ciddi bedensel hasarlar aldıkları zaman (%38.7), ailenin destek olmayacağını anladığı zaman (%22.6) ve şiddet çocuklara yönelmeye başladığı zaman (%9.7) olarak tespit edilmiştir. Kadınlar şiddetle başa çıkma konusunda genellikle kurumsal yardım talebinde bulunmayı tercih etmemekle birlikte herhangi bir mağduriyet durumunda devletin sahip çıkmasını ve yeterli sayıda sığınma evinin kendileri için hazır olmasını beklemektedirler (Altınay ve Arat, 2008).

9.3. Tarihsel Süreçte Kadın Sığınmaevleri

Erkek egemen yapının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan toplumsal eşitsizlik, kadınlar tarafından başlatılan sorgulama ve karşı duruş sürecini beraberinde getirmiştir. 1970’li yıllara kadar kadınlar “eşitlik” yaklaşımını benimseyerek insan olmanın getirdiği seçme seçilme hakkı, çalışma hakkı, mülkiyet hakkı gibi “doğal hakları” toplumsal hayat içerisinde elde etme mücadelesi vermiştir. Dünyada 1970’lerden sonraki dönemde kadın hareketleri, eşitsizlik karşısındaki taleplerinin bir çerçevesini

oluşturup kendilerine bir yol haritası belirlemişler ve konuyu politik bir iktidar sorunu olarak ele almaya başlamışlardır. Türkiye’de kadınların özel ve kamusal alanda her açıdan donanımlı hale gelebilmesi için yapılan örgütsel mücadeleler on yıl gecikme ile 1980’lerden sonra kendini göstermeye başlamıştır. Bu mücadelenin en büyük kamusal kazanımlarından biri sığınmaevleridir. İlk olarak 1971 tarihinde İngiltere’de ve takiben Avrupa, ABD, Kanada ve Avustralya’da hizmete giren sığınmaevlerinin ülkemizdeki açılışı 1990 yılında gerçekleşmiştir. (Diner ve Toktaş, 2013). Devlet bu süreçte yerel idarelere “kadın konukevleri” açma sorumluluğu verirken kadın kuruluşları da kendi imkânları ile konukevi açma yetkisine sahip olmuştur. Ülkemizde ilk sığınmaevleri yerel yönetimler tarafından 1990 yılında açılmaya başlanmış ancak iki yıl gibi kısa bir süre içerisinde yerel yönetimlerin el değiştirmesi sonucu kapatılmıştır. O yıllarda kadın derneklerinin çabası ile açılan konukevlerinin kaderi de bir türlü aşılamayan finansman sorunu yüzünden aynı olmuştur. 1998 yılından itibaren “kadın konukevleri SHÇEK’e bağlı olarak da açılmaya başlamış ancak buna rağmen yeterli sayı ve kapasiteye ulaşamamıştır (Çakır ve Gülbahar, 1999). 2003 yılına kadar olan zaman diliminde sadece 8 olan SHÇEK’e bağlı kadın sığınmaevi sayısı, 2008 yılına kadar geçen 5 yıllık sürede 23’e ulaşmıştır. SHÇEK’e bağlı kuruluşların dışında; valilik, belediye ve sivil toplum kuruluşları tarafından işletilen toplam 21 kadın sığınmaevi bulunmaktadır (KSGM, 2008). Sallan Gül tarafından 2011 yılında yayınlanan “Türkiye’de Sığınmaevlerini Bir Araştırmanın Sonuçları Üzerinden Yeniden Düşünmek” adlı araştırma raporuna göre ülkemizde toplam 60 sığınmaevi bulunmaktadır. Bu evlerin 36’sı SHÇEK çatısı altında toplanırken, 19’u belediyeler, 5’inin de sivil toplum kuruluşlarına ait olduğu saptanmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın verdiği sayı ise toplamda 78’dir. Sığınmaevlerinin gizlilik ilkesi ve belli insanların bilgi edinme hakkına sahip olma özelliği yukarıda gördüğümüz gibi net bir sayıya ulaşılmasını engellese de bu sayıların oldukça yetersiz olduğu ortadadır. Sığınmaevleri konusundaki durumu yüzünden Avrupa Komisyonu tarafından 2001 yılından beri yayınlanan raporlar aracılığıyla eleştirilen ve özellikle uluslararası sözleşmelerden üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi konusunda uyarılan Türkiye, amaçladığı hedefe henüz ulaşamamıştır. Sığınmaevlerini finanse etmenin gerekliliğini öngören 5393 sayılı yasaya rağmen devletin bu konuda belediyeler üzerinde hiçbir yaptırımının olmaması yüzünden

sorun halen devam etmektedir. Bu kanuna göre nüfusu 50.000'i geçen her belediyenin sığınma evi açma ve finansman sağlama yükümlülüğü vardır. Ancak çok az sayıda belediye bu yükümlülüğü gerektiği şekilde yerine getirmiştir (Açıkel, 2009).

9.4. Kadın Sığınmaevlerinin İşleyiş Modelleri

Sığınmaevlerinin işleyiş modelleri birbirinden farklılık gösterirler. Bu farklılıklar evlerin sahip oldukları nitelikler, benimsedikleri ilkeler ve uygulamalarına göre belirlenir. Ülkemizde sığınmaevlerini açma ve yürütme yetkisi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), yerel yönetimler, uzmanlaşmış kadın örgütleri, sivil toplum kuruluşlarının elindedir. Yerel yönetimler ile kadın örgütlerinin işbirliği yaptığı örnekler de mevcuttur. Sığınmaevleri için gerekli olan finansman, merkezi yönetim bütçesi, yerel yönetimler, projeler, bağışlar ve kuruluşların karma bütçelerinden karşılanır. Ülkemizde sistematik uygulanan bir sığınmaevi modeli yoktur. Ancak gelişmiş ülkelerdeki örneklere baktığımızda genellikle “yarı-bağımsız” modelin uygulandığını görürüz. Bütçesini devletin karşıladığı evler bağımsız kadın grupları tarafından yönetilir. Bu modelde devlet denetleme yetkisine sahip olmasına rağmen evler üzerinde müdahale hakkı yoktur. Ülkemizde böyle bir yasal düzenleme henüz yapılmamıştır.

Sığınmaevleri çeşitlerine baktığımız zaman oluşumun yaşam alanlarının ortaklaşa kullanıldığı “kolektif müstakil evler” ve uzun süreli ikamete ihtiyaç duyan kadınların çocukları ile birlikte kullanabilecekleri “bağımsız apartman daireleri” şeklinde olduğunu görürüz. Bunların yanında huzurevleri ve hastaneler gibi kamu kuruluşları içerisinde “özel bir bölüm” şeklinde tasarlanan evler de vardır. Mimar Ceyda Alpago, 2006 yılında yayınladığı “**Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınma Evleri Olgusu**” başlıklı yüksek lisans tezinde sığınmaevlerini, fonksiyonel özellikleri ve kullanıcı-mekân ilişkisine göre incelemiştir. Mevcut yönetmeliklerde sığınmaevleri açılırken özellikle fiziki koşullar ile ilgili gerekliliklerin tam olarak belirtilmediğini vurgulayarak, özel bölüm olarak açılan evleri gizlilik ilkesini çiğneyerek kadınların güvenliğini tehlikeye attığını gerekçesiyle eleştirmiştir. Ayrıca bu evlerin amacına uygun olarak çalışabilmesi için öncelikli olarak ekonomik sürekliliğin sağlanması gerekir. Fiziki olarak kadınların

ihtiyaçlarını karşılayabilecek donanımına sahip olan odaların birbirine dönüştürülebilir olarak tasarlanması daha işlevsel bir kullanımı beraberinde getirir. Örneğin, televizyon odası günün belli saatlerinde etüt odası olarak kullanılabilir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi ülkemiz sığınmaevlerindeki mevcut durumu olması gerekenler bakış açısıyla bizimle buluşturan Alpago, kadınları şiddetten uzaklaştırma, fiziki ve ekonomik rahatlık sağlama gibi işlevlerinin yanında bu evlerin onları toplumsal hayata kazandıran ve yeni bir hayatla buluşturan “acil servisler” olarak da görev yapmaları gerekliliğinin altını çizer.

Ülkemizdeki sığınmaevlerini kalış süresi açısından incelediğimizde, uzun süre desteğe ihtiyaç duyan kadınların, çocukları ile birlikte “uzun süreli evler” olarak isimlendirilen evlerde ancak 1-6 ay arası bir zaman diliminde kalabildiklerini görmekteyiz. Gelişmiş ülkelerde bu süre sınırsızdır. Can güvenliği tehdit altında olan kadınların bir sığınmaevine yerleşinceye kadar güvenlik sebebiyle yerleştirildikleri “istasyon tipi” evlerde kalma süresi gelişmiş ülkelerde 6 aya kadar çıkabiliyorken bu süre ülkemizde en fazla 1 aydır. Sığınmaevinden ayrıldıktan sonra 1-2 yıl süre ile kadınların bazen ücretsiz bazen de az bir ödeme ile kaldıkları “geçiş evleri”, istasyon ve kolektif yapıyı bir arada bulandıran “karma yapı evler” de yine aynı amaca hizmet eder.

Evlerden yararlanan kadın gruplarına göre bir sınıflama yaptığımızda karma ve uzmanlaşmış olmak üzere karşımıza iki çeşit sığınma evi çıkar. Uzmanlaşmış evler seks işçileri ile mücadele gibi belirli bir alanda hizmet verirken karma evler farklı problemlere sahip olan kadınları bir arada barındırır. Türkiye’de evler genellikle karma yapıda olmasına rağmen realitede tanımını çok da karşılamaz. Çünkü kadınlar belli koşulları sağlıyorlarsa ve sağlıklılarsa bu evlere kabul edilir. Lezbiyenler, transseksüeller, seks işçileri, engelliler, madde bağımlıları, yabancı uyruklular başvursalar bile diğer kadınlara zarar verme ihtimali sebebiyle bu evlere kabul edilmezler (Sezgin, 2007).

9.5. Kadın Sığınmaevlerinin Kurumsal Yapısı

Ülkemizde sığınmaevi çalışanları ve bu evlerde barınan kadınlar arasındaki hiyerarşi çok nettir. Sorumluluğun çalışanlara yüklendiği bu yapılanmada yöneticinin bilgi ve onayına bağlı bir işleyiş vardır. Barınan kadınların söz hakları olmamakla birlikte bu işleyişin tamamen dışında tutulur. Ancak kadın örgütlerine ait sığınma evleri daha demokratik bir yapılanma içindedir. Miray Korkmaz, 2012 tarihinde yayınladığı **“Kadın Sığınaklarının Feminist Duruş Kuramı Çerçevesinde Analizi: Türkiye’den Bir Vaka Çalışması”** başlıklı yüksek lisans tezinde kadınların sığınak deneyimlerini Türkiye sistemi ve sığınakların yapısı bağlamında inceler. Feminist Duruş Kuramı perspektifiyle yapılan bu vaka analizi çalışmasında, sığınmaevinde kalan kadınların sosyal hayat içerisinde güçlenerek yeniden var olmasının mevcut sistemde ne kadar mümkün olduğu araştırılır. 78 kadının şiddet öykülerinin tamamına (şiddet süreci ve sonrası) ulaşan araştırmacı, bu kadınların sığınak personeli ile olan ilişkilerini de inceler. Korkmaz’a göre kadınların öznel şiddet deneyimleri sadece toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanamaz. Şiddet ancak kurumsal işleyiş ile birlikte ele alındığında anlaşılır olabilir. Toplumsal yapı içerisinde sıkışan kadınlar, bireylerin ve kurumların “arabuluculuk” rolünü üstelenmesiyle birlikte daha zor bir durum içinde kalırlar, kurumların işleyişlerindeki sıkılık yüzünden güçsüzleşirler. Kadınların bu zor süreci güçlenerek tamamlamaları için kurumların arabuluculuk rolünü terk etmesi yapılarının esnemesi ve kadınların ihtiyaçlarına göre stratejiler belirlemesi gerekir. Sığınak politikaları oluşturulurken burada barınan kadınların da fikirlerinin alınması ve onların da işleyişte söz sahibi olması yukarıda bahsedilen stratejilere örnek olarak gösterilebilir. Feminist ilkeler açısından bakıldığında sığınakların kadınların politize olmaları üzerinde büyük etkisi olduğu kabul edilir. Oysaki Korkmaz’ın araştırmasında durum hiç de beklenildiği gibi değildir. Türkiye sığınmaevlerinde yaşayan kadınlar bu durumdan oldukça uzaktır. Feminist açıdan bakıldığında bir sığınmaevi, kadının “kadın olma”yı öğrendiği yerdir. Bu çalışmada görüşme yapılan kadınların sığınakta kaldığı süre içinde “güçlenme” olarak oluşan algının “istihdam” olduğu ortaya çıkmıştır. Fikirleri güçlü olmak için iş bulmak gerektiği şeklinde değişim göstermiştir. Çoğunluğu sığınakların koruyucu özelliği üzerinde durmuştur. Kadınların büyük bir bölümü için

sığınaklar feminist hareketin en önemli kazanımlarından bir değil sadece devlete ait bir kurumdur. Sonuç olarak sığınakların merkezi idare ve belediyeler tarafından yönetilmesi feminist duruş açısından zayıflığa neden olduğu düşünülür.

Her sığınmaevi kadınların güçlenmesi için kendi içinde bir potansiyele sahiptir. Nerede olursa olsun tüm sığınmaevleri insan merkezli ve eşitlikçi, kadınların güvenliğini sağlama, gizliliğini koruma ve ihtiyaçlarını karşılama konusunda dikkatli, bilgilendirici, destekleyici ve yenilikçi bir anlayışa sahip olmak zorundadır. Ancak bu temel ilkelere bağlı kalınırsa kadınların mağduriyetleri giderilebilir ve yeni mağduriyetlerin oluşması engellenebilir (Tosun & Öztürk, 2010).

9.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Araştırmamıza dâhil edilen kadına yönelik şiddet tezlerinin tamamına yakını katılımcı grubu olarak sığınaklarda kalan kadınları kullanmaktadır. Genel olarak sığınmaevleri, sığınmaevlerinin kadınlar üzerindeki etkileri, sığınmaevlerinin toplum içerisindeki yeri açısından değerlendirilmiştir. Genellikle sosyoloji ve psikoloji anabilim dallarında yapılan bu tezler genel tablo içinde oldukça yetersizdir. Kadına şiddetle mücadelede çok hayati bir noktada bulunan sığınmaevleri, işleyiş modelleri, kadınların bu evlerden yararlanma durumu, evlerin kadınlar üzerinde bıraktığı etki, sığınma evlerinde çalışan meslek elemanları, bu meslek gruplarının yaşadığı sorunlar, sığınma evlerinin kurumsal görünümü gibi sayabileceğimiz pek çok çalışma konusundan sadece bir kaçını bu tezlerde çalışma konusu olarak kullanılmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalar çok kısıtlı elde edilen veriler çok azdır. Bu duruma etki eden faktörler arasında sığınma evleri ile ilgili çalışan kişilerin gerekli kurumsal izinleri almada yaşadıkları zorluklar elbette sayılabilir. Ancak bu konu bile başlı başına bir araştırma alanını oluşturmaktadır.

10. Kadına Yönelik Şiddet ve Din

Kadına yönelik şiddetin din ile ilişkisi, ilgili yazında daima tartışma konusu olmuştur. Ancak literatürde kadına yönelik şiddet ve din ilişkisi ile ilgili çok az sayıda

veri ve çalışma bulunmaktadır. Çalışmamızda dinin kadına yönelik şiddet üzerindeki etkisini araştıran altı tane teze ulaşılabilmektedir.

Literatür taraması sonucu elde edilen ve bu bölüm kapsamında değerlendirilen tezler kadına yönelik şiddet konusunu İslam hukuku/fıkıh, din sosyolojisi ve din psikolojisi bakış açısıyla incelemektedirler. Bu kapsamda ilk olarak **“İslam Hukuku Açısından Töre Cinayetleri”** (Macit Sevgili, 2007) isimli yüksek lisans tezine yer verilmiştir. Töre cinayetlerini sosyolojik açıdan değerlendirmeye çalışan bu araştırma, toplumun İslam’ı algılayış biçimi ile İslam öğretisi arasındaki farka vurgu yapar. Töre cinayetlerinin İslam hukukundaki yerini belirlemeye çalışır. Sosyoloji ve İslam hukuku kaynaklarından yararlanan tez yazarı, konu ile ilgili günceli takip etmek amacıyla ilgili akademik çalışmalar ve haber yayınlarına da yer verir. Tezde İslam hukukunun ilke ve adalet sistemiyle bağdaşmayan töre cinayetleri, dinî ve kültürel pratikler açısından sorgulanmaktadır. Dinin kültür üzerindeki etkisi ile ataerkil yapının kültür üzerindeki etkisi ekseninde yapılan tartışma ve analizler sonucunda ulaşılan nokta şudur: Töre cinayetlerinde delilin bulunmaması, cezanın suçtan sonra infaz edilmesi, cinayetin tasarlanarak işlenmesi gibi durumların bulunması İslam hukukunun adalet ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca bu suça sebebiyet veren cinsel eylemlerin İslam hukukundaki cezai yaptırımını ölüm değildir. Uygulanacak cezada, bu cezanın devlet tarafından uygulanması şartı da bulunmaktadır. İnsan bedeninin kutsallığını kabul eden İslam hukuku, kadına töre sebebiyle yapılan her türlü işkenceye karşı çıkmaktadır. Bu sebeple, namus bahanesiyle kadın üzerinde kontrol kuran erkek egemen zihniyet ve uygulamalar sonucu ortaya çıkan bu cinayetler, İslam hukukuna ait bir uygulama değil kökleri İslamiyet öncesine kadar dayanan ataerkil yapının bir sonucudur.

Din-töre cinayetleri ilişkisi ile ilgili yapılan bir başka yüksek lisans tezi ise din sosyolojisi alanında yapılmıştır. **“Töre Cinayetleri: Diyarbakır’da Göç Sonrası Töre”** (Esra Aslan, 2007) isimli yüksek lisans tezi, töre cinayetlerindeki etken faktörleri araştırma amacı taşımaktadır. Tarihsel, toplumsal, kültürel, kurumsal ve bireysel açıdan yapılan analizler ile töre olgusu değerlendirilir. Genellikle İslam toplumları arasında güçlü olarak varlığını sürdürdüğü düşünülen töre cinayeti olgusu, dinî ve kültürel pratikler açısından sorgulanır. Kültür tarafından yetkilendirilen cinayet failleri üzerinde

dinin rolü araştırılır. Tez, kullandığı gözlem ve mülakat tekniği aracılığıyla kültürün din ve cinsiyet rolleri üzerindeki belirleyici etkisini, göç ardından yaşanan değişim ekseninde analiz etmeye çalışır. Çalışma kapsamında Diyarbakır'ın yoğun şekilde göç almış Suriçi Beldesi'nde, üçte birini kadınların oluşturduğu elliden fazla kişi ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre töre öncelikle cinsel ahlak ile ilgili yaptırımlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Mutlak kabul gerektiren düşünce ve davranış kalıpları sosyalleşme süreci ile kuşaktan kuşağa aktarılmakta ve bu sorun içedönük kültürlerde daha yoğun olarak yaşanmaktadır. Ataerkil kültürün içinde oluşan töre ve namus kavramının ortaya çıkışı üç büyük dinden çok önceye dayanmasına rağmen, çıkış yeri olan Ortadoğu'dan dünyaya yayılmış olması sebebiyle özellikle İslam dini ile sürekli ilişkilendirilir. Töre cinayetleri Kuran'daki tüm ilkelere ters düşmesine rağmen, paradoksal biçimde cinayetin kesinlikle yasaklandığı bir din olan İslam aracılığı ile meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Kültürel yasaların dinî kurallarının önüne geçmesi olarak yorumlanan bu durum, Diyarbakır örneği üzerinden değerlendirilir. Diyarbakır'daki göç olayı, dışa kapalı toplumsal yapıyı değiştirerek bireyselliğin ön plana çıkmasına sebep olduğu için toplumsal yapıda kaçınılmaz şekilde bir değişim gerçekleşir. Bu değişim başlangıçta cinayetlerde yükselmelere sebep olmuş olsa da uzun vadede törelerde çözümlerin yaşanması sonucunu beraberinde getirmiştir.

Din sosyolojisi alanında yayınlanan **“Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din”** (Emine Öztürk, 2008) isimli doktora tezi aile içi şiddet ile din arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sığınma evinde kalan kadınların ve şiddet uygulayan eşlerinin dinî inanç ve ibadete ilişkin tutum ve davranışları ve öznel dindarlık algıları ile aile içi şiddete karşı geliştirilen tutum ve davranışlar arasındaki ilişkiye odaklanan tez, katılımcıların itaatkârlığa ilişkin tutumlarının şiddete ilişkin tutumlarıyla kurduğu bağı da incelemiştir. Şiddet uygulayan eşlerle ilgili toplanan bilgiler mağdur kadınların eşleri hakkındaki gözlemlerine dayanmaktadır. Şiddet sonucu ağır travmalar geçirip sığınma evine yerleşen ve psikolojik yardım alan katılımcılar, iyileşme sürecinde dinî-manevî (Allah’a sığınma ve dua etme) bir yardımcı unsur olarak kullanmaktadırlar. Katılımcıların dinî inanç ve ibadet etme oranları eşlerine göre daha yüksektir. Dindarlık arttıkça sosyal uyum puanlarının da yükseliyor olması dinin insanı uysallaştırdığı

görüşlerini desteklemektedir. Ayrıca şiddet, itaatkârlık puanları yüksek olan katılımcı grubu üzerinde içine kapanma, çevresi ile iletişimini koparma ve pasifleşme gibi eğilimler yaratmıştır.

Kadına yönelik şiddet ile ilgili din psikolojisi alanında yapılan **“Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar”** (Melike Nur Kılıç, 2009) isimli yüksek lisans tezi, Kuran ve sünnet perspektifinden kadına yönelik şiddetin değerlendirmesini yapmaya çalışmıştır. Şiddet mağduru kadınların psikolojik, manevi ve hukuki boyutta hangi problem çözme tekniklerini kullandığını saptamaya çalışan tez, bu amaçla kadın sığınmaevlerinde kalan 20 kadınla derinlemesine mülakatlar gerçekleştirmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgularda Kuran okuma, dua etme, Allah’a güvenme ve şiddet karşısında sabretme şiddet karşısında kadınlar tarafından kullanılan manevi çözüm yolları olarak tespit edilmiştir.

Yunus Emre Küçük tarafından 2011 yılında yapılan **“Eşler Arası Şiddeti Önlemede Fıkıhta Öngörülen Tedbirler”** isimli yüksek lisans tezi ise, aile içinde yaşanan en büyük sorunlardan biri olan eş şiddeti ile ilgili İslam dininin getirdiği kural ve düzenlemelere odaklanmaktadır. Eşler arasında yaşanan şiddetin oluşmadan engellenmesi gerektiğini savunun fıkıh âlimleri Kur’an’da bulunan ahlak ilkelerine uygun şekilde fıkhi düzenlemeler yapmışlar ve bir hukuk sistemi geliştirmişlerdir. Yapılan bu düzenlemelere Kur’an ve Sünnet’in yanında örf ve gelenekler de dahil edilmiştir. Çalışma, şiddet olayları karşısında aile meclisi kararları, ta’zir cezası ve tefrik uygulamasını içine alan fıkhi tedbirleri analiz eder. Ayrıca bu gibi çeşitli ceza ve müeyyideler ile engellenmeye çalışılan şiddet konusunda Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yapılması gerekli olan dini ve fıkhi eğitimlerin önemini vurgular.

“Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım (Ankara’daki Kadın Sığınma Evleri Örneği)” adı ile 2013 yılında Hatice Ömek tarafından yapılan yüksek lisans tez çalışmasında aile içinde kadına uygulanan şiddet, şiddet mağduru ve uygulayıcısının din anlayışı ekseninde sorgulanmaktadır. Kadın sığınma evlerinde kalan 13 kadın ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla

toplanan veriler, şiddet-din anlayışı arasındaki ilişki çerçevesinde değerlendirilmiştir. Katılımcılara göre şiddet, kocalarının din anlayışına uygun davranmadıkları zaman ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, katılımcıların dinî pratiklerini yerine getirme durumları, zaman zaman şiddetin sebebi olmaktadır. Şiddetin sıklaşması ile birlikte kadınların dinî pratiklere olan yöneliminin artması, ibadetlerin kadınlar tarafından şiddetle başa çıkma yöntemi olarak kullanılması şeklinde yorumlanmaktadır. Çalışmada dinin şiddetin direkt sebebi olduğu ile ilgili herhangi bir veriye rastlanmamıştır. Ayrıca aile içi şiddetin olduğu bu ailelerde nitelikli bir dinî eğitim ya da eğilim bulunmamaktadır.

“Değişen Toplumsal Yapıda Aile: Eşler Arası Şiddet ve Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği” (Ali Bayer, 2013) isimli din sosyolojisi alanında yapılan bir başka doktora tezi şiddetin din ve gelenekle olan ilişkisine dikkati çekmektedir. Şiddet konusunda hem bireysel hem de toplumsal açıdan oluşan algı farkları ve eşler arasında meydana gelen şiddet üzerindeki dini etkiler bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Tez sonucuna göre şiddetin her çeşidinin karşısında engelleyici bir işleve sahip olan din, ailelerin şiddet sonucunda zarar görmesinde de engelleyici bir etki yaratmaktadır.

10.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Din ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Ülkemizde ilahiyat fakültelerine bağlı farklı anabilim dallarında kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan yüzsek lisans ve doktora tezlerinin ilgili yazında önemi büyüktür. Çalışmamız kapsamında yapılan literatür taraması sonucu 6 adet teze ulaşılmıştır. Din sosyolojisi, din psikolojisi, İslam hukuku anabilim dallarına ait olan bu tezler genellikle kadına yönelik şiddetin sosyolojik, psikoloji, dini ve hukuki boyutlarına odaklanmaktadır. Bu tezlerde en sık kullanılan konular töre cinayetleri ve eş şiddeti olmuştur. Tezlerin ortak özelliği, İslam dininin ilke ve adalet sistemiyle bağdaşmayan kadına yönelik şiddet olgusunun dini ve kültürel pratikler açısından sorgulanmasıdır. Şiddet mağduru kadın ve şiddet faili erkeklerin dini tutum ve davranış kalıpları ekseninde, dinin ve ataerkil yapının kültür ve toplum üzerindeki etkisi tartışılır. Elde edilen veriler bu bakış açısıyla analiz edilir. Şiddet faillerinin dini kuralları kadın

üzerinde kurdukları denetimin kaynağı gibi göstermesi, kadınların ise erkeğe itaatin gerekliliğini dine dayandırması, kadınların şiddetle baş etme aracı olarak yoğunlukla duayı ve sabrı kullanması yapılan araştırmaların genelinin sonuç değerlendirmesidir. Bu çalışmalarda şiddetin ve kadının din içerisindeki konumu sorgulanır ve konunun hukuki boyutu dini literatür içinde değerlendirilir. Sonuç olarak bu tezlerin dikkat çeken ortak derdi din ve kültürü birbirinden ayırıştırarak şiddeti açıklamaktır.

11. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya

Kadına yönelik şiddet konusunda çalışan tüm kurum ve kuruluşlar ile toplum arasında köprü görevi görebilecek bir niteliğe sahip olan medya bilgi paylaşımındaki hızı, toplumsal olaylara anlam katmadaki gücü ve kitleler üzerindeki etkisi sebebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir. 20. yüzyıldan itibaren teknolojik gelişmelerin yarattığı çeşitlilik medyanın kamusal alandaki hâkimiyet alanını oldukça genişletmiş, böylelikle kadının medyadaki sunumu daha da kritik bir hal almıştır. Kadına yönelik şiddetin toplumsal düzeyde doğru olarak algılanmasında önemli belirsizlikler bulunmaktadır. Şiddetin sadece cinsel ve fiziksel ibaretmiş gibi algılanmasında medyanın payı büyüktür. Medyanın çok geniş bir yelpazede oluşan etki alanı, medyanın amaca uygun harekete geçirilmesi yönündeki uluslararası, ulusal, kamusal ve akademik ilgiyi üzerinde toplamıştır. Medyayı amaca uygun kullanabilme araştırmalarının bir ayağında da kadına yönelik şiddet çalışmaları bulunur. Medyadaki kadın temsilleri, kullanılan eril söylem, toplumsal bilinç üzerinde yarattığı etki ile şiddetin medya aracılığıyla yeniden üretimi gibi konulara odaklanan bu akademik analizler, medyanın da ortak olduğu kadın ihlallerine karşı yürütülen bir mücadele görevi görmektedir. Medya üzerinde sağlanacak otokontrolün akademik ayağını oluşturan bu çalışmalar, kadına yönelik şiddete ve cinsiyet ayrımcılığına duyarlı ilkelerin yayıncılık mevzuatına eklenmesi için gerekli olan bilimsel desteği vermekte ve ayrıca bu konuda yapılması gereken düzenlemeler için bir rehber görevi görmektedir. Medyanın uygun bir şekilde kullanılması ve amaç doğrultusunda harekete geçirilebilmesi gerekmektedir. Yapısal özellikleri, çalışma düzeni, işleyiş biçimleri, kurumsal amaçları, ideolojik eğilimleri, kurum dışı etkinlikleri

medya içeriklerinin önemli belirleyicileridir. Amaca ulaşmak adına geliştirilecek doğru stratejiler, bu belirleyicileri iyi tanımak için yapılan akademik çalışmaların desteği ile mümkün olacaktır.

Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarında karşılaşılan en önemli sorun alanlarından biri medya organları aracılığı ile yapılan cinsiyete dayalı ayrımcılıktır. Kadın bedeninin teşhir ve nesneleştirilmesinin yanı sıra cinsiyet temelli önyargıların pekiştirilmesinde de büyük katkısı olan medya, değer yargılarına göre oluşan duygu, düşünce, algı ve davranışların yeniden ve yeniden üretilmesini sağlamaktadır. Medya toplumsal cinsiyet rolleri ile paralel şekilde hareket ederek kadını gerçekçi bir kimlik sunumundan yoksun bırakmaktadır. İçselleştirilmiş kalıplar içerisinde karşımıza çıkan bu kimlik sunumları toplumsal algı zeminini bozmaktadır. Medya araçları vasıtasıyla her fırsatta karşımıza çıkan sosyo-psikolojik yönden zayıf, duygularıyla hareket eden, korunmaya muhtaç ve seks objesi olan kadın sunumları, toplumun kadınlar ile ilgili beklentilerini şekillendirerek onlar için büyük bir baskı alanı yaratmaktadır. Kadınların medyada sahip olduğu statü paralelinde oluşan bu sunumlar yenilikçi dönüşümün önündeki en büyük engellerden biri olmuştur.

Medyadaki şiddeti kadın bakış açısıyla inceleyip, elde edilen bu veriler üzerinde değerlendirme yapan akademik çalışmalar, genel olarak gazete, televizyon ya da internet haberlerindeki söylem, ideoloji ve içeriklere odaklanmaktadır. Örneğin, Özlem Erol "**Aile İçi Şiddete Son Kampanyası ve Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Analizi**" (2010) isimli çalışmasında medyadaki şiddetle mücadele kampanyalarını ele alır. Bu çalışma kapsamında analiz edilen Aile İçi Şiddete Son Kampanyası, şiddetle mücadele ile ilgili yapılan tüm araştırma ve etkinlikleri kitlelere ulaştırmak amacıyla başlatılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre öncelikle şiddet olaylarının süreç ve sonuçları ile ilgili gelişmeleri takip eden bu kampanyanın haber içeriklerinde gizlilik ilkelerini yok saydıkları, kadınların özel hayatlarını çokça deşifre ettikleri ve şiddetin bir hak ediliş sonucu ortaya çıktığı yönünde imalar taşıdıkları belirlenmiştir. Kampanyanın bu özelliklere sahip olan haberleri, kampanyayı amacının oldukça dışına çıkarmaktadır. Magazin sayfalarında karşımıza çıkan ünlü yüzlerin bu kampanyada kullanılması ise kampanyayı amacından uzaklaştıran diğer bir durumdur. Tanınmış isimler ile her

kesimden kadının şiddete maruz kaldığı mesajı verilmeye çalışılır. Ancak kampanyanın daha çok ses getirmesi amacıyla atılan bu adım konuyu magazinsel bir zemine yerleştirmenin ötesine geçemez şeklinde yorumlanır. Tez kapsamına alınan bir diğer konu ise haber sunumlarıdır. Kadınların gördüğü fiziksel yaralanmaların ilgi çekmek amacıyla haberlerde ön planda tutulması kadınlar için ikincil bir mağduriyet durumu oluşturur. Sonuç olarak ortaya çıkan tablo, medya aracılığı ile yapılan bilgi aktarımı ve kampanyaların uzman onayı ve rehberliği ile hazırlanmıyor olmasının amacın ve niyetinin dışında net zararlar içeren mesajları kitlelere ulaştırma sorununu beraberinde getirdiğidir.

Sumru Aydın tarafından 2012 yılında yayınlanan yüksek lisans tezi, politik duruşlarına göre gazeteleri sınıflandırır ve gazete haberlerinde kullanılan kadın sunumunu muhafazakârlık söylemi çerçevesinde inceler. **“Gazete Yayıncılığında Muhafazakârlık Söyleminin Değişimi 2003-2008”** isimli bu çalışmada Hürriyet, Zaman ve Cumhuriyet gazeteleri belli tarihler arasında yaptıkları haber içeriklerine göre analiz edilmiştir. Bu haberler metin, yapı, anlam ve üretim açısından ele alınır. Şiddet olayı aktarılırken ifadelerine yer verilen kişiler hakkında suçluluk imasının olup olmadığı, bu imada belli bir cinsiyete odaklanılıp odaklanılmadığı, haber metnindeki vurgular belirlenirken herhangi bir ayrımcılığın söz konusu olup olmadığı, öne çıkarılan ahlaki değerlerin cinsiyet üzerinden sunulup sunulmadığı, verilen haberlerde mağdur kadının toplumsal rollerinin sorgulanıp sorgulanmadığı ve kadın şiddetinin namus merkezli aktarılıp aktarılmadığı gibi durumlar nedensellik çerçevesinde incelenir. Haberlerde kullanılan ideolojik mesaj ve gizli imalardan hareketle yapılan bu metin çözümlemeleri, aynı zamanda şiddet uygulayan erkeğin konumunu sorgular. Yapılan haberlerde kadının toplumsal sorumluluklarındaki eksikliklerin kanıtlanması için komşu ve akraba ifadelerine başvurulduğu görülür. Sosyal normlar üzerinden kadının yaptığı hataların bu şekildeki sunumu failin işlediği cinayeti meşrulaştırıcı bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla “Aileyi dışı kuş yapar” söyleminden beslenen kadın figürü, aile ve toplum üzerinde bir tehdit unsuru oluşturduğu anda şiddetle durdurulmaktadır. Elde edilen tüm bu veriler, kadına yönelik şiddetin haberler aracılığı ile nasıl meşrulaştırıldığını, toplumsallaştığını ve yaygınlaştığını ortaya koymaktadır.

Sabah, Zaman ve Cumhuriyet gazetelerindeki kadına yönelik şiddet haberlerini 5 aylık bir zaman aralığında tarayan “**Farklı Yayın Politikalarına Sahip Gazetelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sunumu**” (Esra Dudu, 2013) isimli yüksek lisans tezi konu ile ilgili oldukça anlamlı veriler sunar. Analizi yapılan bu haberlerde genel olarak olay ve birey özellikleri ön planda tutulmaktadır. Bu şekilde şiddet sorunun kendisi görmezden gelinmektedir. Medyanın her zaman en çok ilgi gören konularından olan şiddet, bu haberlerde standart bir sorun çözme aracı gibi sunulurken günlük yaşamın bir parçası halini alır. Bu sunum şeklinde aile ile ilgili geleneksel değerler ön planda tutulurken şiddetin zarar verici yönleri arka planda kalır. Şiddet olaylarında fail genelde erkek iken mağdur kadındır. Teze göre şiddeti meşrulaştıran güç şiddetin medyadaki yer alış durumudur. Şiddetin medyada sıklıkla yer alması kadınlar üzerindeki kaygının artmasına sebep olmaktadır. Bu yoğun kaygı şiddetin sebeplerinden çok olayın kendisi ile ilgili olabilir. Diğer yandan medyada yer bulan şiddet olaylarının failer için caydırıcı etki yarattığını, adli güçler ve kolluk kuvvetleri için ise motivasyon sebebi olduğunu savunan aksi yönde görüşlere de tez kapsamında yer verilmiştir. Namus ve töre cinayetleri ile ilgili haberler ise sosyal normlara yaptığı vurgu sebebiyle gizli bir meşruluk anlamı taşırken olayla ilgili yasal sürecin sunumu ikinci planda kalmaktadır. Eleştirel ve sorgulayıcı sunum şekli yerine kullanılan magazinsel ve kültürel söylem kitlelere oldukça tehlikeli mesajlar verir. Standart sunum ve söylemler sonucu oluşan duyarsızlaşma ise kadına yönelik şiddet ile ilgili sorunların artmasına sebep olabilir. Kadının haberlerde “öteki” olarak sunuluyor olması, toplum içerisindeki ikincil konumu pekiştirmekte ve böylelikle şiddet olaylarındaki artışa katkı sağlamaktadır. Genellikle kurbanın aldığı fiziksel zarar şiddet haberlerinin ana teması olarak verilirken faili şiddete sürükleyen sebepler de marjinalleştirilir. Literatür ile paralel bulgular elde eden tez, haberlerde en fazla yer alan şiddet türünü “cinayet” olarak belirlemiştir. İkinci sırayı fiziksel şiddet alırken üçüncü sırada cinsel şiddet haberleri bulunur. Kadına yönelik şiddet haberlerinin genelde 3. sayfada ve az sütun sayısı ile verilmesi, cinsel şiddet mağdurlarının haberlerde pornografik söylemler ve fotoğraflar ile kullanılması konunun önemsizleştirilmesi olarak yorumlanır. Haberlerde eril söylem kullanan gazeteler kadına yönelik şiddeti bir ceza mekanizması olarak sunarken daha eşitlikçi olan gazeteler

şiddet haberini hak ihlalleri, yasa ve yönetmeliklerdeki eksiklikler, şiddet davalarındaki gelişmeler çerçevesinde sunmaktadırlar.

Şiddet olayının sıra dışı gösterilmesi, olayların vahşet ve cinayet içermesi, şiddet olayında yer alan tarafların ünlü kişilerden oluşması gibi özelliklerin şiddet olayının haber değeri taşımasında belirleyici rol üstlendiğini savunan diğer bir tez de Tuğçe Çalışkan'ın yaptığı "**Kadına Yönelik Şiddet Kampanyaları**" isimli çalışmadır (2013). Kadının mağdur ve güçsüz sunumunun şiddete uğrama olasılığını arttırdığına dikkat çeken tez, kadınların şiddeti engellemek için verdiği mücadelenin ve bu mücadele sonucunda gelen ölüm olayının haber içeriklerinde ayrıntılı bir şekilde yer almasını umut kırıcı bulur. Bu süreçte yasal işleyişte mevcut olan eksikliklerin kadını nasıl mağdur ettiğinin ve çaresiz bıraktığının deşifre edilmesi doğru bir hareket gibi gözükse de bu haberlerin taşıdığı "şiddete boyun eğmeyen kadın öldürülür" alt mesajı oldukça tehlikelidir. Kadına yönelik şiddete karşı yürütülen kampanyaları bu bakış açısıyla değerlendiren tez, bu kampanyalarda genellikle ünlü kişiler ve morarmış gözler kullanılmasını eleştirmektedir. Aynı zamanda şiddeti sadece fiziksel şiddetten ibaretmiş gibi gösteren bu kampanyalar kadınların şiddetle mücadelesinde cesaret kırıcı etki yaratır. Ünlü ve güçlü kadınların bile fiziksel şiddetle başa çıkamayacağı ilgili verilen alt mesajlar bu kampanyalardaki en büyük çelişkilerden biridir.

Medyanın kitleler üzerindeki etkisi bakımından mesaj iletiminde en önemli araçlarından biri de televizyondur. Televizyon programlarında genellikle erkek seyircinin muhatap alınması ve kadınların cinsel obje olarak kullanılması gibi temsil sorunları sebebiyle oluşan baskı 90'lı yıllarla birlikte eşitlikten yana olumlu bir çözülme sürecine girmiş olsa de erkek egemen sunumlar tamamen ortadan kalkmamıştır. Medya ritüelleri izleyici kitlesinin sosyo-kültürel ve bireysel özelliklerine göre şekillenmektedir. Kültürel kodlar ve ortak değerler kullanılarak oluşturulan metinler içerisinde var olan temsiller verdikleri mesajlar açısından oldukça etkili araçlardır. Kadınların temsil sorunu üretilen bu mesajlar içerisinde gizlidir. Metinlerde sembolik olarak da olsa varlığını devam ettiren kadınların ikincil konumu toplumdaki beklentilere kaynaklık eder. Medyadaki kadın temsilleri ile ilgili yapılan araştırma sonuçları birçok ortak öğeyi içerisinde barındırır. Erkeklere göre çok daha sınırlı bir alanda kendini

temsil imkânı bulan kadınlar genelde geleneksel roller içerisinde yer alır. Kadının geleneksel medya klişelerinden oluşan aile içi rol paylaşımları varlığını korumakla birlikte özellikle son 20 yılda bu temsillerde kırılmalar dikkati çekmektedir. Güçlü kadın temsilleri her geçen gün artmaya devam eder. Televizyon dizileri en çok reyting alan programlardır. Dizilerdeki senaryolar ve kurgular birbirinden ne kadar farklı olursa olsun rol içeriği kadının özel alandaki yeri ve erkeğin kamusal alandaki hâkimiyeti ile şekillenir. Karakterlerin geleneksel kalıpların dışına çıktığı örneklerin sayısı da oldukça fazladır. Ancak bu örneklerde bile temelde yatan cinsiyet eşitsizliği varlığını korumaya devam eder. Sonuç olarak; özellikle 2000’li yıllarla birlikte televizyon ve sinemada daha görünür olan güçlü, özgür ve başarılı kadın temsilleri önemli bir ilerleme gibi gözüküyor olsa da bu kadınların zor durumlarda ellerinden tutan kurtarıcılarının erkek olarak seçilmesi gerçekte geleneksel değerlerin halen gücünü koruduğuna delil olarak gösterilebilir. Özetle, temsil şeklinin değişmesi temsil içeriğinde çok büyük bir farklılığa sebep olmamaktadır.

Televizyon yayınlarında özel bir yere sahip olan ve kadın bakış açısıyla kurgulanan sabah kuşaklarında bile şiddetin ya haklı bir nedene dayandırıldığı ya da istisna olarak yansıtıldığı, kadınların haber programlarında genelde haberin öznesi olarak kullanılmadığı, kurban profiliyle haberlere yansıyan kadınların uzman olarak karşımıza oldukça az çıktığı görülmektedir. Haber dağılımlarında da aynı cinsiyetçi ayırım göze çarpar. Politika ve spor haberlerinde erkek hakimiyeti söz konusu iken suç, şiddet, cinayet ve sosyal konularda yapılan haberler kadın hakimiyetindedir.

Geniş kitleler üzerinde etkili olmak amacıyla baskın kültürel değerlere göre hazırlanan reklam içerikleri kadın açısından benzer sonuçlar yaratmaktadır. Kadın bedeninin metalaştırıldığı reklam içerikleri aracılığı ile üretilen güzellik kavramı kadının standartlaştırılmış pozisyonunu korumaya devam eder. Reklamlarda yer alan uzman profili ve güvenilir arka plan seslendirmeleri ise genellikle erkek ağırlıklıdır.

Medya çalışanlarını incelediğimizde, 80’ler ile birlikte medya sektöründe çalışan kadınların sayılarının artmaya başladığını görürüz. Bununla birlikte iş bölümündeki erkek egemen yapı varlığını korumaya devam etmiştir. Erkek egemen yönetim

kadrosuna sahip olan bu sektörde maaş dağılımı, istihdam, metin yazarlığı ve program yapıcılığı da yine erkeklerin öncülük ettiği alanlardır. Ev ve özel alanla ilgili programlarda genelde kadınlar yer alırken haberler ve spor gibi programlarda erkekler ağırlıklı aktörlerdir. Gazete haberciliğinde de aynı yapılanma karşımıza çıkar. Posta ve Takvim gazetelerinde yayınlanan 1220 adet kadına yönelik şiddet haberi üzerinde yapılan **“Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma”** (Coşkun Halıcı, 2007) isimli doktora çalışmasında bu haberleri yapan muhabirlerin çoğunlukla erkek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre haberlerde kadın bakış açısının bulunmaması sürpriz değildir.

Kadına yönelik şiddet ile mücadelede gerek sivil toplum kuruluşlarının ve kadın örgütlerinin gerekse devlet mekanizmalarının üstlendiği rol ve sorumlulukların başarılı bir şekilde yerine getirilmesi etkili destek sistemlerinin devreye girmesiyle mümkündür. Birbiri ile kan bağı olan bu kurumların işbirliklerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi çözüm için öncelik arz etmektedir.

11.1. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya ile İlgili Tezlerin Değerlendirmesi

Kadına yönelik şiddet ve medya etkileşimi ile ilgili yapılan tezler genellikle taciz, tecavüz, töre ve namus cinayetleri ve kadına yönelik şiddet olaylarının basındaki sunumu ve kullandıkların söylem üzerine yoğunlaşmıştır. Televizyon ve sinema alanındaki araştırmalar ise ekrandaki kadın temsilleri ve bu temsillerin içeriklerindeki ataerkil mesajlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Tezler kapsamında bahsedilen bir başka önemli konu ise medyanın devlet ile olan bağının biterek özel sektörde yerini alması sonucu gelişen süreçtir. Özel sektöre geçiş ile başlayan ticari kaygılar haber içeriklerinin standartlaşmasına sebep olur. Eğlence ve tüketim kültürünün hızla yayılması sonucu oluşan bireysel ve çıkarıcı yaklaşımlar bu durumu pekiştirir. İzlenme kaygısının kamu yararının yerini aldığı bu yeni düzende en fazla reklam getiren şey en çok haber değerini taşımaktadır.

Bu bölüm kapsamında incelenen tezler, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yapılan uluslararası sözleşmeler, bu sözleşmeler ile birlikte gündeme gelen

medyanın rolü ve sorumlulukları ve bu amaçla yapılan ulusal düzenlemelerin etkisiyle akademik alanda oluşan ilginin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Medyanın bu alandaki rolü ve sorumlulukları ile ilgili bilgi ve farkındalık arttıkça medya ve şiddet ile ilgili yapılan akademik araştırmaların da sayısının artacağı beklenmektedir. Medya gerek ticari yönü gerek biçimsel özellikleri gerekse yayın alanı açısından çok boyutlu ve kapsamı oldukça geniş bir araştırma zeminine sahiptir. Ancak medyanın kuruluş ve çalışma ilkeleri, işleyiş ve istihdam yapıları, kurum içi ve kurum dışı etkinlikleri, medyanın bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri gibi akademik alanda kadın bakış açısıyla incelenen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Medyanın yönlendirici, etkileyici ve bilgilendirici rolü sebebiyle bu alanda yapılan çalışmaların artırılması çok önemlidir

12. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleden Sorumlu Olan Meslek Elemanları

Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan mücadele çalışmalarının en önemli araçlarından biri bu alanda çalışan yetkili personeldir. Şiddet mağduru kadınlarla şiddetin her aşamasında (şiddet meydana gelmeden önce, şiddet devam ediyorken veya şiddet meydana geldikten sonra) karşı karşıya gelen bu meslek elemanları, şiddet sürecini yönlendirme gücü nedeniyle hayati bir konumda bulunurlar. Sivil ya da resmi nasıl bir kurumda çalışırsa çalışsın bu personel gerek kadının mağduriyetinin giderilmesinde gerekse mağduriyetin daha da artmasında belirleyici rol üstlenmektedirler. Şiddete maruz kalan kadınlar için sunulan hizmetler kolluk kuvvetleri, adli kurumlar, SHÇEK, barolar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ve sağlık kuruluşları tarafından verilir. Bu kuruluşlarda çalışan personelin yetkin olması şiddet olayının tespiti, mağdur kadının değerlendirilmesi, ilgili kurum ve kuruluşların olayla ilgili bilgilendirilmesi, kadının sorumlu kurum ve kuruluşlara yönlendirilmesi ve bu süreçlerde yaşanacak olan ikincil mağduriyetlerin önlenmesi açısından hayati bir önem arz etmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda özellikle 1980'lerden itibaren önemli gelişmeler yaşanmış ve şiddetin ortadan kaldırılması için birçok düzenleme yapılmıştır. Ancak halen istenilen hedeflere ulaşılamamış olmakla birlikte şiddet artarak yaşanmaya

devam etmektedir. Bu durumun en büyük nedenlerinden biri uygulama sorundur. Mücadeleden sorumlu kurum ve kuruluşlardaki işleyişinde, sorumlu personelin istihdam edilmesinde ve personelin konu ile ilgili bilgi ve bilinç düzeylerindeki yetersizlikler uygulamada çıkan aksaklıkların en önemli sebepleri arasında sayılabilir. 2005-2007 yılları arasında kadına yönelik şiddet ile ilgili üç önemli Başbakanlık Genelgesi yürürlüğe girmiştir. Bu genelgeler gereğince Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı ile kadına yönelik şiddetle mücadelenin bir parçası olan ilgili tüm bakanlıklar arasında “Eğitim Protokolleri” imzalanmıştır. Sorumlu meslek elemanlarının kadına yönelik şiddetle mücadeledeki rolü ve uygulanacak prosedürler adı altında gerçekleştirilen eğitimlerde 71.000 polis memuru, 65.000 sağlık personeli, aile mahkemelerinde görev yapan toplamda 326 hâkim ve savcı, 17.000 din görevlisi kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda eğitilmiştir (Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı, 2012) .

12.1. Bilgi, Tutum ve Farkındalık Düzeyi

Kadına yönelik şiddetle mücadele eden meslek elemanlarının konu ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeylerini inceleyen tezlere bakıldığında, bu personelin bilgisinin en çok şiddet gören kadın mağdurlarla yaşadıkları tecrübelerine dayandığı dikkati çekmektedir. Bu personele mezuniyetten önce genellikle kadına yönelik şiddetle alakalı hiçbir mesleki eğitim verilmemiştir. Ayrıca şiddet olayında kadının aldığı herhangi bir fiziksel hasar yoksa bu personel şiddeti tespit etmekte oldukça yetersiz kalmaktadır. Kadın mağdurla iletişim kurmakta, bilgi ve yönlendirme yapmakta zorlanmaktadırlar. Özellikler personelin mağdurları konu ve süreç ile ilgili bilgilendirme, sorumlu kurum ve kuruluşlara yönlendirme konusunda yaşanan aksaklıkların en önemli sebebi kurumsal işleyişteki yetersizlikler olarak gösterilmektedir.

Bu bölüm kapsamına alınan ilk tezimiz “**Şanlıurfa İli Viranşehir İlçe Merkezinde Sağlık Personelinin Aile İçi Şiddet Konusunda Bilgi, Tutum ve Mesleki Uygulamaları**” (Öznur Kandemir, 2007) isimli çalışmadır. 87 sağlık personeli ile yapılan bu çalışmada personelin bilgi düzeyinin karşılaştıkları şiddet türüne göre değiştiği, aynı personelin %88-%93’unun sözlü şiddeti, %90-100’ünün cinsel şiddeti,

%93-96'sının ekonomik şiddeti doğru olarak tanımlayabildiği tespit edilmiştir. Tekrarlayan fiziksel travmalarda personelin %72.4'ünün şiddet olgularından şüphelendiği ve %67'sinin tıbbi tedavi yaptıktan sonra rapor düzenleyerek adli kurumlara bildirdikleri belirlenmiştir. Sağlık çalışanlarının meslek hayatı boyunca şiddete maruz kalmış kadınlarla karşılaşma oranı oldukça yüksektir. Bu alanda yaşanan aksaklıklar acil müdahale gereken noktalardan biridir. Hem sosyal hem de kurumsal bazda sorunun büyüklüğünün anlaşılabilmesi için bu alanda yapılacak akademik çalışmalar çok kıymetlidir.

“Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Bilgi ve Tutumları” (Sibel Kıyak, 2008) isimli yüksek lisans tezinde 40 merkez sağlık ocağında çalışan 328 ebe ve hemşirenin küçük bir bölümünün eğitim aldığı, şiddeti tanılama becerilerinin kişisel özellikler ve tecrübelerle göre şekillendiği, şiddete karşı negatif bir tutum içerisinde oldukları ve resmi bir tanılama evrakı bulunmamasının eksikliğini hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Devlet hastaneleri ve sağlık ocaklarında çalışan 517 hemşire, 250 ebe ve 316 hekim ile yapılan **“Hekim ve Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri”** (İnci Derya Yayla, 2009) isimli bir başka yüksek lisans tezinde çalışanların %85.5'inin mezuniyet öncesi, % 98.6'sının da mezuniyet sonrası kadına yönelik şiddet konusunda eğitim almadıkları, %70.5'inin şiddete uğramış kadın ile karşılaştığı, %34.8'i öykü almada ve %24.6'sının rapor etmede/ yasal süreçte yetersiz kaldıkları, %51.9'unun “kadını daha kötü duruma sokacağı düşüncesi” ve %32.9'unun ise “yasal süreçlere ait bilginin olmaması” sebebiyle bildirim yapmadıkları ve şiddeti tanılamada bilgi eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir.

Ayşegül Beyazpınar'ın 2010 yılında yaptığı **“Hemşire/ebelerin Kadına Yönelik Şiddetin Tanılamasında Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi”** isimli tez kadın doğum kliniklerinde çalışan 222 hemşire, ebe, sağlık memuru ile aynı amaçla yapılan araştırma sonucuna göre bu çalışanların %85.6'sının mezuniyet öncesi, %92.8'inin mezuniyet sonrasında kadına yönelik şiddet konusunda bilgi almamış olmasına rağmen meslek hayatında şiddet mağduru kadınla karşılaşma oranlarının %60.8 olduğu belirlenmiştir.

Mağdurların konuşma isteksizliği, güven ortamının olmaması, özel bir tanılama ve değerlendirme kriterinin bulunmaması, yetersizlik çalışanlar açısından en sık yaşanan güçlüklerdir.

Mesleki rollere ilişkin tutumları belirlemeye çalışan “**Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı**” (Meral Kök Can, 2010) isimli tez, aile içi şiddet vakalarıyla yoğun olarak çalışan hekim ve hemşirelerin aile içi şiddet konusunda eğitimsiz, şiddet vakalarını hastanelerde çalışan sosyal hizmet uzmanına yönlendirme ve adli boyuta taşıma konusunda yetersiz olduğunu tespit etmiştir.

28 merkez sağlık ocağında çalışan hekim, hemşire ve ebeler ile yapılan “**Malatya Merkez Sağlık Ocaklarında Çalışan Hekim, Hemşire ve Ebelerin Şiddet Deneyimleri ve Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Tutum ve Davranış Düzeyleri**”(Meryem Sarıbyık, 2012) isimli tez sonuçlarına göre; çalışmaya katılan kadınların %51,1'i, erkeklerin %54,8'i yaşamı boyunca en az bir kere şiddete maruz kalmıştır. Çalışanların %77,1'i mezuniyet öncesinde kadına yönelik şiddet eğitimi almamışken mezuniyet sonrasında eğitim almayanların oranı ise %31,6'dır. Hekimlerin %74,3'ü, hemşirelerin %73,2'si ve ebelerin %67,5'i kadına yönelik şiddet olayı ile karşılaşmış ve bu personelin %81,8'i bildirim yapacağını dile getirmiştir.

“**Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Algılama Durumlarının Değerlendirilmesi**”(Betül Özdemir, 2013) isimli tez çalışmasına katılan katılımcılar şiddeti sırasıyla kadının acı çekmesine sebep olan eylem (%90), zor kullanma (%78.4), psikolojik baskı (%78.1) olarak tanımlamıştır. Psikolojik ve fiziksel şiddet türünün en sık yaşanan şiddet türü olduğunu düşünen hemşireler şiddeti en çok sosyokültürel seviyesi düşük toplumlara ait bir sorun olarak değerlendirmektedir. Yapılan ayrıntılı analizler sonucunda bu meslek grubunun bilimsel bilgi olarak desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şengül Yaman Efe'nin 2010 yılında yaptığı doktora tezi, bu bölüm içinde analiz edilen sağlık çalışanları ile ilgili tüm tezlerin tamamını kapsayıcı bir nitelik taşır. “**Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Acil Servis Hemşirelerinden Beklentileri**” isimli tezden elde edilen veriler doğrultusunda acil servis hemşirelerine faydalı olacak

öneriler geliştirilmeye çalışılır. Tez sonuçlarına göre şiddete uğrayan kadınlar genellikle şiddeti gizleme eğilimi taşırken hemşirelerden beklentileri bu sorunla nasıl başa çıkacakları ile ilgili bilgilendirilme ve yönlendirilmedir. Hemşireler tarafından gözlemlenen şiddet failleri ile ilgili davranış kalıpları genelde aşırı gergin tavırlar ya da şiddet uyguladığı kişiye karşı aşırı ilgili davranışlar olarak tespit edilmiştir. Mağdurlar için yalnızca tıbbi tedavi hizmeti veren hemşireler, daha fazlasının fiziki şartlar, mesleki eğitim seviyeleri, iş yoğunluğu, iş saatleri ve şiddetle ilgili uygulanan resmi prosedürdeki eksikler yüzünden imkânsız olduğunu dile getirmektedirler. Hemşireler hizmet koşullarındaki tüm bu yetersizlikler sebebiyle kadınlara müdahale etmekten çekinirler.

Şiddet olayı sonrasında mağdur kadınların ilk başvuru yaptıkları yerlerden biri polis merkezleridir. Kişinin özelinde gerçekleşen bir olayın kadın tarafından çoğunluğu erkek personelden oluşan resmi bir kurumda anlatılması oldukça zor bir durumdur. Araştırmalar polislerin ve polis merkezlerinin kadınlar üzerinde yarattığı iticilik ve kaygı durumunun başvurular üzerinde önemli bir engel olarak görmektedirler. Ayrıca kurumlardaki yanlış uygulamalar, fiziki şartlardaki yetersizlikler, yetkili personelin mağdur karşısındaki yanlış tutumları bu durumu kadınlar için daha da zorlaştırmaktadır. Çalışmamız kapsamında yapılan literatür taraması sonucunda mesleki rollere ilişkin tutumlar konusunda örneklem grubu olarak kolluk kuvvetlerinin belirlendiği tek çalışma **“Polislerin Kadına Yönelik Şiddete ve Bu Tip Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları”**(Narin Küçük, 2013)tür. Şiddet mağduru kadınların başvurdukları ilk yerlerden biri olan polis merkezlerinde görevli olan polis memurları oldukça hassas bir konumda bulunmaktadır. 470 polis memuruna uygulanan anket sonucunda elde edilen bulgular polislerin kişisel tecrübelerine, kadına yönelik şiddet vakalarıyla karşılaşma sıklıklarına, bilgi düzeylerine göre farklılaştığı saptanmıştır. Kadına yönelik şiddete ilişkin tutumun olumlu olması bu konudaki mesleki tutumları da olumlu etkilemektedir.

12.2. Mesleki Yeterlilik

Kadına yönelik şiddet araştırmaları sonucunda elde edilen bilimsel bilgiler şiddet oranlarının oldukça yüksek olduğunu ve şiddete maruz kalan kadınların yardım

alabilecekleri hizmet alanlarının yaygınlaşmasına ve etkili bir şekilde çalışmasına olan ihtiyacın oldukça büyük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kadına yönelik şiddetle mücadele çerçevesinde özellikle son yıllarda meydana gelen ulusal ve uluslararası gelişmeler, yapılan düzenlemeler doğrultusunda bu mücadelede sorumlu olan personelin rolü ve uygulanacak prosedürler ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. İlgili bakanlıklar tarafından başlatılan bu eğitimlerde sağlık, emniyet, diyanet ve yargı personelleri yer almaktadır.

Bu kapsamda değerlendirilen **“Kadına Yönelik Şiddet İle Mücadelede Farklı Yöntemlerle Verilen Sağlık Hizmetleri Eğitimlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi”** (Sena Kaplan, 2011) isimli doktora tezi ile sağlık personeline yapılan eğitsel bir müdahalede etkinlik değişkeni incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda katılımcıların yasal sorumlulukları ile ilgili farkındalık düzeyinin düşük, sağlık personeline korumaya yönelik alınacak yasal tedbirlerin yetersiz olduğu saptanmıştır. Saptanan sorunlar ışığında; Eğitimde sürekliliğin sağlanması, eğitimci ve katılımcılar arasındaki iletişim sorunlarının çözülmesi, şiddet eğitiminin lisans müfredatına eklenmesi, bu alanda yapılan akademik çalışmaların desteklenmesi, eğitimlerin içerik ve yöntem bakımından geliştirilmesi, disiplinler arası uyum problemlerinin aşılması ve yaygınlaştırılmasının gerekliliği ortaya konulmuştur.

12.3. Mesleki Yıpranma

Kadın danışma merkezlerinde çalışan kadınların şahit oldukları şiddetten etkilenme şekilleri araştıran **“Kadın Danışma Merkezlerinde Çalışan Kadınların Ruhsal Travma ve İlişkili Sorunları”** (Aslıhan Akatlı Merdan, 2009) isimli yüksek lisans tezi birbirinden farklı 18 danışma merkezinde çalışan kadınlar ile görüşmeler yapmıştır. Yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda bu kadınların depresyon, mesleki tükenmişlik sendromu, travma sonrası stres bozukluğu ve eş duyum bozukluğu problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadele eden bu kadınların ihtiyaçlarının, çalışma koşullarındaki olumsuzluklar ve yaşadıkları problemlerin fark edilmemesi sorunun gün geçtikçe büyümesine sebep olmaktadır.

12.4. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleden Sorumlu Olan Meslek Elemanları Konusunda Yapılan Tezlerin Değerlendirmesi

Kadınların maruz kaldıkları şiddetle olan mücadelesi sürecinde ilk andan son ana kadar bu mücadeleden sorumlu olan meslek elemanlarının payı çok büyüktür. Şiddetin ortaya çıkarılması, önlenmesi, mağdur kadının bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi, şiddetle ilgili kovuşturma ve soruşturma hizmetlerinin yerine getirilmesi, suçluların cezalandırılması, mağdur kadınların koruma altına alınması, bu kadınlara gerekli sosyal destek, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesi gibi aşamalarda görev alan bu personelin bilgi birikimi, konu ile ilgili farkındalık düzeyi, mesleki yetkinliği ve tükenmişlik düzeyi oldukça önemlidir. Sağlık sektöründe çalışan hekim, hemşire, ebe ve sağlık memurları; aile mahkemelerinde görev yapan hâkimler, savcılar, sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar; Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı ilgili birimlerde bulunan kolluk kuvvetleri, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın ilgili birimlerinde çalışan din görevlileri, sığınmaevleri ve kadın danışma merkezlerinde görev yapan kişileri dahil edeceğimiz meslek gruplarının tamamı ve daha fazlası bu kapsama girmektedirler. Ancak yaptığımız literatür taraması sonucunda kadına yönelik şiddetle mücadeleden sorumlu olan meslek elemanları ile ilgili yapılan tezlerin tamamına yakınının sağlık çalışanlarını katılımcı grubu olarak belirlediği tespit edilmiştir. Oysaki kadına yönelik şiddete karşı mücadele veren her meslek grubunun bu mücadele içinde hayati bir yeri bulunmaktadır. Kadınların şiddete boyun eğmesi ya da şiddete karşı cesaretle mücadele etmesi bu zor süreçte aldığı destek ile mümkündür. Şiddet mağduru kadınların merkezinde bulunduğu bu mücadelenin başarısı, kadının sahip olduğu kurumsal destek halkasının içerisinde bulunan her personelin yetkinliği ölçüsündedir.

Maalesef kadına yönelik şiddetle mücadeleden sorumlu olan meslek elemanları ile ilgili yapılan çalışmalar akademik yazındaki en zayıf halkalardan biridir. Bu konu kapsamında 9 tanesi sağlık çalışanları ile ilgili olmak üzere toplam 10 teze ulaşılmıştır. Tezler üzerinde yapılan inceleme sonucunda, bu çalışanların mesleki tecrübeye dayanan bilgi düzeylerinin şiddete uğrayan kadınlara yardım konusunda etkin bir mücadele verilmesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak yorumlanabilir. Kadına yönelik şiddetin ülkemizde bir devlet politikası haline gelmesi ile birlikte başlayan süreçte

mücadelede görev alan meslek elemanlarına mesleki yeterlilik kazandırmak amacıyla devlet bünyesinde pek çok eğitim projesi hayata geçirilmiştir. Ancak verilen bu eğitimlerin yeterliliği konusunda net bir veri yoktur. Bu alanda yapılacak akademik çalışmaların büyük bir açığı kapatacağı düşünülmektedir. Ayrıca kurumsal bir yapı içerisinde görev yapan bu meslek gruplarının iş ve işleyiş içerisindeki yeri, yaşanan kurumsal sorunlar, iş yükü ve iş yoğunluğu problemleri, aksaklıklara sebep olan değişkenler, mesleki yıpranma ve tükenmişlik düzeyi gibi pek çok faktör tüm meslek grupları için ayrı ayrı inceleme nesnesi olarak kullanılmalıdır. Ancak bu şekilde yapılan akademik çalışmalar sayesinde mağdur ve personel arasındaki karşılıklı etkileşimin doğası ve her iki taraf için yarattığı sonuçlar tam olarak saptanabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, yaşamın hemen her boyutunda karşılaştığımız, zaman ve mekân sınırı tanımayan, çok bileşenli bir olgudur. Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları 1970'lerden itibaren dünyada, on yıl gecikmeyle 1980'lerden sonra da ülkemizde görünür olmaya başlamıştır. Konunun görmezden gelinemez yönü, akademik çalışmalarda da ele alınmasını, irdelenmesini, sorgulanmasını ve değerlendirilmesini kaçınılmaz kılmıştır.

Kadın ve şiddet arasındaki ilişkiyi farklı açılardan ele alan çalışmaların akademik gelişimini ortaya koymak, gelecekte bu konu ile ilgili yapılacak araştırmalar için rehberlik vazifesi üstlenmek anlamına gelmektedir. Bir diğer deyişle, akademik araştırmaların kadına yönelik şiddet konusuna getirdiği çok yönlü bilimsel açıklamaların bu tez kapsamında sınıflandırılarak değerlendirmeye alınması, kadına yönelik şiddet konusunun ülkemizdeki akademik görünümünü ortaya koymanın yanında, gelecekte yapılması gereken akademik çalışmalara da yön verme amacı taşımaktadır.

Araştırmamız kapsamında değerlendirilen tezlerin tamamı hakkında konuşurken öncelikle belirtilmesi gereken husus, “kadına yönelik şiddet” ve “aile içinde kadına yönelik şiddet” kavramları arasındaki iç içe geçmişliktir. Kadına uygulanan şiddetin aile içinde aranması, “kadına yönelik şiddet” yerine “aile içi şiddet” ya da “aile içinde kadına yönelik şiddet” kavramlarının kullanılması, bu alanda belirsizlik yaratmakla birlikte araştırmaların kapsamlarını da daraltmaktadır. Oysaki kadına yönelik şiddeti tam olarak tespit etmek, şiddetin nedenlerini eksiksiz olarak ortaya çıkarmak, bu konuda etkin mücadele yöntemleri geliştirmek ancak kadın ve şiddeti bütüncül bir bakış açısıyla araştırma konusu yapmakla mümkün olacaktır. Kadın yaşamının aile çerçevesi dışında kalan kısımlarını şiddetten arınmış saymak; her türlü sosyal, idari, dini ve kültürel ortamda kadına uygulanan şiddeti dikkate almamak doğru bir yaklaşım olmasa gerektir. Tez çalışmaları üzerinde yaptığımız analizler sonucunda tespit ettiğimiz bu durum, kadına yönelik şiddetin ülkemizdeki akademik görünümünü ortaya çıkarmanın gereğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Tezlerin geneline baktığımızda ortaya çıkan bir diğer sonuç, şiddeti tetikleyen faktörlerin tek bir nedene bağlı ve birbirinden bağımsız olmadığıdır. Şiddetin nedenleri çok boyutlu ve karmaşık bir yapı sergilerken bir akademisyenin psikolojik, sosyolojik, antropolojik, kültürel veya biyolojik pek çok nedeni bir arada düşünme mecburiyeti bulunmaktadır. Şiddetin nedenleri ile ilgili yapılan tezler genelde dar bir çerçevede şiddetin belli yönlerine yoğunlaşmaktadır.

Kadına yönelik şiddet ile ilgili yapılan araştırmalarda temel hedef ne olursa olsun, kadınların maruz kaldığı şiddet ve şiddet çeşitleri ile ilgili niceliksel veriler sunulmaktadır. Literatürde şiddet türlerini ayrı ayrı sınıflandırarak ele alan tezler yok denecek kadar azdır. Şiddet türlerinin çoğunlukla bir arada yaşanmasından dolayı bu konu karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bu çalışma kapsamında yapılan analizler, tezlerin genellikle şiddetin fiziksel ve cinsel yönüne ağırlık verdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum fiziksel ve cinsel şiddetin diğer şiddet çeşitlerine göre daha görünür olması ve kolay tespit edilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Ülkemizde cinsel şiddet suçları ile ilgili yapılan tezler oldukça az sayıdadır. Şurası bir gerçektir ki, cinsel taciz konusunun gayet geniş bir içeriğe sahip olması, kapsamının açık bir şekilde belirlenememesi ve genellikle kadınlar tarafından gizlenmesi bu konuda yapılan akademik çalışmaların hareket alanını kısıtlamaktadır. Cinsel taciz konulu tezlerde dikkati çeken bir nokta, söz konusu çalışmaların çoğunlukla mağdur odaklı yapılmış olmasıdır. Genellikle cinsel tacizi ortaya çıkarma, sebep ve sonuçlarını belirleme amacıyla yapılan bu tezler, bu şekliyle cinsel taciz olgusunun sadece bir bölümüne ışık tutmaktadır. Etkin çözümler elde edebilmek için konunun daha bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi, fail ayağının göz ardı edilmemesi ve çözümlerin bu paralelde üretilmesi gerekmektedir.

Yaygın ve sonuçları açısından oldukça yıkıcı olan tecavüz konusunda yapılan çalışmalar da tıpkı cinsel taciz çalışmaları gibi az sayıda ve mağdur odaklıdır. Tecavüz konulu tezler üzerinde yapılan analizlerde dikkat çeken en önemli noktalardan biri, bu tezlerin yayınlanma tarihlerinde son yıllarda hızlı bir artış olduğudur. Ülkemizin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve belgelerden doğan yükümlülükler sebebiyle yapılan iç

hukuk düzenlemelerinin yarattığı gündemin, bu artışla ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu durum ülkemizdeki gündem ile akademik eğilimler arasındaki karşılıklı etkileşimi gözler önüne sermektedir. Bu alanda çalışan akademisyenlerin unutmaması gereken noktalardan biri, ülke gündeminin akademik yazın üzerinde yarattığı etki kadar, akademik yazının da ülke gündemini belirleme gücüne sahip olduğudur.

Şiddetin failleri ve mağdurları ile ilgili yapılan tez çalışmaları, kadına yönelik şiddet olgusunu geniş bir çerçevede anlayabilmek için gerekli olan pek çok veriyi içinde barındırmaktadır. Suç ve suçlu odaklı yapılan bu çalışmalar, örneklem gruplarını çoğunlukla cezaevlerinde kalan hükümlülerden seçmişlerdir. Suç eylemi açısından genellikle erkek katılımcılarla çalışan bu tezler, aile içindeki şiddet suçlarına odaklanmaktadır. Ancak şiddetin failleri ve mağdurları ile ilgili yapılan akademik araştırmalar çok dar bir alanda ve oldukça az sayıda gerçekleştirildiği için sonuçların genelle yansıtılması oldukça zordur.

Töre ve namus cinayetlerini konu edinen tezlerin en dikkat çekici noktası, yoğunluklu olarak 2006-2010 tarihleri arasında yayınlanmış olmalarıdır. Tez yayın tarihlerindeki bu yığılmanın sebebinin 2006 yılında çıkarılan “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleri ile Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler” ve 2007 yılında çıkarılan “İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu Başbakanlık Genelgesi olduğunu düşünebiliriz. Bu genelgelerle birlikte başlayan kurumsal değişim sürecinin, tez çalışmalarının artış gösterdiği yıllarda gündemi sıklıkla işgal ettiği bilinmektedir. Ayrıca Türkiye’nin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükleri gereği medyada da bu konuya ağırlık verilmiştir. Töre ve namus cinayetleri üzerinde odaklanan akademik ilgi, ülke gündemiyle paralel bir şekilde en çok medya alanında yoğunlaşmaktadır. Tezler genel olarak değerlendirildiğinde töre ve namus cinayetleri ile mücadelede çok önemli bir yere sahip olan hukuk alanında çok az sayıda tez bulunduğu tespit edilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin yarattığı bireysel ve toplumsal problemler, akademik bakışın her zaman ilgisini çeken konulardan biri olmuştur. Şiddetin kadın üzerindeki etkileri

çok yönlü ve çeşitli olmasına rağmen, ulaştığımız yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinin neredeyse tamamı şiddetin psikolojik sonuçları üzerinde durmaktadır. Şiddetin yarattığı fiziksel, ekonomik ya da cinsel sonuçların merkeze alınarak incelendiği çalışmalara ihtiyacımız olduğu açıktır. Genellikle kısıtlı ve tek tip katılımcılar ile yapılan tezler, örneklem gruplarını yoğunluklu olarak sığınmaevinde kalan ve şiddeti en uç seviyede yaşamış olan şiddet mağduru kadınlar arasından seçmektedirler. Oysa şiddetin yaygın ve derinden giden kolu, günlük hayatın farklı pencerelerinden bakan kadınlarla da çalışmayı gerektirecek kadar endişe vericidir.

Ülkemizin akademik birikiminde, kadına yönelik şiddetin idari ve hukuki sürecini kadın ve kadın mağdur bakış açısıyla inceleyen çalışmalar çok az sayıdadır. Ulaştığımız kadına yönelik şiddet ve hukuk konulu tezler 2010-2012 tarihleri arasında yayınlanmıştır. Hukuk alanında son on yılda yapılan tezlerin tamamının bu 3 yıllık süre içerisinde toplanma sebebinin, 2011 yılında ülkemiz tarafından imzalanan İstanbul Sözleşmesi ve bu sözleşmeden doğan geniş çaplı yükümlülükler, bu yükümlülükler çerçevesinde resmi ve sivil birçok kurum ve kuruluşta meydana gelen değişimler, 4320 ve 6284 sayılı kanunların uygulamaya konulmasıyla birlikte oluşan hareketlilik olduğu düşünülmektedir. Meydana gelen bu değişimlerin akademik yazında en çok kadın çalışmaları, hukuk ve kamu yönetimi anabilim dallarının ilgisini çektiği görülmektedir. Bu bağlamda kadın çalışmaları anabilim dallarının hukuk alanına olan ilgisi dikkat çekicidir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yapılan tüm çalışmalara rağmen yasa koyuculara uygulamalarda verilen inisiyatifler, bazı yasalarda mevcut olan kavram karmaşaları, ilgili hukuk personelinin mevcut yasalarla ilgili bilgi eksikliği gibi faktörler yüzünden kanunlardaki ataerkil uygulamalar halen tam olarak kaldırılamamıştır. Bu sorunlar aynı zamanda bize hukuk alanındaki akademik boşluğu da işaret etmektedir. Bu bölümde incelenen tezler mevcut hukuki düzenlemelerin önleme, koruma, destekleme hizmetlerinde ihtiyacı karşılama konusunda oldukça yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Kesintisiz süren gayretlere rağmen fail odaklı işleyişler ve mağdur haklarının ikincil pozisyonu halen devam etmektedir. Mevcut akademik araştırmalar

oldukça yetersizdir ve kadına yönelik şiddet ile ilgili akademik yazında kadın bakış açısıyla yapılan hukuk çalışmalarına ihtiyaç oldukça büyüktür.

Sığınmaevlerini izleyen, sığınmaevlerinin kadınlar üzerindeki etkilerini ve toplum içerisindeki yerini değerlendiren tez çalışmalarına baktığımızda, gayet geniş bir yelpazede sunulabilecek bu alanın çok kısıtlı ve dar bir çerçevede ele alındığını görmekteyiz. Kadına yönelik şiddetle mücadelede hayati bir noktada konumlanan sığınmaevlerinin işleyiş modelleri, kadınların bu evlerden yararlanma durumları, evlerin kadınlar üzerinde bıraktığı etki, evlerde çalışan meslek elemanları, bu meslek gruplarının yaşadığı sorunlar, evlerin kurumsal görünümleri, diğer kurum ve kuruluşlarla olan işbirliği gibi pek çok çalışma konusu maalesef akademik yazında karşımıza çıkmamaktadır. Bu duruma etki eden faktörler arasında sığınma evleri ile ilgili çalışan kişilerin gerekli kurumsal izinleri almada yaşadıkları zorluklar elbette sayılabilir. Ancak bu konu bile başlı başına bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddet konusu ile ilgili bir diğer çalışma alanı ise dindir. Töre cinayetleri ve eş şiddeti konularına yoğunlaşan ilahiyat tezlerinin ortak özelliği, kadına yönelik şiddet olgusunun İslam dininin insan varlığına, hak ve onuruna verdiği önemle asla bağdaşmadığına yapılan vurgudur. Bu bağlamda İslam adalet ve hukuk sisteminde kadına yönelik şiddete dair var olan argümanlar incelenmiş, şiddet olgusu kültürel ve dini pratikler açısından sorgulanmıştır. Sonuç olarak bu tezlerin dikkat çeken ortak problemi, din ve kültürü birbirinden ayırıştırarak şiddeti açıklamaktır. Ancak bu alanda yapılan çalışmalar çok kısıtlı ve kapsamı çok dardır. Kadına yönelik şiddetin kadın bakış açısıyla dini bir çerçevede ele alınmasına hem akademik hem de toplumsal anlamda olan ihtiyaç büyüktür.

Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında imzalanan uluslararası sözleşmeler ile birlikte gündeme gelen medyanın rolü ve sorumlulukları aynı zamanda akademik bir ilgiyi de canlandırmıştır. Medya gerek ticari yönü ve biçimsel özellikleri, gerekse yayın alanı açısından zengin bir araştırma zeminine sahiptir. Ancak ülkemizin akademik birikimine bakıldığında medyanın kuruluş ve çalışma ilkeleri, işleyiş ve istihdam yapıları, kurum içi ve kurum dışı etkinlikleri, bireyler ve toplumlar üzerindeki etkileri

gibi hususları kadın bakış açısıyla inceleyen çalışmaların azlığı dikkat çeker. Medyanın yönlendirici, etkileyici ve bilgilendirici rolü sebebiyle bu alanda yapılan çalışmaların arttırılması çok önemlidir. Kadına yönelik şiddet ve medya başlığı altında literatürde yer alan çalışmalar şu an yetersiz olsa da medyanın şiddet üzerindeki etkisi ile ilgili bilgi ve farkındalık arttıkça bu alanda yapılan akademik araştırmaların da çoğalacağı beklenmektedir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde değerlendireceğimiz en son konu, kadına yönelik şiddetle mücadeleden sorumlu olan meslek elemanları ile ilgili yapılan tezlerdir. Sağlık personelinin kolluk kuvvetlerine, adli personelden sosyal çalışmacılara ve din görevlilerine kadar uzanan tayfta, meslek elemanları akademisyenlerin az da olsa ilgisini çekmiştir. Şiddetle mücadele bir bütün olarak düşünüldüğünde, söz konusu personelin kadına yönelik şiddetle ilgili farkındalık düzeyi, mesleki yetkinliği ve tükenmişlik durumu son derece önemlidir. Ancak yapılan incelemede bu alanla ilgili olan tezlerin gayet yetersiz olduğu, mevcut tezlerin ise çoğunlukla sağlık bilimleri alanında ve sağlık çalışanlarına yönelik yapıldığı tespit edilmiştir. Bu alanda araştırma yapmak isteyen kişiler, kadına yönelik şiddet konusunda çalışan meslek elemanlarının kurumsal işleyişin bir parçası olarak görev yaptıklarını unutmamalı ve araştırmalarında kullanacakları problem alanlarını buna göre belirlemelidir.

Kadına yönelik şiddet araştırmaları sonucunda elde edilen verilerin genele yansıtılabilecek bir nitelik taşıması literatür açısından oldukça önemlidir. Bu araştırmaların konu seçme, evren, örneklem, yöntem belirleme ve uygulama gibi safhalarında yaşanan problemler, elde edilen bulguları değerlendirme aşamasında sıkıntılara sebep olmaktadır. Dolayısıyla, akademik çalışmalarda sık sık karşılaşılan problemleri bilmek, ileride yaşanacak sıkıntıların üstesinden gelme konusunda akademisyenlere yardımcı olacaktır. Bu çalışmada inceleme nesnesi olarak kullandığımız tezlerin kısıtlılıkları aynı zamanda çalışmamızın öneriler bölümünü de oluşturmaktadır.

Kadına yönelik şiddet konusunu yüksek lisans, uzmanlık ve özellikle doktora tezi olarak çalışabilmek oldukça zahmetlidir. Bu sebeple araştırmacıların çalışma alanlarını,

evren, örneklem gruplarını ve katılımcı sayılarını sınırlı tuttıkları düşünülmektedir. Araştırmayı belirli coğrafi konumlarla ve belli özellikteki katılımcılarla sınırlı tutmak ancak bölgesel etki ve sonuçlar hakkında konuşmaya imkan sağlamakta, verilerin genellenmesini engellemektedir. Genellikle içe kapalı, geleneğin ağır etkisini omzunda hisseden, küçük bölgelerde yapılan bu araştırmalar, katılımcılar ve araştırmacılar üzerinde aynı zamanda sosyal baskı alanları oluşturabilmekte ve verilerin gerçekliğini bozabilmektedirler. Sosyal baskı genellikle şiddetin gizli tutulması ve şiddet mağduru kadına ulaşılmasının engellenmesi yönünde işlemektedir.

Diğer taraftan sosyo-ekonomik düzeyi ve eğitim seviyesi yüksek olan şiddet mağduru kadınlara ulaşmanın zorluğu da itiraf edilmelidir. Bu kadınlar genel olarak şiddeti gizleme eğilimi taşımakta ve kurumsal destek sistemlerinden faydalanmayı tercih etmemektedir. Bu sebeple söz konusu kadın grubunu resmi sistem içinde tespit etmek ve haklarında araştırma yapmak oldukça zordur.

Tezlerde örneklem grupları ile ilgili dikkati çeken bir başka durum, okur-yazar olmayan kadınların dâhil edilmediği pek çok çalışmanın olmasıdır. Eğitim seviyesi ve şiddet arasındaki ilişkinin genel niteliği düşünüldüğünde bu dışlamanın şiddeti tam olarak tespit etmede önemli bir eksiklik yaratacağı ortadadır. Gelecekte kadına yönelik şiddet konusunu çalışmayı düşünen akademisyenlerin, çalışmaların evren ve örneklem gruplarını oluşturma safhasında, yaşanan bu problemleri göz önünde bulundurması önerilmektedir.

Araştırmalarda ceza ve tevkif evleri, sığınmaevleri, Emniyet Müdürlüğü gibi dışa kapalı alanların çalışma evreni olarak belirlenmesi araştırmacı için birtakım zorluklar yaratır. Evren ile ilgili istatistik belirlemede, resmi evraka ulaşmakta, burada bulunan katılımcılar ile ilgili bilgi almakta sıkıntı yaşanması doğaldır. Araştırmacılar genellikle kendileri için gereken bilgiyi o kurumun yöneticisinden alma yöntemiyle bu sorunun üstesinden gelmeye çalışırlar ancak bu durum bilginin güvenilirliğini tehlikeye sokar. Bu çalışma evrenlerinde en sık yaşanan güçlüklerden biri de zaman probleimidir. Katılımcı gruplarının belli özelliklerine göre sınıflandırılması, kurumlardan izinlerin alınması ve görüşmelerin gerçekleşmesi aşamalarında araştırmacılar genellikle zamanla

yarışmaktadırlar. Araştırma yaparken bu gibi kurumlarla çalışacak olan kişilerin zamanlama konusunda dikkatli olmaları önerilmektedir.

Çalışmamız kapsamına giren tezlere dair tespit ettiğimiz bir diğer problem, ölçek kullanımımızdır. Güvenilirlik ve geçerlilik açısından kültürümüzle uyumlu ölçme ve değerlendirme araçlarının kullanılması, elde edilen sonuçlar açısından önemlidir. Çalışmalarda kullanılan ölçekler genel olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Tezlerde kullanılan ölçekler ölçtükleri niteliklerle sınırlıdır. Bu ölçekler genellikle kendini değerlendirme türü ölçeklerdir ve katılımcılar tarafından gerçeğe uygun bir şekilde yanıtlanmış olması varsayımına dayanmaktadır. Bu durum, amaçlananın doğru ve tam olarak belirlenmesini engelleyici bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla, alanda kullanılan ölçeklerin güvenilirlik ve geçerliliğini analiz eden çalışmaların da yapılması gerekmektedir.

Kadına yönelik şiddet hakkında kaleme alınan tezlerin veri elde etme safhasında sıklıkla kesitsel çalışmalar, yarı yapılandırılmış görüşmeler ve anketler kullanılmıştır. Bu yöntemler uygulanırken yaşanan en büyük risk, gizleme ve gerçeği değiştirme ihtimalinin yüksek olmasıdır. Ayrıca elde edilen veriler çoğunlukla geriye dönük tecrübelerle dayanmakta, bilginin doğruluğu katılımcıların hatırlama ve anlatabilme gücüne bağlı olmaktadır.

Tezlerin veri elde etmede en sık kullandıkları bir diğer yöntem ise kesitsel tipte yapılan araştırmalardır. Neden-sonuç ilişkisine dayanan ve belli olayların belli bir grup ve zaman dilimi içerisinde araştırılması anlamına gelen bu yöntem, belirlenen grup dışında kalan kadınların yaşadıkları benzer deneyimleri tespit etme ve şiddetin uzun süreli etkilerini saptama imkânından yoksundur. Bu sorunun ortadan kalkması, şiddetin kadınlar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin belirlenebilmesi ve kadınların şiddet karşısında verdikleri tepkilerin zaman içerisindeki gelişiminin saptanabilmesi için sınırlı sayıda örneklem grubuyla takipli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Ülkemizde yapılan şiddet araştırmaları genellikle kadın mağdur odaklıdır. Tezler genellikle kadınların şiddet deneyimleri ile ilgili veriler sunmakta, şiddetin faili olan erkeklerle ilgili çok az veri bulunmaktadır. Erkek bakış açısıyla yapılacak çalışmaların

şiddeti tam olarak anlama ve yorumlamada çok önemli bir yeri vardır. Fail odaklı çalışmaların sayısı arttırılmalıdır.

Son yıllarda kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yapılan çalışmaların gündemi ısrarla meşgul etmesi, kadınların farkındalık düzeyinde gözle görülür bir etki yaratmıştır. Bu etkinin yaşama yansıma şekillerini, bireylerin tutum ve algılama şekillerinde meydana gelen değişimleri ve bu değişimlerin kadın için olumlu ve olumsuz sonuçlarını da ayrıca tespit etmek gerekmektedir. Akademik birikimimizde bu alanda var olan boşluk fark edilmeli ve gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır.

Şurası bir gerçektir ki, kadına yönelik şiddetle mücadele hukuksal yaptırımların yanı sıra vicdani yaptırımlara, bir diğer deyişle iç disipline ihtiyaç duyan hassas bir alandır. Bireylerde iç disiplin geliştirilmesi ve küçük yaşlarda öğrenilen şiddet davranışlarının bilinçli bir şekilde terk edilebilmesi ise ancak eğitimle mümkündür. Akademik çalışmaların bu anlamda toplumsal bilgilenmeye ve aydınlamaya ışık tutacağına, toplumun her kesiminde şiddetin dışlanması dair güçlü bir uyanışa öncülük edeceğine dair inancımız tamdır.

KAYNAKÇA

Açikel, S. (2009) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Sığınmaevleri Önlemi: Türkiye Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.

Ağaoğlu, C. D. (2004) Kadın Suçluluğu. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara.

Ağçay, G. (2009) Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkında Bilgi Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Akalın, A. (2010) 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Depresyona Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya.

Akatlı Merdan, A. (2009) Kadın Danışma Merkezlerinde Çalışan Kadınların Ruhsal Travma ve İlişkili Sorunları. Tıpta Uzmanlık Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruhsal Travma Programı, Kocaeli.

Akhan, B. (2009) Aile İçi Şiddetin Boşanma Davalarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Akkaya Şahin, G. (2010) Aile İçi Şiddet Kavramı ve Aile İçi Şiddetin Uluslararası ve Ulusal Hukuki Belgelerdeki Düzenlemesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.

Akkoç, F. (2007) Töre ve Namus Cinayetlerinin Sebep Sonuç İlişkisinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara

Akpınar, O. (2011) Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.

Aksoy, Ö. S. (2010) Cinsel Saldırı Suçu (5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu m.102. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, İstanbul.

Aktürk, İ. A. (2008) Ceza Davalarına Yansımış Kadın Kaynaklı Şiddetin Hukuksal ve Adli Tıbbi Boyutu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Akyazı, S. (2010) Kadın Sığınmaevinde Kalan Aile İçi Şiddete Maruz Kalmış Kadınlarda Ruhsal Bozukluklar. Tıpta Uzmanlık Tezi, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 7. Psikiyatri Kliniği, İstanbul.

Akyüz, M. (2011) Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Sosyo-Kültürel Özelliklerinin İncelenmesi: Diyarbakır İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Alpago, C. (2006) Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri Olgusu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü, İstanbul.

Altuğ, I. I. (2005) Liseli Kız Öğrencilerin Cinsel Tacizle Karşılaşma ve Başetme Durumları. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Anabilim Dalı, Antalya.

Amirigargari, A. (2013) Kadına Yönelik Şiddet, Narsizm ve Saldırganlık Arasındaki İlişki. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

- Arık, M. (2011) Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Kadına Yönelik Suçlar. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı, Ankara.
- Aslan, E. (2007) Töre Cinayetleri: Diyarbakır'da Göç Sonrası Töre. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Diyarbakır.
- Aslan, F. (2012) Kadınlarda şiddet öyküsü: "Anket Çalışması". Tıpta Uzmanlık Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Antalya.
- Ataman, E. (2011) 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ceza Hukuku Bilim Dalı, Konya.
- Avcı, A. D. (2008) Gebe Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Durumlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Aydın, S. (2012) Gazete Yayıncılığında Muhafazakarlık Söyleminin Değişimi 2003-2008. Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul.
- Bal, E. (2011) Lisanlı Bayan Sporcuların Cinsel İstismar ve Taciz Durumlarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Anabilim Dalı, Kayseri.
- Bal, E. (2012) Foucault'un İktidar ve Özne Kavramlarından Hareketle "Namus Cinayetleri" Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Anabilim Dalı, Ankara.
- Bayer, A. (2013) Değişen Toplumsal Yapıda Aile: Eşler Arası Şiddet ve Din İlişkisi Üzerine Bir Araştırma: Konya Örneği. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, Konya.

Bayrak, E. (2010) Ataerki-Hukuk İlişkisi Çerçevesinde Türkiye’de Namus Cinayetleri. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara.

Beliner, A. (2006) Konak Sağlık Grup Başkanlığı’na Bağlı Kurumlarda Çalışan Personelin Aile İçi Şiddetle Karşılaşmasının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir.

Beyazpınar, A. (2010) Hemşire/ebelerin Kadına Yönelik Şiddetin Tanılamasında Görüş ve Önerilerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Bınar, S. E. (2011) Sığınmaevinde Kalan Kadınların Algıladıkları Sosyal Destek İle Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Ankara.

Biçici, G. B. (2011) Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Eş Şiddeti Konusunda Tutum ve Uygulamaları Ölçeğinin Türkçe Formunun Gerçeklilik ve Güvenilirliği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir.

Bilgili Aykut, Nihal, (2005), Yunus Emre Sağlık Ocağı Bölgesinde Kadınlarda Bazı Ruh Sağlığı Sorunlarının Prevalansı ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Buna Etkisinin Saptanması. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Bodur, H. (2007) Çeşitli Boyutlarıyla Kan Davası ve Namus Cinayetleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, İstanbul.

Burma, R. (2012) Cinsel Saldırı Suçu İşlemiş Hükümlülerde, Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi İle Benlik Saygısı, Öfke İfade Tarzı

Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

Camuz, F. (2007) Hatay-Samandağ İlçesinde Farklı Etnik Gruplarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Diyarbakır.

Cengiz, A. (2013) Kadın Ruh Sağlığı ve Toplumsal Cinsiyet; Antalya İlinde Bir Klinikte Uygulama. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Anabilim Dalı, Antalya.

Ceren, T. (2008) Türkiye’de Görülen Töre Cinayetlerinin Sosyolojik, Antropolojik ve Kültürel Kökenine Bakış. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.

Çakır, A. (2009) Aile İçinde ve Toplumda Maruz Kalınan Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Çakır Parmaksızoğlu, A. (2011) Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve İlişkili Özellikler. Tıpta Uzmanlık Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ruhsal Travma Programı, Kocaeli.

Çalışkan, T. (2013) Kadına Yönelik Şiddet Kampanyaları. Yüksek Lisans Tezi, Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Çaylı, E. (2011) 2006-2010 Yılları Arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda ve Ülke Geneline Cinsel Saldırı ve İstismar Olgularının Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Tıpta Uzmanlık Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Isparta.

Çelik, H. (2008) Denizli Açık Cezaevindeki Suçluların Sosyolojik Bir Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Çetiner, G. (2006) Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar ve İntihar Olasılığı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı, Ankara.

Çetinkaya, A. (2006) Kişilere Karşı Suç Haberlerinin, İnternet Gazetelerinden Cinsiyete Göre Yansıtılışına İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Çiftçi, S. (2011) Mardin İlinde 15-49 Yaş Arası Kadınlarda Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Elazığ.

Çiftçi, Ö. (2007) Yaşadıkları Şiddet Nedeniyle Sığınmaevlerine Başvuran Kadınların Umutsuzluk, Depresyon ve Üreme Sağlığı Durumlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Çoklar, I. (2007) Kadına Yönelik Cinsel Şiddetin Meşrulaştırılması ve Tecavüze İlişkin Tutumlar. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Damka, Z. (2009) Sığınmaevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Anksiyete Duyarlılığı, Travmaya Bağlı Suçluluk, Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Psikolojik Belirtiler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Demir, A. Z. (2006) Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar; Diyarbakır Örneği. Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır.

Demirkır Ünlü, M. (2012) İstanbul Sözleşmesi'nin (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal

Hukuk Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, İstanbul.

Dinçer, Ç. (2006) İşyerinde Cinsel Tacizin Bayan Doktorlar Ve Hemşireler Tarafından Algılanmasına Yönelik Karşılaştırmalı Bir Alan Araştırması. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yönetim Organizasyon ve Örgütsel Davranış Bilim Dalı, Ankara.

Dinçer, G. (2010) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (Düzce Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Sakarya.

Dindaş, H. (2008) Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyoekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya.

Dönmez, G. (2008) Evli Erkeklerde Eşlerine Yönelik Şiddet Varlığının, Türlerinin ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir.

Dudu, E. (2013) Farklı Yayın Politikalarına Sahip Gazetelerde Kadına Yönelik Şiddetin Sunumu. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Erzurum.

Düvenci, N. (2007) Mağdur Hakları Açısından Şiddet Mağduru Kadının Korunması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, İnsan Hakları Hukuku Bilim Dalı, İstanbul.

Ecevitoğlu, P. (2009) Siyasal İktidar-Öldürme İlişkisi Bağlamında Namus Kavramı ve Namus Cinayetleri: Siyasal Ontolojik Bir Yaklaşım Denemesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Siyaset Bilimi) Anabilim Dalı, Ankara.

Er, E. (2006) Sinemada Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz (Doksanlı Yıllar ve Sonrasında Kadına Yönelik Şiddet ve Tecavüz Filmleri). Yüksek Lisans Tezi, Ege

Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İzmir

Erdem, A. (2009) Kadın Sığındırma Politikası: SHÇEK Örneği. Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.

Erdem, D. (2009) Türkiye’de Siyasal Reformlar ve AB Üyeliği: Namus Cinayetleri ve Kürtçe Dil Hakları. Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı, İstanbul.

Erdemir, F., Akgün Çıtak, E., Ulusoy, H., Geçkıl, E. (2011). Hemşirelerin hastalar tarafından cinsel tacize uğrama durumlarının belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 27-35

Eren, B. (2008) Bursa’da Partneri Tarafından Şiddet Uygulanan Kadınların Demografik Özellikleri ve Travmatik Bulguların Araştırılması. Tıpta Uzmanlık Tezi, Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Bursa.

Erenoğlu, R. (2008) Gazi Üniversitesi Öğrencilerinin Töre Namus Cinayetleri Hakkındaki Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Bölümü, Ankara.

Erler, S. (2008) Kadın Eşe Karşı Yapılan Cinsel Saldırı Suçu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Erol, Ö. (2010) Aile İçi Şiddete Son Kampanyası ve Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul.

Eyiler, S. (2012) Yazılı Basında Cinsel Suçlar: 2006-2008 Yılları Arasında Hürriyet ve Takvim Gazetelerinde Yayınlanan Cinsel Suç İçerikli Haberlerin İçerik Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Eyüpoğlu, H. (2008). Cinsel Taciz ve Travma: Eleştirel bir Deneyim Aktarımı. Eleştirel Psikoloji Bülteni, 1, 61-68.

Fincancı, Ş.K., Sözen, Ş., İnce, N., İnce, H. (1994). Cinsel Suçlara Toplumsal Yaklaşım-Bir Anket Çalışması. Adli Bilimler Kongresi Kitabı, s.376-377.

Giden, M. (2012) Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinde Kadının Şiddete Karşı Korunması ve Türkiye'nin Durumu. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.

Glick, P., Fiske, S. T. (1997). Hostile and benevolent sexism measuring ambivalent sexist attitudes toward women. Psychology of Women Quarterly, 21, 119-135.

Gjokaj, E. (2010) Kadın ve Şiddet: Arnavutluk Örneği. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya.

Gökmen, D. (2009) Kadın Sığınmaevinde Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar İle Eşiyle Birlikte Yaşayan Şiddet Görmüş Kadınlar Arasındaki Psikolojik Dayanıklılık ve Bağlanma Durumlarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji İnsan Bilimleri ve Felsefe Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Gökpınar, F. (2011) Cinsel Travma Yaşantısı Olan Kadınların Kontrol Odağı İnançları İle Sürekli Öfke ve Öfke Tarzları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Gaziantep.

Gölge, Z. B. (2005) Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Gül, K. (2010) 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar. Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara.

Gülcan, S. (2004), İşletmelerde Kadın-Erkek Ayrımcılığı ve Cinsel Taciz. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kütahya.

- Güldoğan, E. (2010) Kadınları suça İten Psikolojik Nedenler: Adam Öldürme Suçu İşlemiş Kadınlar Örnekleminde Bir İnceleme. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli Psikoloji Programı, İstanbul.
- Güler, E. (2012) Sığınmaevinde Kalan Kadınların Yaşadıkları Şiddet İle Kişilik Bozuklukları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Programı, İstanbul.
- Güler, O. (2011) Türkiye’de 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun İçeriğinin Boşanmalar Konusundaki Muhtemel Önleyiciliği. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Güler Çetin, F. (2013) 15-49 Yaş Evli Kadınların Ruhsal Durumları ve Şiddet Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Pamuk, G. (2013). Fransız ve Türk Ceza Kanunu’nda cinsel taciz suçu. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C:19, S:2, 1453-1477.
- Gümüş, E. H. (2010) Suç İşlemiş Kadınların Sosyodemografik Özellikleri, Anne-Baba Tutumları ve Öfke İfade Biçimlerinin Değerlendirilmesi. Psikiyatride Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Gündoğan, K. (2009) Töre Cinayetleri Faillerinin Sosyo-Kültürel Açından İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Anabilim Dalı, Ankara.
- Güngör, D. (2012) Türkiye’de Kadın Cinayetleri: 2009 Yılı Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerinden Betimleyici ve Eleştirel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Güven, S. (2005) Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri üzerine bir inceleme. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.

Güzelgün, G. G. (2011) Toplumumuzda Kadına Yönelik Cinsel Saldırganlığın Sosyal Psikolojik Arka Planı. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, İzmir.

Hacıoğlu, N. (2006) Sosyal ve Ekonomik Kaynaklar ve Eşleri Tarafından Kadınlara Uygulanan Fiziksel Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Halıcı, C. (2007) Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basın ve Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.

Işık, R. (2008) Namus Algısının ve Namusu Korumak Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Sistemi Meşrulaştırma. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

İdiz, Z. (2009) Evlilik Uyumu, Evlilik Yatırımı, Aile İçi Şiddet ve İntihar Girişimi Arasındaki Bağlantıların Sosyal Psikolojik Açından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara.

İlköz, G. (2007) 2003-2006 Yılları Arasında Töre Cinayetlerinin Ana Akım Medyada Yer Alma Şeklinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.

İnciroğlu, L. (2013). İşyerinde psikolojik taciz (mobbing) konusunda işverenlerin sorumluluk ve yükümlülükleri. Kamu-iş; C:13, S:1, 103-113.

İpekten, M. (2006) Evlilikte Kadına Yönelik Cinsel İstismar-Şiddetin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Kandemir, F. (2013) 2005-2012 Yılları Arasında Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalına Başvuran Vakalarda Cinsel Saldırı Olgularının İlk ve İkinci Gelişlerinde Ruh Sağlığı Açısından Değerlendirilmesi ve Mahkeme Kararları. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Düzce.

Kandemir, Ö. (2007) Şanlıurfa Viranşehir İlçe Merkezinde Sağlık Personelinin Aile İçi Şiddet Konusunda Bilgi, Tutum ve Mesleki Uygulamaları. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Şanlıurfa.

Kaplan, S. (2011) Kadına Yönelik Şiddet İle Mücadelede Farklı Yöntemlerle Verilen Sağlık Hizmetleri Eğitimlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Karaboğa, I. (2013) Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Karacan, O. (2008) Catherina Mackinnon'un Görüşleri Çerçevesinde Boşanma Nedenleri Bakımından Hukukta Cinsel Tahakküm. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi) Anabilim Dalı, Ankara.

Karayel, A. (2006) Retrospektif Bir Çalışma: 2001-2005 Yılları Arasında Adana İl Emniyet Müdürlüğüne Yansıyan Cinsel Taciz Vakalarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

Karbeyaz, K. (2009) Cinsel Suç Mağdurlarında “Beden veya Ruh Sağlığında Bozulma Kavramı”, Bu Hususta Düzenlenen Adli Raporların Yargı Kararı Üzerindeki Etkinliği. Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Eskişehir.

Karbeyaz, K., Gündüz, T., Akkaya, H., Balcı, Y. (2012). Eskişehir’de mahkemeye yansıyan cinsel taciz olguları. Adli tıp dergisi, C:26, S:2, 75-84.

Kaya, N (2009) Possessing The Secret of Joy, Bliss, Rich Like Us Ve Raise The Lanterns High Adlı Romanlarda Kadına Karşı Gelenekler. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.

Kayrın, N. (2011) Fiziksel Şiddete Uğramış Kadınlar ve Tıptan Beklentileri: Kadın Hasta Hakları Çerçevesinde Bir Değerlendirme. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Adana.

Kazancı, D. (2010) Evliliklerinde Maruz Kaldıkları Şiddet Nedeniyle Kadın Sığınmaevlerinde Barınan Kadınların Kaygı ve Depresyon Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Keskin, G. S. (2013) Travmatik Bir Yaşantı Olarak Boşanma: Aile İçi Şiddet, Travmatik Stres ve Sosyal Desteğin Travma Sonrası Büyüme İle İlişkisi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Kılıç, M. N. (2009) Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Psikolojisi, Ankara.

Kıyak, S. (2008) Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Bilgi ve Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya.

Kıymaz Bahçeci, Ş. (2012) İstanbul Sözleşmesi'nin Değerlendirilmesi: Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması İçin Sağlayacağı Olanaklar ve Kısıtlamalar, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.

Korkmaz, M. (2012) Kadın Sığınaklarının Feminist Duruş Kuramı Çerçevesinde Analizi: Türkiye'den Bir Vaka Çalışması. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.

Koyuncu, F. (2013) Feministik Yaklaşım Göre Amy Tan ve Dorothy Allison'da Anne-Kız İlişkileri ve Aile İçi Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Erzurum.

Kökcan, M. (2010) Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı. Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul.

Kuyucu, N. (2013) AİHM İçtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (Genel Kamu Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara.

Küçük, N. (2013) Polislerin Kadına Yönelik Şiddete ve Bu Tip Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adli Hemşirelik Programı, İstanbul.

Küçük, Y. E. (2011) Eşler Arası Şiddeti Önlemede Fıkıhta Öngörülen Tedbirler. Yüksek Lisans Tezi, Rize Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı, Rize.

Lengerli, A. (2010) Eş Şiddeti Suçu ile İlişkili Olabilecek Psiko-Sosyal Faktörlerin Belirlenmesi ve Suç Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.

Memiş, M. (2010) Çalışan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Yüksek Lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Sakarya.

Moralioğlu, A. (2011) Kadının Güçlendirilmesinin Hukuksal Boyutu: Türkiye Barolar Birliği Kadın Hukuku Komisyonu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İstanbul.

Mutlu, F. (2006) Aile içi şiddet sürecinde kadına yönelik şiddet üzerine sosyolojik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.

Nıgmatullına, D. (2013) İstanbul Kamu Alanlarında Kadınlara Cinsel Taciz. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Okutan, N. (2007) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet-Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Baş Etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Erzurum.

Okyay, G. (2007) Kadının Mağduriyeti Çerçevesinde Türkiye'de Namus Cinayetleri. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Olgun, İ. G. (2013) Isparta İli Gönen İlçesinde Yaşayan 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Sıklığı ve Aile İçi Şiddet Görmeye Sebep Olan Faktörler. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta.

Orta, N. (2013) Meşrulaştırma Aracı Olarak Sinemada Tecavüz: 1990 Sonrası Türkiye'de Bağımsız Sinema Üzerine Eleştirel Bir Analiz. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Radyo Televizyon Bilim Dalı, İstanbul.

Ömek, H. (2013) Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişisine Sosyolojik Bir Yaklaşım (Ankara'daki Kadın Sığınmaevleri Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri (Din Sosyolojisi) Anabilim Dalı, Ankara.

Özcan, Ö. (2009) Partneri Tarafından Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğramış ve Uğramamış Kadınların Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli Psikoloji Programı, İstanbul.

- Özdemir, B. (2013) Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Algılama Durumlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Özdemir, O. (2010) Bir İktidar Tekniği Olarak Kadına Yönelik Tecavüz Tehdidi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Ankara.
- Özden, S. (2010) Boşanma Sebepleri Bakımından Aile İçi Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalı, İstanbul.
- Özel, G. (2006) İç Savaşlarda Kadına Karşı Cinsel Şiddet: Yugoslavya İç Savaşı Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Özelkan Kama, F. (2009) Kadınların Güçlenme Politikaları: Kamer ve Mor Çatı'nın Şiddete Karşı Dönüştürücü Mücadeleleri. Yüksek Lisans Tezi, Sabancı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Disiplinlerarası Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özkazanç, A. (2012). İşyerinde Şiddet: Psikolojik ve Cinsel Taciz El Kitabı, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara.
- Öztürk, Ö. (2011) Türkiye'de kadına yönelik şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hukuk Anabilim Dalı, Kamu Hukuku Bilim Dalı, İstanbul.
- Öztürk, E. (2008) Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınmaevleri ve Din. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Anabilim Dalı, Din Sosyolojisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Pervizat, L. (2005) Uluslararası İnsan Hakları Bağlamında Namus Cinsiyetleri: Kavramsal ve Hukuksal Boyutu ve Türkiye Özeline Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, İstanbul.

Rozant, R. (2010) Aile İçi ve Aile Dışı Cinayet İşlemiş Faillerin Kişilik Yapılarının Karşılaştırılması. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Adli ve Klinik Psikoloji Programı, İstanbul.

Salman, E. (2009) Eşe Karşı Cinsel Saldırı Suçu. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.

Salman, Ö. (2011) Aile Birliğinin Korunmasında Aile İçi Şiddetin Önlenmesine Yönelik Kamusal Politikalar. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.

Salman, S. (2007) Cinsel Tacize İlişkin Tutumları Yordayan Faktörler: Kontrol Odağı İnancı, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik ve Cinsiyet Farklılıkları. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Sarı, K. S. (2010) Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri Bağlamında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.

Sarıbıyık, M. (2012) Malatya Merkez Sağlık Ocaklarında Çalışan Hekim, Hemşire ve Ebelerin Şiddet Deneyimleri ve Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Tutum ve Davranış Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Malatya.

Sevgili, M. (2007) İslam Hukuku Açısından Töre Cinayetleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri (İslam Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara.

Sezgin, H. (2007) Partneri Tarafından Şiddet Görmüş ve Kadın Sığınmaevinde Barınan Kadınların Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruh Sağlıkları ile İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

- Şahin, H. K. (2010) Aile İçi Şiddetle Mücadele Çalışmaları ve Karşılaşılan Sorunlar. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Şişman, S. (2010) Cinsel Saldırı Suçu. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Konya.
- Tarhan, C. (2011) Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Gelişimin Yordanması. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı. İstanbul.
- Taşdelen, P. (2006) Geoffrey Chaucer'in Canterbury Hikayeleri'nde Kadına Karşı Şiddete Bakış Açısı. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara.
- Taşlıçukur, Ç. (2009) Namus Bahaneli Cinayetlerin Türkiye'deki Basında Haber Olarak Yapılandırılışının Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basın ve Yayın Ana Bilim Dalı, Eskişehir.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2012). Kadına yönelik şiddetle mücadele ulusal eylem planı 2012-2015, 13-19.
- T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995). Aile içi şiddetin sebep ve sonuçları. Bizim Büro Yayınları, Ankara.
- Tekeli, E. S. (2011) Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Kadın Mağduriyeti. Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Başkanlığı, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Topkaya, S. E. (2011) Cinsiyet Perspektifi ile Psikolojik Şiddet (Mobbing): Kadınların Algısı, Deneyimi ve Nasıl Etkilendikleri. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Toros, I. (2010) Aile içi Şiddete Maruz Kalmış Kadınların MMPI Profillerinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana.

Tortamış, B. (2009) Sığınmaevinde Kalan Kadınlarda Şiddet Öyküsü Açısından Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Benlik Saygısı ve Beden Algısının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.

Tuncay Senlet, E. (2012) Kadına Yönelik Aile İçinde Şiddetin Bağlanma, Evlilikte Başa Çıkma ve Sosyal Desteğin Etkileri ile Birlikte Evlilik Uyumu ve Psikolojik Durumlar ile İlişkileri. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Tunçel, K. E. (2007) Samsun ili merkezinde evli kadına yönelik eş şiddeti sıklığı ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Samsun.

Turgut, S. (2007) Cinsel Tacize İlişkin Tutumların Yordayıcıları: Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Erkeklerle Yönelik Çelişik Tutumlar ve Cinsiyet. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Turhan, E. (2005) Çatışma Yöntemleri Ölçeğinin Türk Toplumuna Uyarlanması ve Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Bazı Sosyo-Demografik Değişkenlerle İlişkisi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Edirne.

Tümer, Ö. (2011) Söylemler ve Eylemler: Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir İnceleme. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu, 2009, 185-189, Ankara.

Türkoğlu, B. (2013) Erkeğin Yeniden İnşası Olarak Şiddet: Erkekliğe Tehdit ve Erkeklik İdeolojisinin Kadına Yönelik Şiddet Üzerindeki Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

- Türkoğlu, İ. (2013) Şiddet Görmüş Kadınların Kişilik Özelliklerinin Somatik Belirtiler ve Depresyon Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Tütüncüler, A. (2006) Kadın Cinayetlerinin Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Antalya.
- Uçan, A. (2011) Bir Sosyal Stigma Öznesi Olarak Kadın Sığınmaevleri ve Sığınaklar. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı, İzmir.
- Uçar, O. (2011) İzmir Aile Mahkemelerinde Boşanma Davası Görülen Kadınların Eş Şiddetine Maruz Kalma Durumu. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Uluslar Arası Af Örgütü Türkiye Şubesi, (2004). Türkiye: Aile içi şiddete karşı mücadelede kadınlar, 3-7.
- Umunç, C. (2008) Töre Cinayetlerinin Basına Yansımaları (Hürriyet, Radikal, Zaman Gazeteleri 2000-2006 Yılları Arası). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara.
- Urhan, S. (2013) Ev İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Depresyon Belirtilerinin Sıklığı ve Bu Sorunlarla İlişkili Risk Faktörleri. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
- Usta, B. (2006) Küçükçekmece Kadın Sığınmaevi'nin Antropolojik Açıdan İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Fen Bilimleri Ana Bilim Dalı İstanbul, 2006.
- Ügümü, P. (2012) Türk Televizyon Dizilerinde Tecavüzün Sunumu: "İffet" Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Antalya.

Ünal, S. (2010) Ankara İli Gölbaşı İlçesi 2 No.'lu Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Dilimi Şiddet Gören ve Görmeyen Kadınlarda Beck Depresyon Ölçeğine Göre Depresif Öge Yüğü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Ünkap, Ö. (2009) Türkiye'de Namus Cinayetleri Adına İşlenen Cinayetler: Mücadele ve Kazanımlar Kamer Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İstanbul.

Vargün, B. (2009) Batman ve Şanlıurfa'da Töre Cinayetlerine Bakış Açısının Sosyal Antropolojik Açından İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji (Sosyal Antropoloji) Anabilim Dalı, Ankara.

Yağmur, M. (2005) Kadın Suçluluğunu Meydana Getiren Sosyokültürel Etkenler (Çankırı ceza evinde bir uygulama). Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.

Yalçın, Z. S. (2006) Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, Kontrol Odaklı Düşünceler, Empati ve Adil Dünya İncancının Tecavüz Kurbanlarına İlişkin Tutumlara Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Yaman Efe, Ş. (2010) Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Acil Servis Hemşirelerinden Beklentileri, Hemşirelerin Girişimleri ve Etkileyen Faktörler: Niteliksel Bir Çalışma. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum-Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara.

Yayla, İ. D. (2009) Hekim ve Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Adli Hemşirelik Programı, İstanbul.

Yener, Y. (2013) Türkiye'de Tecavüz Söylemleri: Türk Televizyon Dizisi Fatmagül'ün Suçu Ne? Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara.

Yeniocak, N. (2011) Şiddet Bağlamında İncelenen Üç Kadın Grubunun Başa Çıkma Biçimleri ve Bu Bağlamda Çocuklarında Algılanan Sorunlar. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.

Yetim, D. (2008) Edirne Şehir Merkezinde Kadınlara Yönelik Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler. Tıpta Uzmanlık Tezi, Trakya Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Edirne.

Yıldız, A. N. (2009) Kadın Cinselliğinin Söylemsel İnşası ve Namus Cinayetleri: Şanlıurfa Örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Ankara.

Yıldız, Ö. S. (2009) Sporda Cinsel Taciz ve İstismarın Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Yörük, S. (2010) Kadına Yönelik Şiddet: Antalya Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Antalya.

Zengin, E. (2012) Türk Bayan Sporcularda Cinsel Taciz Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Havva Öznur MARTI

Tel: 0507 148 9977

Email: h_oznur@hotmail.com

Eğitim :

Lisans: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen- Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, Türkiye (2003).

Yüksek Lisans: Ege Üniversitesi, Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye (2012- halen)

Tecrübe :

* Psikolog, Konya Emniyet Müdürlüğü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Büro Amirliği, Konya (2013-).

* Psikolog, İzmir Emniyet Müdürlüğü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Büro Amirliği, İzmir (2008-2013).

* Psikolog, Aydın Polis Meslek Eğitim Merkezi (POMEM) , Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Büro Amirliği, Aydın (2007 – 2008).

* Psikolog, Başak Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İzmir (2006 – 2007).

* Sorumlu Müdür & Psikolog, Martı Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi, Ankara (2004 – 2006).

Katıldığı Projeler :

Çocuk Adaleti Projesi: Türkiye’de adli sürece dahil olan çocuklar ile ilgilenen uzmanlar için eğitici eğitimi, Avrupa Birliği – Unicef – Emniyet Genel Müdürlüğü Ortaklığı (2009-2010).

Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler: Aile İçi Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanan Prosedürler konusunda uzman eğitimci, Birleşmiş Milletler – Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü – Emniyet Genel Müdürlüğü Ortaklığı (2010-2012).

Yabancı Dil :

İngilizce

ÖZET

Tüm dünyada yaşanan cinsiyete dayalı eşitsizlikler, kadınlara karşı süreklilik arz eden hak ihlallerini beraberinde getirmektedir. Bu ihlallerin en bilineni erkekler tarafından uygulanan kadına yönelik şiddettir. Yapılan araştırmalar dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ciddi boyutlara tırmanan şiddetin, yaşamın her alanında karşımıza çıkabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, kadına yönelik şiddet konusunun ülkemiz üniversitelerindeki akademik görünümünü çeşitli açılardan saptamak amacıyla yapılmıştır. 2004-2014 yıllarını kapsayan son 10 yıllık zaman dilimi içerisinde üniversitelerimize bağlı enstitülerin farklı anabilim dallarında üretilen kadına yönelik şiddet konulu yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri, tematik bakış açısıyla incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamına alınan tezlere, Yükseköğretim Kurulu bünyesinde bulunan Ulusal Tez Arşivi Veri Tabanı’ndan (<https://tez.yok.gov.tr>) ulaşılmıştır.

Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, üniversitelerimiz enstitülerinin farklı anabilim dallarına ait olan kadına yönelik şiddet konulu yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezlerine ulaşılmış daha sonra bu tezler ampirik bir araştırma neticesinde derlenmiştir. İlk bölümde elde edilen veriler, çalışmanın ikinci bölümünde kadına yönelik şiddet ile ilgili teorik bir perspektif geliştirebilmek amacıyla inceleme nesnesi olarak ele alınmıştır. Bibliyografik dökümleri yapılan tezler, ikinci bölümde tematik açıdan incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Tezlerin çalıştıkları konular, odaklandıkları problemler, çözüm bulmaya çalıştıkları sorunlar belli bir düzende sınıflandırılarak teorik bir perspektif oluşturulmaya çalışılmıştır. Yapılan değerlendirme ve yorumların alanda çalışan akademisyenlere katkı sağlaması umulmaktadır.

ABSTRACT

The global gender-based inequalities cause persistent human rights violations against women. The most widely known of these violations is the one committed to women by men. According to the researches, violence against women is a common phenomenon in every aspects of life in Turkey and all over the world.

This study is conducted to determine the academic view of violence against women in the universities of Turkey. For this purpose, theses of Masters, Doctorate Studies and Specialization in Medicine performed in the last 10-year period (2004-2014) on violence against women are studied and classified according to their topics. All of these theses are obtained from National Thesis Archive at the Turkish Council of Higher Education (<https://tez.yok.gov.tr>). This study consists of two parts. Firstly, the theses are classified according to their departments and institutions. Secondly, they are explained and evaluated regarding to their topics in a theoretical perspective. Our study will contribute to the researchers and academicians working on violence against women.